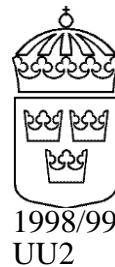

Utrikesutskottets betänkande

1998/99:UU2

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetförslag avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd samt motioner väckta under den allmänna motionstiden 1998/99, vilka hänför sig till biståndets nivå i förhållande till BNI, fördelningen av anslag samt biståndets inriktning.

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag till nivå för biståndsramen i relation till BNI för 1999. Utskottet uttalar också sitt stöd för regeringens ambition att åter uppnå enprocentsmålet så snart de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Ett antal motionsyrkanden rörande krav på en snabbare återgång till enprocentsmålet och planer för att åter uppnå detta avstyrks med motiveringen att utskottet inte finner anledning att lägga fast precisa belopp för biståndsramen för de närmaste åren och att bestämda planer för en återgång till enprocentsnivån inte förefaller ändamålsenliga.

Propositionens förslag till fördelning mellan anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd tillstyrks av utskottet. Vidare tillstyrks propositionens förslag till utfästelser och åtaganden inom det multi- och bilaterala utvecklingssamarbetet. I betänkandet tillstyrker utskottet vidare att regeringen bemyndigas att ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till ett belopp av högst 12 miljarder kronor för garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet.

Propositionens yrkanden om bemyndiganden att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa och för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa tillstyrks av utskottet. Även ett yrkande att göra utfästelser inom anslaget Samarbete med Central- och Östeuropa som innebär förpliktelse efter budgetåret 1999 tillstyrks av utskottet.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag. Tre motionsyrkanden rörande en redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna tillstyrks, övriga motionsyrkanden besvaras eller avstyrks. Till betänkandet är fogat 28 reservationer och 16 särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7 att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till 0,705 % av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 1999,
2. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget A 1 *Biståndsverksamhet* under år 1999 göra utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 1999 om högst 37 248 000 000 kr (avsnitt 3.6 Anslag A 1 Biståndsverksamhet, Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
3. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget A 1 *Biståndsverksamhet* under år 1999 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till ett belopp inklusive tidigare ställda garantier om högst 12 000 000 000 kr (avsnitt 3.6 Anslag A 1 Biståndsverksamhet, Medelsförvaltning och anslagsstruktur),
4. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget B 2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* under år 1999 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kr (avsnitt 4.6 Anslag B 2),
5. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget B 1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* under budgetåret 1999 göra utfästelser för insatser i Central- och Östeuropa som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter efter budgetåret 1999 om högst 750 000 000 kr (avsnitt 4.6 Anslag, Bemyndiganderam),
6. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget B 2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* under år 1999 ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 500 000 000 kr, vilket inklusive tidigare givna bemyndiganden innebär 2 500 000 000 kr (avsnitt 4.6 Anslag B 2),
7. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp
Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
A1.	Biståndsverksamhet	reservationsanslag	10 731 461
A2.	Biståndsförvaltning	ramanslag	418 143
B1.	Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	744 000
B2.	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	6 000
Summa			11 899 604

Motionerna

1998/99:U201 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av bistånd till länder som på olika sätt drabbas av korallrevsskador,

1998/99:U202 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om definitionen av begreppet uthållig skuld,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skuldjämskvoten bör sänkas radikalt,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att konditionaliteten i skuldsaneringen bör minska,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Världsbanken och IMF:s centrala roll som normsättare och övervakare bör ersättas av flera möjliga utvecklingsvägar, bestämda i demokratiska processer i de skuldsatta länderna, med utrymme för deltagande av folkliga rörelser och intresseorganisationer,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ställa sig bakom kampanjen "Jubelår 2000",

1998/99:U203 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förnyad prövning om en utredning av de biståndspolitiska målen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra demokratimålet överordnat delmålen i det svenska biståndet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt åtgärdsprogram för demokratibiståndet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistånd till diktaturer skall bedrivas av enskilda organisationer,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undvika stora biståndsenkangemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det s.k. oberoendemålet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättsstatens betydelse för utveckling,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljö och bistånd,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att satsningar på familjeplanering bör föras in i de bilaterala förhandlingarna,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett genderperspektiv och kvinnans roll i biståndet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ta upp frågorna om de mänskliga rättigheterna i samtal med de stater som bryter mot dessa grundläggande rättigheter,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen varje år bör ta fram en särskild rapport för läget i våra mottagarländer beträffande mänskliga rättigheter och demokrati,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformning av strategier för hur handikappfrågor skall införlivas i bilaterala och multilaterala utvecklingsinsatser,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hälsoproblem i u-länderna,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett kvalitetsprogram för det svenska biståndet,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samspelet mellan bistånds- och flyktingpolitiken,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU och u-länderna,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistånd skall ges i former som inte snedvrider mottagarländernas ekonomier,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioriteringar av kunskapsöverföring och investeringar i det "mänskliga kapitalet",

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndsberoende,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till Cuba,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet måste bidra till att krympa och effektivisera staten i många afrikanska mottagarländer,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omorientering av stödet till Ryssland,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om motverkan av "biståndsbombardemang",

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återgång till enprocentsmålet inom en åttaårsperiod,

27. att riksdagen för budgetåret 1999 till anslag A1 Biståndsverksamhet anvisar 1 360 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

28. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, till riksdagsbeslut i motsvarande delar, bemyndigar regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som förordas i motionen beträffande multi- och bilateralt utvecklingssamarbete, särskilda utvecklingsprogram, folkrörelser och andra enskilda organisationer, betalningsbalansstöd och skuldlättnader.

1998/99:U204 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndsramen för 1999 bör uppgå till 12 942 miljoner kronor, eller till 0,71 % av BNI 1999,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndsramen år 2000 bör uppgå till 0,73 % av BNI och för budgetåret 2001 till 0,75 % av BNI,

3. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning:

Anslag	Regeringen	Anslagsförändring
A 1. Internationellt utveckl.samarb.	11 150 000 000	+ 77 000 000
B 1. Samarbete med Central- och Östeuropa	750 000 000	+ 25 000 000
Summa för utgiftsområdet	11 900 000 000	+ 102 000 000

4. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under anslagspost A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete enligt uppställning:

Område	Regeringen	Anslagsförändring
1. Afrika	1 670 000 000	+/- 0
2. Asien	900 000 000	+/- 0
3. Latinamerika	385 000 000	+/- 0
4. Europa	295 000 000	+20 000 000
5. Särskilda utvecklingsprog.	1 070 000 000	+47 000 000
6. Krediter för utveckling	400 000 000	+/- 0
7. Forskningssamarbete	470 000 000	-60 000 000
8. Enskilda organisationer	850 000 000	+50 000 000
9. Humanitärt bistånd	790 000 000	+/- 0
10. Ekonomiska reformer	470 000 000	+30 000 000

11. Information	45 000 000	-10 000 000
Summa	7 345 000 000	+77 000 000

5. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under anslagspost A 1.2 Bilateralt utvecklings-samarbete, delposten Särskilda utvecklingsprogram, enligt uppställning:

Anslaget A1.2.5	Regeringen	Centerpartiet
Särskilda utvecklingsprogram		
Näringslivsutveckling, tekniskt bistånd, Int. kurser	400 000 000	+/- 0
Demokrati och MR	130 000 000	+15 000 000
Miljöprogram	205 000 000	+47 000 000
Programutveckling	220 000 000	+/- 0
Rekrytering	115 000 000	-15 000 000
Summa	1 070 000 000	+47 000 000

6. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under anslagspost A 1.2 Bilateralt utvecklings-samarbete, delposten Afrika, enligt uppställning:

Afrika	Regeringen	Centerpartiet
Angola	100 000 000	-10 000 000
Botswana	0	0
Eritrea	20 000 000	-2 000 000
Etiopien	130 000 000	-13 000 000
Guinea-Bissau	5 000 000	+27 000 000
Kenya	65 000 000	-7 000 000
Moçambique	260 000 000	-26 000 000
Namibia	65 000 000	-7 000 000
Sydafrika	200 000 000	-20 000 000
Tanzania	240 000 000	-24 000 000
Uganda	125 000 000	-13 000 000
Zambia	100 000 000	-10 000 000

Zimbabwe	110 000 000	-11 000 000
Regionalt/Övrigt	250 000 000	+116 000 000
Summa	1 670 000 000	+/- 0

7. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under anslagspost A 1.2 Bilateralt utvecklings-samarbete, delposten Asien, enligt uppställning:

Asien	Regeringen	Centerpartiet
Bangladesh	120 000 000	-12 000 000
Indien	0	0
Kambodja	80 000 000	-8 000 000
Laos	100 000 000	-10 000 000
Sri Lanka	40 000 000	-4 000 000
Vietnam	170 000 000	-17 000 000
Västbanken/Gaza	120 000 000	-12 000 000
Regionalt/Övrigt	270 000 000	+63 000 000
Summa	900 000 000	+/- 0

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ge Sida i uppdrag att planera för hur en återgång till en biståndsram på en procent av BNI kan genomföras med bibehållen kvalitet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad koherens, samordning och om behovet av globala strategier för biståndet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en mer problemorienterad anslagsstruktur,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om biståndet till diktaturer och om att regeringen årligen skall redovisa och värdera utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det svenska biståndet,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om koordinering av det bilaterala, det nordiska och det europeiska utvecklingsarbetet till Estland, Lettland och Litauen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingsarbetet med Central- och Östeuropa.

1998/99:U205 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att biståndet skall främja en uthållig snabb tillväxt med snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att rättsstaten, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det multilaterala biståndet i huvudsak bör kanaliseras genom FN och Bretton Woods-institutionerna samt UNHCR,

5. att riksdagen beslutar att frivilligorganisationerna bör få en utökad roll i biståndet i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skuldavskrivningar inte får ske så att misshushållning och korruption främjas,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet bör dras ner i länder med stort kapitalinflöde genom direktinvesteringar och andra privata satsningar för att inte överanstränga absorptionsförmågan eller tränga undan produktiva satsningar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att biståndet till ett u-lands statsmakt normalt inte bör överskrida 10 % av landets BNP, vilket väl täcker kostnaden för grundläggande utbildning och hälsovård för alla,

9. att riksdagen beslutar att triangelsamarbete bör prövas mellan Sverige, ett afrikanskt land och ett f.d. u-land som framgångsrikt utrotat fattigdomen på kort tid i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar att systemet med landramar avskaffas till förmån för avtal, där strikta villkor vad gäller korruption, effektivitet och demokratiutveckling uppställs i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Utrikesdepartementet bör ha det centrala ansvaret för utvecklingssamarbetet och relationerna till samarbetsländerna och internationella organisationer och erhålla resurser härför,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utformningen av biståndet bör ske i u-landsmiljö.

1998/99:U206 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en plan för återgång till enprocentsnivån,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etikcertifiering,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöfrågor,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktat demokratistöd,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skuldavskrivningar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om näringslivsstöd,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krediter,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för uppföljning och kontroll i det bilaterala utvecklingssamarbetet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enskilda organisationers arbete,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att handikappfrågor skall lyftas fram i det internationella samarbetet och i det svenska biståndsarbetet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skapandet av ett oberoende sekretariat med uppgift att granska och utvärdera det svenska biståndet,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slopandet av femåriga samarbetsavtal,

14. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning:

(miljoner kr)			
	1999	2000	2001
Internationellt utvecklingssamarbete			
regeringen	11 150	12 139	12 969
Kristdemokraterna	12 850	14 539	15 569
Samarbete Central- & Östeuropa			
regeringen	750	750	900
Kristdemokraterna	750	750	900
Totalt för utgiftsområde 7			
regeringen	11 900	12 899	13 869
Kristdemokraterna	13 600	15 289	16 469
Anslagsförändring	+1 700	+2 400	+2 600

1998/99:U209 av Anders Ygeman och Morgan Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av sexuell och reproduktiv hälsa inom det svenska biståndet.

1998/99:U210 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förnyad prövning av de biståndspolitiska målen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbeskrivningar i biståndsprojekt,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett integrerat synsätt när det gäller vattenfrågor,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vattenfrågorna måste in i FN:s säkerhetsarbete,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning kring marin miljö,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad kunskap om miljökrav,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöorganisationer i syd,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om MR-bistånd till enskilda organisationer,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöklausuler,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om solidarisk handel,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnor i u-länder och att ett jämställdhetsperspektiv måste finnas med i alla projekt,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nationellt råd för Världsbanksfrågor,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om u-landsskulden,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU,
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbete med Central- och Östeuropa,
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett saneringsprogram för det radioaktiva avfallet i Murmansk,
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sida,
18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåren 2000 och 2001 (se tabell ovan).

1998/99:U212 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den förstärkning av årets biståndsbudget på 100 miljoner förslagsvis kan användas för svenska folkrörelser och frivilligorganisationers biståndsverksamhet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av biståndsmålen,
3. att riksdagen begär att regeringen utarbetar en plan för en ökning av Sveriges internationella biståndsverksamhet så att biståndet under en överskådlig tidsperiod, vilken förslagsvis kan vara avslutad vid innevarande mandatsperiods slut, uppnår 1 % av BNI,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ekonomiskt bistånd i större utsträckning kombineras med satsningar till stöd för en demokratisk utveckling och på försvaret av mänskliga rättigheter i världens fattiga länder,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidigareläggning av bevakning och utvärdering av genomförandet av barnperspektivet i Sveriges bistandsverksamhet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de funktionshindrades situation, särskilt kvinnors och barns, uppmärksammas i större utsträckning än hittills,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige förbereder ett återuppbyggnadsbistånd som kan inledas så snart stabilare politiska förhållanden inträtt i Guinea-Bissau,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bistandsprojekt administrerade och genomförda av frivilligorganisationer på lokal nivå inte skall drabbas av den alltför generellt utformade sanktionspolitik som Sverige bedrivit mot Indien sedan kärnvapensprängningarna.

1998/99:U213 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avskaffa systemet med landramar i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd anslag A 1 Bistandsverksamhet anslå 9 388 461 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar avskaffa anslaget Ekonomiska reformer och Information, Programutveckling och Rekrytering samt Utbildning av fältpersonal och multilaterala experter i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att under anslaget B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa anslå 1 016 100 000 kr för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

1998/99:U509 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att EU-biståndet i högre grad skall koncentreras till de fattigaste länderna,

1998/99:U602 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning till riksdagen av läget och utvecklingen beträffande mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenskt bistånd ej bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna,

1998/99:U604 av Lars Ohly m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen i EU skall agera för att underlätta för krediter via Exportkreditnämnden (EKN) för företag som vill handla med Cuba,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige aktivt skall arbeta för att underlätta och utöka kontakterna mellan olika delar av det kubanska samhällslivet och Sverige,

5. att riksdagen begär att regeringen utövar sin möjlighet att som aktieägare i Pharmacia arbeta för ett återupptagande av försäljningen av livsviktig medicinsk utrustning och läkemedel till Cuba,

1998/99:U608 av Lennart Fridén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett stöd från Sverige till den demokratiska utvecklingen i Mongoliet.

1998/99:U609 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige, inom ramen för samarbetet med Guatemala, erbjuder stöd till informationsarbetet före folkomröstningen och dess genomförande,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska regeringen verkar för utökade handelsförbindelser mellan Sverige och Guatemala.

1998/99:U610 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till uppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Västsahara,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Polisarios representation i Sverige.

1998/99:U618 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp, v, c, fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökat bistånd till Östtimor inom ramen för gällande biståndsanslag,

1998/99:U620 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frågan om prenatal könsdiskriminering lyfts fram inom det bilaterala utvecklingsarbetets ram,

1998/99:U623 av Murad Artin m.fl. (v, m, kd, c, fp, mp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige med kraft skall verka för att det ekonomiska stödet från EU till MR- och demokratiprojekt som drivs av frivilligorganisationer i Turkiet ökar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör utarbeta en Turkietstrategi som ger klara besked om vad som bör ingå i svenskt MR-bistånd till turkiska frivilligorganisationer.

1998/99:U628 av Ingrid Näslund m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reklamen för tobak och alkohol riktad mot länderna i Central- och Östeuropa,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av omedelbara hjälpinsatser med inriktning på barn och unga i vårt närområde,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av Sidas informationsanslag.

1998/99:U630 av Marianne Andersson m.fl. (c, kd, fp, mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en större andel av biståndet till Kambodja skall inriktas på kvinnor och landsbygdsutveckling,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett svenskt initiativ för att utveckla den statliga revisionen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om villkor för biståndet och granskning av om detta används i enlighet med de svenska biståndsmålen.

1998/99:U801 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en juridisk högskola i Riga.

1998/99:U802 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Östersjömiljarden.

1998/99:U803 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de stora miljöproblemen som finns i vårt närområde.

1998/99:U804 av Roy Hansson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-infrastruktur i Östersjöområdet.

1998/99:U806 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av stödet till Central- och Östeuropa,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om administrationen av samarbetet med Central- och Östeuropa,

1998/99:U807 av Tommy Waidelich m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningssamarbete och samordning av transportfrågorna i Östersjöregionen.

1998/99:U809 av Lennart Klockare m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av ett Barentsinstitut.

1998/99:U810 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktuella miljöproblem i Östersjön och om att arbete med Östersjöns miljö måste prioriteras ytterligare,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlade åtgärder för att få stopp på oljeutsläppen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör ta initiativ till att mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall också byggs i länder där de saknas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör ta initiativ till att mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall kan nyttjas utan kostnader i hela Östersjöområdet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige nu måste initiera krafttag mot orenade utsläpp från tätorter och industrier runt Östersjön,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige snarast måste ta initiativ till aktioner för att minska den radioaktiva föroreningen av Östersjön,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige måste ta initiativ till rådgivning till länder runt Östersjön för att hjälpa dem att skapa ett mer långsiktigt ekologiskt hållbart jordbruk än det konventionella som bedrivs i väst.

1998/99:K231 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att informationsteknik bör bli ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd,

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

7. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 7 i enlighet med vad i motionen anförts,

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning i bilaga 2,

1998/99:MJ224 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om exportkreditgarantier för export av fläskkött till Ryssland,

1998/99:MJ782 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framtidens miljöstöd till Östersjöområdet,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av stödet till kärnsäkerhet i Östersjöområdet,

1998/99:MJ803 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utökat vänortssamarbete kring Östersjön,

1998/99:MJ804 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall bidra till att EU:s program för att stödja utvecklingen i Östeuropa främjar utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle,

1998/99:A810 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska biståndet i förhållande till kvinnors centrala funktion i familj och samhälle.

Utskottet

Internationellt utvecklingssamarbete

Verksamhet under utgiftsområdet

Propositionen (avsnitten 2 och 3.1–3.4 s. 9–15)

Under *utgiftsområde 7 Internationellt bistånd* finansieras verksamhetsområdena A Internationellt utvecklingssamarbete respektive B Samarbete med Central- och Östeuropa. Den totala biståndsramen, motsvarande 0,705 % av prognostiserad BNI år 1999, beräknas till 12 840 miljoner kronor.

Inledningsvis erinras i propositionen om det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete att höja de fattiga folkens levnadsnivå. De sex av riksdagen fastlagda biståndspolitiska målen – att bidra till resurstillväxt, ekonomisk och politisk självständighet, ekonomisk och social utjämning, demokratisk samhällsutveckling, en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män – samverkar för att bidra till det övergripande målet. En stor del av biståndsanslaget går fortfarande till humanitära insatser. Stöd till att förebygga de humanitära konsekvenserna av väpnade konflikter samt för en varaktig lösning på humanitära katastrofer får allt större vikt.

För samarbetet med Central- och Östeuropa har riksdagen fastslagit att de överordnade målen är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins kultur, stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Härtill har riksdagen beslutat att allt samarbete skall genomföras av ett jämställdhetsperspektiv.

Regeringen konstaterar att utvecklingssamarbetet har ställts inför nya utmaningar. Det gäller såväl det multilaterala utvecklingssamarbetet som det bilaterala. Det senaste årets händelser har visat att det behövs mer effektiva globala institutioner och regelverk som effektivt kan förebygga och begränsa kriser och konflikter på det politiska, men ännu mer på det ekonomiska, området. Sverige avser att arbeta nära samman med FN, EU och länder i syd för en ny samsyn om former för global samordning och styrning inför år 2000.

Internationellt har givarländerna i OECD:s biståndskommitté DAC ställt sig bakom en gemensam strategi, *Shaping the 21st Century: The*

Contribution of Development Cooperation. Slutsatserna i detta dokument, som bygger på resultaten från de stora FN-konferenserna, är att utvecklingssamarbetet är en investering för framtiden och skall koncentreras på strategier och program som skapar förutsättningar för de fattigaste att förbättra sina livsvillkor. Visionen konkretiseras i ett antal mätbara mål. Utvecklingssamarbetet skall också bidra till stabila och rättvisa samhällen, vilket kräver ett demokratiskt styrelseskick och respekt för mänskliga rättigheter. Målen utgör en utmaning för industriländerna och för de multilaterala organen att effektivisera och bättre följa upp sitt utvecklingssamarbete.

Regeringen konstaterar också att de demokratiska framstegen har varit betydande, särskilt under de senaste tio åren. Allt fler människor kan välja sitt lands ledning genom att delta i fria val. Två tredjedelar av världens stater har någon form av demokratiskt styrelseskick. Demokrati är en grundförutsättning för människors möjlighet att ta makt över sina liv och möjligheterna att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna. De ekonomiska framstegen har också varit betydande. Av de 90 länder som betraktades som utvecklingsländer på 1960-talet har 25 gjort sådana ekonomiska framsteg att de inte längre räknas som utvecklingsländer.

Utrikesdepartementet och Sida har under de senaste åren genomfört ett omfattande policy- och metodarbete för att modernisera utvecklingssamarbetet. Regeringen har lagt fram skrivelser som bl.a. rör fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter, en ny Afrikapolitik och internationellt samarbete för hållbar utveckling. En utredning om en förnyad politik för Sveriges kontakter och samarbete med Asien läggs fram under senhösten. Ett liknande arbete kommer att inledas beträffande Mellanöstern. Utvecklingssamarbetet med Central- och Sydamerika styrs också av strategier som lagts fast under de senaste åren.

Grundtanken i det nya biståndet är att de fattiga själva måste ta makten över sin framtid. De måste vara subjekt för sin utveckling, inte objekt. Det handlar om de fattigas rätt till sin egen utveckling och rätten till demokrati. Biståndets roll är att bidra till att skapa förutsättningar för detta.

Regeringen understryker att nyckeln till jämlikhet mellan rika och fattiga länder är kunskap och kompetens. Det är också nyckeln till ett effektivt bistånd. Därför är det centralt att stödja ett kompetenslyft i utvecklingsländerna. Förutom att bygga kapacitet och kompetens och därmed skapa förutsättningar för ökad tillväxt, har ett allt viktigare syfte med hela biståndet blivit att lägga grunden för ökad öppenhet och demokratisk insyn. Det måste också integreras i mottagarlandets egen budget och vara redovisat och öppet för debatt, t.ex. i respektive lands parlament.

Bland de åtgärder som annonseras i budgetpropositionen återfinns följande (här kortfattat återgivna) 12 punkter:

1. Regeringen kommer att verka för att den policy som slagits fast i regeringens skrivelser till riksdagen får genomslag i alla delar av det svenska utvecklingssamarbetet.
2. Hög prioritet skall ges åt att följa upp policy, riktlinjer och strategi för att främja *demokrati och mänskliga rättigheter* i utvecklingssamarbetet.

3. Regeringen kommer i nära samverkan med FN, EU och länder i syd att inför år 2000 verka för en ny samsyn om och ett starkare *globalt regelverk* för att förebygga och begränsa politiska, ekonomiska och sociala kriser.
4. En särskild satsning görs på att bidra till ett *kunskapslyft* och att stärka kapaciteten i samarbetsländerna genom utökat forskningssamarbete.
5. Bredare och fördjupade relationer till det *privata näringslivet* inom utvecklingssamarbetet, både i samarbetsländerna och i Sverige, skall utvecklas.
6. Ökad *samstämmighet mellan olika politikområden* utifrån utvecklingssamarbetets målsättningar skall ges högre prioritet.
7. Sverige skall verka för *partnerskap* i utvecklingssamarbetet och ökad *koordinering* inom internationella institutioner och program liksom i lokala samordningsaktioner.
8. Sverige kommer aktivt att verka för en *hållbar lösning på de fattigaste ländernas skuldproblem*, inklusive att det år 2000 finns beslut om eller en plan som erbjuder tillräcklig skuldreduktion för varje land.
9. Regeringen har inlett en översyn av *barnfrågor* i det internationella utvecklingssamarbetet. Barnfrågorna skall få en mer sammanhållen policy både för det multilaterala och det bilaterala utvecklingssamarbetet.
10. Regeringen avser ägna ökat engagemang åt *EU:s utvecklingssamarbete*, bl.a. i de förhandlingar som äger rum som fortsättning på Lomé-förhandlingarna, för att bidra till en kraftfull effektivisering av EU:s utvecklingssamarbete.
11. Utvecklingssamarbetet med *Afrika* kommer att stå i fokus i enlighet med regeringens skrivelse om en förnyad Afrikapolitik.
12. Utvecklingssamarbetets *volym* kommer att öka från 0,70 % av BNI 1998 till 0,73 % år 2001.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 1* anför Folkpartiet att de biståndspolitiska målen förlorat i relevans allteftersom de ökat i antal. Med anledning därav föreslår Folkpartiet att det tillsätts en utredning för att pröva de sex målen för svenskt bistånd.

I *yrkande 2* framhåller Folkpartiet att demokratiskt styrelseskick i mottagarländerna är en förutsättning för att bistånd skall få bestående effekter. Motionärerna föreslår därför att demokratimålet överordnas de andra biståndsmålen. I *yrkande 6* begärs att det s.k. oberoendemålet för svenskt bistånd stryks. Motionärerna anser det vara självklart att utvecklingsländer, liksom andra länder, bör sträva efter ekonomisk och politisk självständighet. Målet om nationellt oberoende kan inte nås med hjälp av bistånd, utan genom att den av världssamfundet accepterade folkrätten upprätthålls.

Liksom inom andra skattefinansierade verksamheter måste biståndets strävan vara att de ekonomiska resurserna används så effektivt som möjligt. I *yrkande 16* lyfter Folkpartiet fram kvalitetens betydelse inom biståndet. I det

sammanhanget är det viktigt att de fattiga befolkningarnas intressen sätts i förgrunden och att man inte låter maktpolitiska strävanden eller exportintressen styra.

I partimotion U205 (m) yrkande 1 anser Moderaterna att biståndet bör främja en uthållig och snabb tillväxt med utrotning av fattigdomen som övergripande mål. Härvidlag bör Sverige och EU verka för att utvecklingsländerna integreras i världsekonomin och den internationella handeln. Varje folk måste utvecklas av egen kraft genom att arbetsvilja och skaparkraft frigörs. En viktig uppgift för många afrikanska länder är därvidlag att reducera statsmaktens förlamande roll. Staten bör koncentrera sig på kärnuppgifter såsom att tillhandahålla grundläggande utbildning och hälsovård för alla. Att upprätthålla en fungerande rättsstat är en av statsmaktens viktigaste uppgifter, anför motionärerna vidare. I yrkande 2 framhåller Moderaterna de för biståndet strategiska områdena mänskliga rättigheter, demokrati, stärkande av rättsstaten samt uppbyggnad av marknadsekonomins regler och institutioner. Bistånd till statsmakten i utvecklingsländer bör inriktas på dessa områden.

Miljöpartiet anför i partimotion U210 (mp) yrkande 1 att de biståndspolitiska målen blivit ett allt trubbigare instrument i takt med att de ökat i antal. Motionärerna begär av den anledningen att de sex biståndsmålen prövas i en särskild utredning.

I partimotion U212 (v) yrkande 2 föreslår Vänsterpartiet att det genomförs en översyn av de biståndspolitiska målen i syfte att skapa en mer sammanhållen biståndspolitik.

Utskottets överväganden

I ett antal yrkanden (motion U203 (fp) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 1 och U212 (v) yrkande 2 krävs att de biståndspolitiska målen skall ändras, kompletteras eller utredas. Dessutom begärs i motion U203 (fp) yrkande 6 att man i samband med en bredare översyn av de biståndspolitiska målen bör överväga att stryka målet ekonomisk och politisk självständighet, det s.k. oberoendemålet.

Utskottet har tidigare, senast i betänkande 1997/98:UU2 Internationellt bistånd, tagit ställning till liknande yrkanden med krav på att de biståndspolitiska målen omformuleras eller ånyo utreds. Då konstaterades att det sker en kontinuerlig process av omprövning och precisering av de biståndspolitiska målen. Regeringen har också för riksdagen redovisat resultaten av denna löpande prövning av hur de sex målen omsätts i praktisk handling. Exempel härpå är regeringens för riksdagen förelagda skrivelser om fattigdomsbekämpning (skr. 1996/97:169), om demokrati och mänskliga rättigheter (skr. 1997/98:76) samt om Afrika i förändring (skr. 1997/98:122), i vilka flera av biståndsmålen penetreras.

Fattigdomsbekämpning är det övergripande målet för svenskt bistånd, till vilket de sex målen samverkar på ett flexibelt sätt. Utskottet konstaterar att biståndet i dag bedrivs under helt andra förutsättningar än när de första

målen formulerades. Partnerskapstanken, globaliseringens effekter, kris- och krigssituationer, naturkatastrofer samt den ekonomiska och sociala situationens betydelse för nationell säkerhet är exempel på faktorer som fått genomslag i biståndet. Utskottet är emellertid inte nu berett att föreslå några förändringar av biståndsmålen men förutsätter att diskussionen i detta hänseende hålls öppen.

Med vad ovan anförts anses motionerna U203 (fp) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 1 och U212 (v) yrkande 2 besvarade.

Utskottet konstaterar vidare att det i dag råder bred enighet om att ekonomiskt och politiskt oberoende inte kan uppnås genom isolering och avskärmning från världsmarknaden. Oberoendemålet får främst tolkas som syftande till att stödja enskilda utvecklingsländer att på sina egna villkor delta i en internationell integration som medför ömsesidiga fördelar. Detta kan ske genom att bl.a. stödja utvecklingen av de mänskliga resurserna, infrastruktur, makroekonomisk stabilitet samt utveckling av institutioner och rättssystem.

Därmed avstyrks motion U203 (fp) yrkande 6.

I motion U203 (fp) yrkande 2 begärs att demokratimålet skall vara överordnat andra mål; i motion U205 (m) yrkandena 1 och 2 menar motionärerna att ett övergripande mål skall vara att främja snabb och uthållig tillväxt syftande till att utrota fattigdomen samt att rättsstaten, marknadsekonomi, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna skall vara centrala målsättningar i biståndet. Vidare lyfter motionärerna bakom U203 (fp) yrkande 16 fram kvalitetens betydelse för att biståndet skall komma de fattiga befolkningsgrupperna till del.

Utskottet vidhåller ovan framförda ståndpunkter såvitt avser förändringar av övergripande biståndspolitiska mål. Samtidigt delar utskottet många av de synpunkter som genomsyrar motionerna, t.ex. vikten av att främja demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna, rättsstaten, marknadsekonomi, frihandel och fri företagsamhet samt vikten av att säkerställa mänskliga basbehov för befolkningarna i de fattigaste länderna. Dessa aspekter avspeglas emellertid väl i gällande riktlinjer och i de löpande redovisningar av biståndets inriktning som regeringen lämnat riksdagen. Vidare kan konstateras att det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Fattigdomsbekämpning kräver insatser på många områden och med hjälp av olika biståndsformer. De olika biståndsformerna kompletterar varandra på ett flexibelt sätt.

Med avstyrkande av motionerna U203 (fp) yrkande 2 och U205 (m) yrkandena 1 och 2 anses därmed motion U203 (fp) yrkande 16 besvarad med vad utskottet anför.

Biståndsramen samt avräkningarna från denna

Propositionen (avsnitt 3.4 s. 15)

Biståndsramen

Regeringen föreslår att biståndsramen för 1999 höjs till 12 840 miljoner kronor, motsvarande 0,705 % av BNI. År 2000 planeras biståndsnivån höjas till 0,72 % och 2001 till 0,73% av BNI.

I propositionens yrkande 1 begär regeringen att biståndsramen fastställs till 0,705 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI för 1999.

Avräkningar från biståndsramen

Avräkningen från biståndsramen för kostnader för asylsökande från u-länder har minskat i förhållande till 1998. Detta beror framför allt på antaganden om minskat antal asylsökande. I förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 1997/98:150 har dock avräkningen för asylkostnader ökat då asylsökande befunnit sig längre i mottagandesystemet än beräknat. För 1999 uppgår avräkningen till 660 miljoner kronor. Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över Europeiska kommissionens reguljära budget. För 1999 uppgår bidraget till 741 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av Sveriges bidrag till EU-budgeten. Då Sveriges medlemsavgift har ökat har också avräkningsbeloppet för 1999 ökat jämfört med 1998.

Avräkningen för administrativa kostnader och andra utgifter minskar till 290 miljoner kronor, främst på grund av att vissa tidigare avräkningsbara bidrag utgått. Totalt uppgår avräkningarna från biståndsramen till 1 690 miljoner kronor år 1999.

Motionerna

Folkpartiet anför i partimotion *U203 (fp) yrkande 26* att enprocentsmålet för det svenska biståndet är ett moraliskt grundat åtagande gentemot de fattiga länderna. Motionärerna föreslår därför att biståndsramen successivt höjs för att åter uppnå enprocentsmålet inom åtta år. I *yrkande 27* begär Folkpartiet att steg tas mot en återgång till enprocentsmålet och att biståndet för 1999 höjs med 1 360 miljoner kronor.

I kommittémotion *U204 (c) yrkande 1* anför Centerpartiet att biståndsmålet på en procent av BNI stegvis bör återupprättas och begär att biståndsramen för 1999 fastställs till 12 942 miljoner kronor, motsvarande 0,71% av BNI.

I *yrkande 2* begärs att biståndsramen fastställs till 0,73% år 2000 och 0,75% år 2001.

Motionärerna begär vidare i *yrkande 8* att biståndsmålet på en procent av BNI successivt återupprättas. Regeringen bör därför ge Sida i uppdrag att planera för hur en återgång till en biståndsram om en procent av BNI kan genomföras med bibehållen kvalitet på biståndet. Regeringen bör återkomma

till riksdagen med en särskild redovisning i samband med 1999 års vårproposition.

I partimotion *U206 (kd) yrkande 1* anförs att Sverige bör återgå till målet att det samlade biståndet skall uppgå till en procent av BNI. I det syftet begär Kristdemokraterna att regeringen skall presentera en plan för återgång till enprocentsmålet.

I partimotion *U210 (mp) yrkande 18* föreslår Miljöpartiet att biståndsramen för åren 2000 och 2001 höjs i sådan takt att den uppgår till 13 889 miljoner kronor respektive 15 469 miljoner kronor för de bägge åren. Det senare året beräknas då biståndsramen uppgå till 0,79 % av BNI.

Vänsterpartiet förespråkar i partimotion *U212 (v) yrkande 3* en snabb återgång till enprocentsmålet för det samlade biståndet. Motionärerna begär därför att regeringen utarbetar en plan för ökning av det svenska biståndet. Ambitionen bör vara att enprocentsmålet skall återupprättas under innevarande mandatperiod.

I partimotion *Fi210 (c) yrkande 7* begärs att riksdagen anslår 12 002 miljoner kronor för utgiftsområde 7, Internationellt bistånd, vilket är 102 miljoner kronor mer än regeringens förslag. Centerpartiet föreslår att anslagsposten A Internationellt utvecklingssamarbete höjs med 77 miljoner kronor och att anslagsposten B Samarbete med Central- och Östeuropa höjs med 25 miljoner kronor.

Folkpartiet föreslår i partimotion *Fi211 (fp) yrkande 11* en höjning av utgiftsområde 7, Internationellt bistånd, med 1 360 miljoner kronor, till totalt 13 260 miljoner kronor.

Utskottets överväganden

I propositionen, yrkande 1, begär regeringen att biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete fastställs till 0,705 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI för 1999. År 2000 planeras biståndsramen höjas till 0,72 % och 2001 till 0,73% av BNI. Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Utbetalningsnivån förutses under de närmaste åren kunna hållas på en högre nivå genom ett bättre utnyttjande av reservationer.

I flera motionsyrkanden (U203 (fp) yrkandena 26 och 27, U204 (c) yrkandena 1, 2 och 8, U206 (kd) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 18 och U212 (v) yrkande 2) hävdas vikten av att enprocentsmålet upprätthålls, att en snabbare återgång till enprocentsnivån – i vissa fall beloppsvis preciserade eller med angivna procentsatser av BNI för de närmaste åren – skall ske samt begärs planer för hur enprocentsmålet skall uppnås med bibehållen kvalitet i biståndet. I motionerna Fi210 (c) yrkande 7 och Fi211 (fp) yrkande 11 föreslås höjda biståndsramor för budgetåret 1999 (se bilaga 2).

Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag för budgetåret 1999 att fastställa biståndsramen till 0,705 % av vid budgeteringstillfället beräknad BNI, propositionen 1998/99:1 yrkande 1. Därmed avstyrks motionerna Fi210 (c) yrkande 7 och Fi211 (fp) yrkande 11.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare, senast i betänkande 1997/98:UU2, framhållit att kunskapen om och stödet för enprocentsmålet är väl befast i riksdagen och i den allmänna opinionen. Samtidigt är återgången till enprocentsnivån också en viktig symbolfråga varför utskottet, även av det skälet, ansett att det bör prioriteras. Utskottet har vid flera tillfällen, bl.a. i ovan nämnda betänkande, välkomnat att en återgång nu inletts samt framhållit med bestämdhet att en återgång till enprocentsnivån bör ske så snart det statsfinansiella läget tillåter. Utskottet välkomnar därför också att regeringen i propositionen förutsätter att biståndsnivån skall höjas till 0,72 % år 2000 och 0,73 % år 2001. Det finns däremot, enligt utskottets mening, ingen anledning att därutöver lägga fast precisa beloppsgränser beträffande biståndsramen för de närmaste åren. Anslagstilldelningen för 2000 och 2001 kommer att prövas inför respektive budgetberedning.

Utskottet har också tidigare tagit ställning till förslag om mer eller mindre detaljerade planer för hur enprocentsmålet åter skall uppnås. Utskottet har därvid uttalat att bestämda planer för en återgång till enprocentsnivån inte förefaller ändamålsenliga. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Vad gäller återgång till enprocentsmålet med bibehållen kvalitet konstaterar utskottet att arbetet med kvalitet och effektivitet i biståndet är högt prioriterat oberoende av nivån av biståndsramen.

I konsekvens med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna U203 (fp) yrkandena 26 och 27, 204 (c) yrkandena 1, 2 och 8, U206 (kd) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 18 och U212 (v) yrkande 3.

Fördelningen inom utgiftsområdet

Propositionen (avsnitt 1 s. 5–7)

För budgetåret 1999 föreslår regeringen i budgetpropositionen (*yrkande 7*) att anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd fördelas enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp
Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
A1.	Biståndsverksamhet	reservationsanslag	10 731 461
A2.	Biståndsförvaltning	ramanslag	418 143
B1.	Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	744 000
B2.	Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	6 000
Summa			11 899 604

Motionerna

I nedanstående motioner yrkas ändrade anslag inom totalramen till följd av minskningen eller höjningen av *utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*. I bilaga 2 (Anslag för budgetåret 1999) framgår partiernas förslag till ändrade anslag.

I motion U203(fp) yrkande 11 delvis föreslår Folkpartiet att ytterligare 20 miljoner kronor satsas på särskilda jämställdhetsinsatser.

I partimotion U203 (fp) yrkande 28 delvis, som den får förstås, efterfrågas bl.a. att riksdagen tillför anslaget A 1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete ytterligare 370 miljoner kronor samt anslaget A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete ytterligare 990 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Motionärerna bakom kommittémotion U204 (c) föreslår i yrkande 3 att anslaget A 1. Internationellt utvecklingssamarbete skall tillföras 11 150 miljoner kronor, vilket är 77 miljoner kronor mer än regeringens förslag. Vidare föreslås att anslaget B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa bör uppgå till 775 miljoner kronor för budgetåret 1999, dvs. 25 miljoner mer än regeringens förslag.

I partimotion U206 (kd) yrkande 14 (delvis) begär Kristdemokraterna ändringar jämfört med regeringens förslag i anslagen inom utgiftsområde 7. Internationellt bistånd för 1999. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget med 1 700 000 000 kr jämfört med regeringens förslag.

I kommittémotion U213 (m) yrkande 2 föreslår Moderaterna att utgiftsområde 7 Internationellt bistånd anslag A 1 Biståndsverksamhet tillförs 9 388 461 000 kr för 1999. Vidare föreslår Moderata samlingspartiet i yrkande 3 att anslagen Ekonomiska reformer och Information, Programutveckling och Rekrytering samt Utbildning av fältpersonal och multilaterala experter avskaffas och i stället bärs av respektive verksamhet. I yrkande 4 föreslås att anslaget B1 Samarbete med Central- och Östeuropa skall uppgå till 1 016 100 000 kr för budgetåret 1999, dvs. 272 100 000 kr mer än regeringens förslag.

Utskottets överväganden

Regeringen begär i yrkande 2 bemyndigande att göra utfästelser och åtaganden under anslaget A 1 Biståndsverksamhet uppgående till 37 248 miljoner kronor, inklusive redan ingångna förpliktelser.

För det multilaterala utvecklingssamarbetet begärs bemyndigande beträffande FN:s frivilligfinansierade verksamhet på det ekonomiska och sociala området, beträffande kapitalökningar i Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) och i Världsbankens garantiorgan (MIGA), kapitalpåfyllnader i NORSAD, i African Capacity Building Foundation (ACBF) och Globala miljöfonden (GEF) samt kapitalinsatser vid eventuellt medlemskap i Interamerikanska investeringsbolaget, IIC, och ett bidrag till FN:s konvention mot ökenbekämpning. Regeringen begär bemyndigande att inom

det multilaterala utvecklingssamarbetet ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda uppgår till högst 9 339 miljoner.

Vidare föreslås vad gäller det bilaterala utvecklingssamarbetet bemyndigande för regeringen att göra utfästelser och åtaganden motsvarande högst 27 909 miljoner kronor. Beräkningsgrunden är att förpliktelserna tillsammans med tidigare gjorda får högst uppgå till motsvarande fem gånger landramen på årsbasis för det landfinansierade samarbete med länder för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger 1999 års medelstilldelning.

Den totala bemyndiganderamen har inte minskats med reservationerna. Regeringen uppskattar i propositionen att bemyndigandena skulle minska med ca 5 500 miljoner kronor om reservationerna beaktades.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att en redovisning av bemyndiganderamen för ekonomiska förpliktelser görs i propositionen. Sammanställningen ger en överblick över förpliktelser och begärda bemyndiganden. Ett bemyndigande är liktydigt med att anslag så småningom måste anvisas. Utskottet vill framhålla att beslut om omfattningen av och ändamålet med ett bemyndigande således bör prövas lika noga som anslagsbeslut. Inför ställningstagande om bemyndiganden inom biståndet har därför utskottet i princip samma behov av information om beräkningsgrunderna som det har vid ställningstagande till regeringens anslagsförslag.

Utskottet anser att riksdagen bör bemyndiga de utfästelser och åtaganden som förordas av regeringen. Propositionens yrkande 2 tillstyrks därmed.

Flera motioner – U203 (fp) yrkandena 11 delvis och 28 delvis, som det får förstås, U204 (c) yrkande 3 och U206 (kd) yrkande 14 delvis – rör höjda anslag inom ramen för en höjd utgiftsram för utgiftsområde 7. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 1999 en utgiftsram för utgiftsområde 7. Riksdagen har sedermera fattat beslut med samma innebörd och fastställt utgiftsramen (bet. 1998/99:FiU1).

Utskottet finner att den av regeringen föreslagna fördelningen mellan anslagen inom utgiftsområde 7 synes vara väl avvägd, varför regeringens yrkande 7 tillstyrks.

Därmed avstyrks motionerna U203 (fp) yrkandena 11 och 28 båda delvis, U204 (c) yrkande 3 och U206 (kd) yrkande 14 delvis.

I motion U213 (m) yrkande 2 begärs en minskning av anslaget A 1 Bistandsverksamhet och i yrkande 3 att anslaget Ekonomiska reformer och information avskaffas. Vidare föreslår Moderaterna i yrkande 4 och i motion U802 (m) yrkande 2 (delvis) att anslaget B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa skall höjas jämfört med regeringens förslag.

I konsekvens med utskottets tillstyrkan av fördelningen mellan anslagen avstyrker utskottet motion U213 (m) yrkandena 2–4 och U802 (m) yrkande 2 (delvis).

Multilateralt utvecklingssamarbete

Anslagsposterna, prioriteringar m.m.

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 17–30)

Multilateralt utvecklingssamarbete omfattar FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, de internationella finansieringsinstitutionerna, övrigt multilateralt samarbete respektive Europeiska utvecklingsfonden. Regeringen beräknar för anslagsposten A.1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1999 3 362 miljoner kronor. Detta innebär en ökning med 351 miljoner kronor varav merparten hänför sig till Europeiska utvecklingsfonden.

Fördelningen under anslagsposten Multilateralt utvecklingssamarbete
Tusental kronor

	Budget 1998	Beräknat 1999
1 FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	1 570 000	1 641 000
2 Internationella finansieringsinstitutioner	1 102 000	1 206 000
3 Övrigt multilateralt samarbete	339 000	218 000
4 Europeiska utvecklingsfonden	–	297 000
Summa	3 011 000	3 362 000

Regeringens prioriteringar

I propositionen framhåller regeringen att den ökade globaliseringen innebär att den politiska och ekonomiska utvecklingen i omvärlden i allt högre grad påverkar och förändrar förutsättningarna för såväl nationell politik som samverkan länder emellan. Det är därför viktigt att utvecklingssamarbetet bygger på långsiktighet och förutsägbarhet och att biståndet präglas av kontinuitet.

Regeringen pekar vidare på att det är angeläget att Sverige inom de multilaterala organisationerna – FN-systemet, Världsbanken samt regionala utvecklingsbanker och fonder – verkar för att förankra och operationalisera analys och slutsatser från det omfattande policyarbete som bedrivits inom den svenska biståndsförvaltningen så att dessa organisationer – i styrelsearbete, policy, utvärderingar och i verksamhet på fältet – får en tydligare fattigdomsinriktning.

Ett integrerat synsätt är en prioriterad fråga för bl.a. Sverige och nära kopplad till svenska krav på en samordnad uppföljning av de stora FN-konferenser som ägt rum under 1990-talet om centrala ämnen som hållbar

utveckling och mänskliga rättigheter. Det bedöms som angeläget att inom ramen för befintliga anslag kunna anslå medel för bl.a. katalytiska studier och seminarier i syfte att stimulera till att i det multilaterala arbetet följa upp och i fält operationalisera viktiga tvärgående frågor, som fattigdomsbekämpning och främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter. FN:s generalsekreterare kommer att presentera ett förslag om hur miljö och hållbar utveckling skall integreras i FN:s hela verksamhet.

Givarbilderna är skeva och Sverige är i de flesta organisationer en av de största givarna. Sverige verkar för en mer rättvis fördelning av bidragen, en utvidgning av givarkretsen och fleråriga utfästelser till FN:s operativa verksamhet. Finansieringsfrågorna måste också ses i ljuset av förändrade finansieringsvillkor med minskat bistånd, betydande privata flöden och ett växande antal länder som med ökat välstånd tar steget från mottagarland till givare.

Regeringen understryker att ökad tydlighet och effektivitet i ansvar och arbetsfördelning måste eftersträvas såväl mellan Världsbanken, de regionala utvecklingsbankerna och IMF som i relationen till FN-systemet samt andra aktörer på det internationella området för utvecklingssamarbete. Världsbankens samt de regionala utvecklingsbankernas och -fondernas roll bör förstärkas och deras arbete effektiviseras för att samarbetet med låntagarländerna skall få ett nytt innehåll. Regeringen välkomnar därför det reformarbete som pågår inom bankerna med inriktning på decentralisering, upprättande av ett mer jämlikt partnerskap och ett bättre utnyttjande av kunskaper och erfarenheter. Oron på de internationella kapitalmarknaderna ställer de internationella finansieringsinstitutionerna inför nya utmaningar. Det gäller både strukturella ekonomiska förändringar i krisländerna och i lika hög grad utveckling av sociala skyddsnet för de mest utsatta grupperna i dessa länder.

FN:s ekonomiska och sociala verksamhet

Regeringen framhåller att strävan är att målen för svenskt utvecklingssamarbete så långt som möjligt skall genomsyra även FN-systemets verksamhet. I flera organisationer pågår nu ett arbete för att stärka FN-organens finansiering. Ett mål är att länder skall göra fleråriga finansiella utfästelser till organisationernas basbudget i syfte att förbättra FN-organens verksamhet främst på landnivå. Sverige och ett flertal andra länder hoppas kunna göra detta redan under 1999.

För de New York-baserade organisationerna, framför allt FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (UNICEF) och FN:s befolkningsfond (UNFPA), har Sverige de senaste åren haft som mål att reformera verksamheten i syfte att effektivisera organisationernas arbete genom ökad fokusering och närmare samarbete, främst på landnivå. Sverige har även verkat för en ökad fattigdomsinriktning. Detta arbete börjar nu ge resultat. Organisationerna har i dag – bl.a. genom det svenska agerandet i respektive organisations styrelse – en tydligare fattigdomsinriktning än för några år sedan. FN:s generalsekreterares reformförslag förefaller också få betydande konsekvenser för organisationerna, i synnerhet på landnivå,

genom en ökad integration av de operationella aktiviteterna. Gemensamma ramar för FN:s verksamhet på landnivå vad beträffar programutveckling, planering, budgetering m.m. (UNDAF) håller på att utvecklas i ett tjugotal länder, och många landkontor har numera gemensamma lokaler och administrativa funktioner.

Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1995–1998 samt beräknat 1999

Tusental kronor

	Årsbidrag 1995	Årsbidrag 1996	Årsbidrag 1997	Årsbidrag 1998	Beräknat 1999
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	460 000	460 000	460 000	470 000	490 000
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	32 000	32 000	40 000	42 000	42 000
FN:s barnfond, UNICEF	283 000	283 000	283 000	250 000	265 000
FN:s befolkningsfond, UNFPA	116 000	116 000	116 000	125 000	140 000
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	189 000	245 000	200 000	180 000	180 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	248 500	248 500	248 500	260 000	270 000
FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar, UNWRA	140 000	135 000	135 000	145 000	150 000
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet (UNCTAD, WTO, ITC)	3 500	4 500	5 000	8 000	12 000
Narkotikainsatser genom FN-systemet (UNDCP, WHO/PSA)	32 000	40 000	40 000	45 000	47 000
UNAIDS	10 000	10 000	35 000	37 000	37 000
FN:s industriutvecklingsorganisation (UNIDO) ¹⁾			8 000	8 000	8 000
Summa	1 514 000	1 574 000	1 570 500	1 570 000	1 641 000

1. 1994–1997 finansierades bidragen till UNIDO över anslaget B 9

Internationella finansieringsinstitutioner

Tabellen nedan visar budgetbehoven för 1999, dvs. förväntade dragningar i de fall medel inte budgeterats tidigare, samt som jämförelse budgetåret 1998.

De internationella finansieringsinstitutionerna

Tusental kronor

	Budget 1998	Beräknat 1999
Världsbanksgruppen	920 000	960 000
Regionala utvecklingsbanker	52 000	23 000
Övriga utvecklingsbanker och fonder	130 000	223 000
Summa	1 102 000	1 206 000

Världsbanksgruppen

Världsbanken består av Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD) och Internationella utvecklingsfonden (IDA). I Världsbanksgruppen ingår även Internationella finansieringsbolaget (IFC), Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA) samt Internationella centret för biläggande av investeringstvister (ICSID).

I propositionen framhåller regeringen att Världsbanken under 1998 fortsatt att genomföra omfattande reformer av sin verksamhet och därigenom stärkt den övergripande inriktningen på fattigdomsbekämpning. Sverige har gett sitt fulla stöd till detta. Omorienteringen har inte varit smärtfri, och den förändring av bankens interna kultur som eftersträvas är en process som kommer att ta tid.

Ett av de viktigaste målen har varit att komma närmare låntagarländerna. Det har skett genom decentralisering med upprättande av representationskontor i ett stort antal länder. Det har också skett genom att ett långsiktigt arbete inletts för att ersätta det traditionella givar-mottagarförhållandet med ett mera jämlikt partnerskap. Mycket återstår att göra i båda fallen. Regeringen framhåller att man välkomnar denna utveckling som ligger i linje med svensk politik. Ett annat centralt mål har varit att effektivare utnyttja bankens unika, globala erfarenhetsbas och alltmer förmedla kunskap i stället för finansiella resurser.

Arbetet med att decentralisera bankens verksamhet fortsätter, liksom uppbyggande av kunskapsbanken och utvecklande av former för partnerskap som omfattar även det civila samhället. Fattigdomsbekämpningen står i fokus genom ett intensivt arbete som har inletts inför rapporten World Development Report 2000 med fattigdom som tema. Regeringen pekar på att det finns ett behov av att ytterligare effektivisera beredningen av lånen och utveckla instrumenten för t.ex. regionala insatser. Asienkrisen har avslöjat brister i Världsbankens kapacitet att hjälpa länder att förstärka sina finansiella sektorer. Krisen har också aktualiserat behovet av att se över

samarbetsrutinerna med Internationella valutafonden. Detta kommer att leda till en trolig omorganisation som knyter bankens och fondens finansiella sektorsenheter närmare varandra.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Under 1997 stärkte Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) sin fattigdomsprofil ytterligare, bl.a. genom att anta en fattigdomsstrategi och genom en ökad utlåning till insatser som syftar till social rättvisa och fattigdomsminskning. Detta inbegriper insatser som syftar till att överbygga sociala och etniska spänningar, tvister om landrättigheter och det tilltagande våldet i städerna, liksom småskalig företagsamhet och mikrokrediter. Andra prioriterade områden är modernisering av statsapparaten för att renodla och förstärka statens roll och medborgarinflytande för att stärka demokratin.

IDB:s prioriteringar ligger väl i linje med de frågor som Sverige under många år har drivit i nära samarbete med de övriga nordiska länderna. Sverige har också drivit på bankens arbete med fattigdomsfrågor, miljö och jämställdhet, där viktiga framsteg har gjorts under senare år.

Regeringen har under 1998 ansökt om svenskt medlemskap i Interamerikanska investeringsbolaget (IIC). IIC ingår i IDB-gruppen och är ett fristående bolag som sedan det bildades 1989 har haft ett nära samarbete med IDB. IIC stöder utvecklingen av den privata sektorn i Latinamerika, bl.a. genom lån och investeringar i privata företag. Målgruppen är små och medelstora företag, som har svårt att få kapitalförsörjning. IIC:s verksamhet utgör således ett komplement till IDB:s aktiviteter för att främja den ekonomiska utvecklingen i Latinamerika. IIC har sedan starten för åtta år sedan beslutat om transaktioner på motsvarande 764 miljoner US dollar till 174 olika utvecklingsprojekt i regionen, vilka totalt uppgår till 3,1 miljarder US dollar. I förhållande till totalt insatt kapital av IIC:s aktieägare har varje insatt dollar resulterat i ytterligare femton dollar från andra investerare.

För närvarande diskuterar IIC en kapitalökning (från 200 miljoner till ca 700 miljoner US dollar). Storleken kommer att påverka kostnaden för ett eventuellt svenskt medlemskap. Kostnaden för medlemskap är också beroende av Sveriges andel av aktiekapitalet. I diskussioner med IIC:s ledning har preliminärt överenskommit att Sverige tecknar 0,75 % av aktiekapitalet, vilket beräknas innebära en totalkostnad på ca 40 miljoner kronor under budgetåren 1999–2002, dvs. 10 miljoner kronor per år.

Asiatiska utvecklingsbanken

Asiatiska utvecklingsbankens (AsDB) verksamhet under 1990-talet har alltmer inriktats på breda utvecklingsfrågor, från att tidigare ha utgjorts av projektfinansiering, framför allt på infrastrukturuområdet. Uppgårelsen i januari 1997 om den sjunde påfyllnaden av Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF) innebar en ytterligare ambitionshöjning i denna riktning. God samhällsstyrning, miljö, jämställdhet och sociala frågor har fått en mer framträdande roll än tidigare, och riktlinjer har utarbetats för bankens verksamhet på dessa nya områden. Landprogrammeringen har stärkts och

bankens katalytiska roll betonas alltmer, främst i samband med omstrukturering av den finansiella sektorn och i projekt där bankens närvaro kan bidra till att öka andra finansiärers intresse.

Under 1997 har bankens verksamhet i hög utsträckning kommit att präglas av den akuta finansiella situationen i stora delar av regionen, främst i sydöstra och östra Asien. På ett tidigt stadium beslutade AsDB att delta i de internationella stödaktioner som organiserades av IMF för att mildra krisens verkningar. Regeringen anser att banken – med hänsyn till sin starka regionala förankring – utgör ett viktigt komplement till IMF:s verksamhet.

Afrikanska utvecklingsbanken

Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), som under den tidigare delen av 1990-talet genomgick en svår kris, befinner sig nu i en intensiv reformprocess. Vid bankens årsmöte i maj 1998 antogs en överenskommelse om en 35-procentig ökning av kapitalet till ca 28 miljarder US dollar i kombination med att de icke-regionala givarländernas ägarandel av banken höjdes från 33 % till 40 % (Sverige äger 1,55 %). Reformprocessen, i vilken Sverige har en framträdande roll, inleddes 1995 och har lett till betydande förbättringar vad gäller bankens finansiella och operationella funktioner. En prioriterad fråga framöver blir arbetet med att utforma en tydlig vision för banken. I reformarbetet är det viktigt att fortsätta arbeta för en bättre styrning och effektivare administration av banken, ökad kvalitet i projektverksamheten och bättre koordinering med andra givare.

Övriga utvecklingsbanker och -fonder

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) har fokus på fattigdomsbekämpning genom sin inriktning på projekt för att förbättra levnadsförhållandena för landsbygdsbefolkningen i de fattigaste länderna. IFAD är en liten organisation, som ligger i frontlinjen vad gäller metodutveckling inom jordbruksutvecklingsområdet. Regeringen framhåller att den även fortsättningsvis i IFAD:s styrelse, och i nära samarbete med Norge, Danmark och Finland, kommer att verka för att ytterligare förankra fondens prioriterade mål.

Nordiska utvecklingsfonden (NDF) som finansieras genom bidrag från de fem nordiska länderna har ett grundkapital på 515 miljoner SDR och utlåningen (undertecknade och godkända projekt) uppgår nu till drygt 360 miljoner SDR. NDF lämnar lån på mycket förmånliga villkor till projekt som främjar ekonomisk och social utveckling i låg- och lägre medelinkomstländer. Krediterna lämnas i samfinansiering med andra institutioner, främst Världsbanken och regionalbankerna, för projekt av nordiskt intresse.

Afrikanska fonden för kapacitetsutveckling (ACBF) arbetar huvudsakligen med att stärka utvecklingsländers kapacitet att utforma och genomföra makroekonomisk politik.

Övrigt multilateralt samarbete

Under delposten Övrigt multilateralt samarbete finansieras Multilaterala miljöinsatser, Konfliktförebyggande insatser, Särskilda multilaterala insatser och Övriga mindre insatser.

Multilaterala miljöinsatser

Uppföljningen av de prioriteringar som lades fast i regeringens skrivelse om Sveriges utvecklingssamarbete för hållbar utveckling (skr. 1996/97:2) fortgår genom de multilaterala kanalerna för svenskt utvecklingssamarbete.

I arbetet med att följa upp FN:s generalförsamlings extra möte år 1997 för utvärdering av Agenda 21 har under året vissa insatser av engångskaraktär inom vatten- och energiområdet finansierats för att initiera arbete i de multilaterala organisationerna. Regeringen framhåller att den avser att under 1999 stödja sådan verksamhet med särskild betoning på marina frågor samt produktions- och konsumtionsmönster.

Under året avslutades förhandlingarna om den andra påfyllnaden av Globala miljöfondens (GEF) finansiella resurser. Överenskommelsen innebär att givarna kommer att tillföra GEF 2,75 miljarder US dollar för perioden 1998–2002. För svensk del innebär detta ett åtagande om sammanlagt 448 miljoner kronor.

Multilaterala konfliktförebyggande insatser

Regeringen framhåller att det multilaterala systemet har en central uppgift när det gäller att åstadkomma varaktiga lösningar på väpnade konflikter som utgör hot mot såväl internationell fred och säkerhet som civilbefolkningens trygghet och överlevnad samt den ekonomiska och sociala samhällsutvecklingen i stort. För detta krävs samverkan mellan ett flertal kompetensområden från politiska initiativ till militära och polisiära insatser, från skydds- och hjälpinsatser på det humanitära området med avseende på mänskliga rättigheter till långsiktigt inriktade återuppbyggnadsinsatser.

Utöver den finansiering som skett över utgiftsområdena 5 och 6 avseende svenskt deltagande i fredsbevarande FN-operationer har biståndsanslaget under 1998 svarat för civilpolisinsatser i bl.a. Angola, Guatemala, Västsahara och Östra Slavonien. Stödet avsåg också kostnader för FN:s vaktstyrka i norra Irak och tillfällig internationell närvaro med svensk personal i Hebron (TIPH). Denna typ av insatser förväntas fortsätta. Fortsatt svenskt stöd kommer även att utgå för ett samordnat och effektivt FN-arbete, avseende såväl övergripande samordning och policy-utveckling inom ramen för FN-sekretariatets minprogram (UNMAS) som insatser i fält.

Särskilda multilaterala insatser: jämställdhet

Bidrag till FN:s kvinnofond (UNIFEM) avsattes i budgeten för 1998 med 15 miljoner kronor för särskilda insatser av pilotkaraktär för att inom utvecklingssamarbetet stärka multilateralt arbete med jämställdhet. Insatsens fokus ligger på stöd till kvinnliga småföretagare, åtgärder för att stärka

kvinnors rättsliga och sociala ställning och motverka våld mot kvinnor och stöd till kvinnor som organiserar sig lokalt för att förbättra sina villkor.

Särskilda multilaterala insatser: barn

I det multilaterala utvecklingssamarbetet har Sverige traditionellt varit pådrivande i frågor som rör barnets rättigheter, dess sociala och ekonomiska livsvillkor, överlevnad, trygghet och utveckling. Konventionen om barnets rättigheter, i dag ratificerad av 191 stater, utgör en viktig utgångspunkt och är ett betydelsefullt instrument i arbetet för att utveckla ett systematiskt barnperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet.

År 2001 äger ett särskilt möte rum med FN:s generalförsamling (UNGASS 2001) kring uppföljningen av barntoppmötet 1990. För att uppfylla konventionens mål krävs insatser inom det samlade FN-systemet. Beslutet inom ramen för reformarbetet i FN att MR-frågorna skall genomsyra FN:s kärnverksamheter stärker kravet på genomförande av barnkonventionen och ökat samarbete på barnområdet, något som FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter slår fast inför verksamhetsåret 1999.

Övriga multilaterala insatser

Övriga multilaterala insatser utgör bidrag till organisationer såväl inom som utanför FN-systemet samt analyser, seminarier och andra internationella aktiviteter som främjar internationell samverkan och utveckling. Bl.a. finansieras reguljära bidrag till Internationella rödakorskommittén (ICRC), Internationella migrationsorganisationen (IOM), FN:s kontor för humanitära frågor (OCHA) och till Habitat (FN:s boende- och bebyggelsecenter). Finansieringen av International IDEA (Internationella institutet för demokrati och fria val) sker från posten.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 15 delvis* föreslås att ytterligare 20 miljoner kronor anslås för mer och bättre information om spridning av hiv/aids och om kondom användning.

I kommittémotion *U204 (c) yrkande 9* anser Centerpartiet att det krävs bättre styrformer för FN-biståndet. Motionärerna föreslår att UNDP ges ett reellt samordningsansvar för både FN-familjens och annat bistånd. Vidare anförts att det krävs en ökad samstämmighet mellan olika biståndsgivares insatser och den politik som förs i mottagarländerna. Sveriges strävan bör vara att de sex biståndsmålen skall bilda basen för en global strategi för utveckling.

Moderata samlingspartiet framhåller i partimotion *U205 (m) yrkande 4* att det multilaterala biståndet i huvudsak bör kanaliseras genom FN och dess specialorgan samt genom Bretton Woods-institutionerna. Motionärerna framhåller den roll som Världsbanken och Internationella valutafonden spelar för att utforma och föreslå utvecklingsländerna strategier för ekonomisk tillväxt.

Världsbanken och övriga Bretton Woods-institutioner spelar en central roll i det internationella utvecklingsarbetet, understryker Miljöpartiet i partimotion U210 (mp) yrkande 12. För att det svenska agerandet i dessa organ skall få bredast möjliga stöd och förankring föreslås att det inrättas ett nationellt råd för Världsbanksfrågor bestående av representanter för de politiska partierna samt även för enskilda biståndsorganisationer.

Utskottets överväganden

Regeringens preliminära fördelning under anslagsnivå beträffande det multilaterala biståndet har presenterats i tabellform i budgetpropositionen och framgår av bilaga till betänkandet (bilaga 3, tabellerna 1 och 2).

Utskottet har inte något att invända mot den av regeringen föreslagna fördelningen. I konsekvens härmed och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsområde 7 och fördelningen på anslag inom utgiftsområdet avstyrks de förslag till ändrad fördelning som framförs i partimotion U203 (fp) yrkande 15 delvis.

I partimotion U204 (c) yrkande 9 ges synpunkter på vikten av att UNDP ges ett reellt samordningsansvar för både FN-familjens och annat bistånd.

FN:s generalsekreterare presenterade 1997 ett genomgripande program för att reformera FN. Generalsekreteraren ville med detta reformprogram skapa en enhetlig ledning för hela FN-familjen och öka samverkan under en gemensam chef i mottagarländerna.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat yrkanden om FN:s reformering. Utskottet konstaterar att arbetet med att samordna FN:s verksamhet håller på att genomföras och att UNDP därigenom får en allt centralare roll som koordinator av biståndet i mottagarländerna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet motion U204 (c) yrkande 9 besvarad.

I motion U205 (m) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att det multilaterala biståndet främst bör kanaliseras genom FN och Bretton Woods-institutionerna, och i partimotion U210 (mp) yrkande 12 föreslås inrättande av ett nationellt råd för Världsbanksfrågor med representanter för de politiska partierna och enskilda biståndsorganisationer.

Utskottet konstaterar att praktiskt taget hela det svenska multilaterala stödet (ca 85 %) kanaliseras genom FN:s organ för ekonomisk och social utveckling, inklusive Bretton Woods-institutionerna. Härtill kommer stöd till de regionala utvecklingsbankerna i Afrika, Asien och Latinamerika, Internationella jordbruksfonden (IFAD) och Nordiska utvecklingsfonden (NDF).

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att bibehålla ett starkt stöd till FN-systemet, inklusive Bretton Woods-institutionerna, och till de multilaterala utvecklingsbankerna.

Sveriges agerande i Världsbanken sker genom ett nordiskt-baltiskt gruppssamarbete där de svenska positionerna tas fram i samarbete med relevanta departement och myndigheter och i dialog med enskilda organisationer. Diskussioner pågår om former för hur ett mer aktivt

deltagande av parlamentariker – och därmed större insyn – i bankens verksamhet kan utformas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet partimotion U205 (m) yrkande 4 och partimotion U210 (mp) yrkande 12 besvarade.

EU:s gemensamma utvecklingssamarbete

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 28–30)

I propositionen ges en beskrivning av Europeiska unionens (EU) gemensamma utvecklingssamarbete. EU:s medlemsstater svarar tillsammans för ca 60 % av OECD-ländernas samlade utvecklingssamarbete. Ca 17 % av medlemsstaternas bistånd kanaliseras genom Europeiska gemenskapens (EG) olika biståndsprogram, vilka främst administreras av Europeiska kommissionen.

Målen för EU:s utvecklingssamarbete stämmer väl överens med svenska målsättningar. Regeringen pekar på att problemen med EU:s utvecklingssamarbete i allt väsentligt ligger i genomförandet. Bristande kapacitet och kompetens i Europeiska kommissionen gör att skillnaderna mellan policy och genomförande blir stor. Medlemsländernas inflytande när det gäller beslut om organisation, kapacitet och andra betydelsefulla frågor är starkt begränsat. Sverige försöker, och har delvis också lyckats, föra upp frågor om organisation, arbetsätt och kapacitet på dagordningen.

Även om ett av huvudmålen för gemenskapens utvecklingssamarbete är att bekämpa *fattigdom* har detta inte fullt ut återspeglats i verksamheten och medelsallokeringen under de senaste åren. Regeringen har framhållit att den vill se ökat fokus på fattigdomsbekämpning i EU:s utvecklingssamarbete. Gemenskapens utvecklingssamarbete skall utgöra ett komplement till det nationella. Medlemsländerna har enats om nya riktlinjer för EU:s utvecklingssamarbete vilka innebär att EU inte skall duplicera redan existerande koordineringsmekanismer utan inordna sig i dessa. Vidare har det framhållits att samordningen skall ske på ett sådant sätt att den innebär ett mervärde för samarbetslandet. Under hösten 1998 görs en uppföljning av hur de nya riktlinjerna genomförs i fält.

Regeringen framhåller att förhandlingarna mellan AVS-länderna och EU om det framtida samarbetet inleddes i september 1998. Därmed kommer Loméförhandlingarna under 1999 att inta en betydande roll i verksamheten. Inför dessa förhandlingar har Sverige varit synnerligen aktivt, och flera svenska ståndpunkter återfinns i rådets förhandlingsmandat till kommissionen. I mandatets principer och mål står fattigdomsbekämpningen i fokus. En betoning görs av partnerskapets politiska dimension med inriktning på mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstaten, gott styrelseskick och konfliktfrågor.

Utvecklingssamarbetet finansieras dels över *EG:s reguljära budget*, dels genom särskilda bidrag från medlemsstaterna till *Europeiska utvecklingsfonden (EUF)*.

Det *budgetfinansierade* samarbetet omfattar biståndet till Asien, Latinamerika och icke-medlemsländer i Medelhavsområdet samt livsmedels- och miljöbistånd, humanitärt bistånd, stöd genom enskilda organisationer m.m. Beslut tas av rådet med kvalificerad majoritet i samarbete med Europaparlamentet genom den s.k. samarbetsproceduren. Åtagandebemyndigandena för år 1998 uppgick till knappt 4 miljarder ecu. Den del av Sveriges bidrag till EG-budgeten som avräknas från biståndsramen uppgår till 741 miljoner kronor år 1999.

Under 1998 uppdagades omfattande bedrägerier med medel för humanitärt bistånd förvaltade av ECHO, Europeiska gemenskapens kontor för humanitärt bistånd. Regeringen har begärt att kommissionen redovisar vad som hänt, vilka åtgärder som vidtas mot de skyldiga och vad som görs för att säkra att det inte händer igen.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 18* framhålls att Sverige genom sitt inträde i EU blivit delaktigt i och fått möjlighet att påverka en av de största biståndsgivarna i världen. Folkpartiet menar att biståndet bör omfattas av EU:s närhetsprincip och att huvuddelen även framdeles bör administreras av de enskilda medlemsländerna. Vidare anser motionärerna att Sverige i arbetet med en ersättning till Lomé IV bör engagera sig för att EU:s återstående handelskvoter på textil- och konfektionsområdena tas bort vid utgången av avtalets giltighet. Sverige bör också verka för att EU-ländernas handelsskydd på jordbruksområdet avskaffas och att ursprungsreglerna för AVS-länderna ses över.

I partimotion *U210 (mp) yrkande 6* framhåller Miljöpartiet handel med miljövänligt framställda produkter som ett sätt att främja hållbar utveckling. EU:s skärpta krav på miljöområdet välkomnas av Miljöpartiet. Samtidigt har motionärerna förståelse för att EU:s krav kan upplevas som handelshinder av utvecklingsländerna. Att öka kunskapen om EU:s miljökrav i utvecklingsländerna är därför en viktig uppgift.

I *yrkande 14* anför Miljöpartiet att EU:s bistånd i högre grad än tidigare bör komma de fattigaste länderna till del. Vidare bör regeringen verka för att miljöprofilen i EU:s bistånd stärks.

I kommittémotion *U509 (kd) yrkande 14* anser motionärerna att EU-kommissionens bistånd utgör ett värdefullt komplement till medlemsländernas nationella bistånd. Kristdemokraterna anser att Sverige bör verka för att en högre andel av EU-biståndet till de s.k. AVS-länderna går till regionernas fattigaste länder.

Utskottets överväganden

Utskottet har tidigare (senast i bet. 1997/98:UU2 Internationellt bistånd) framhållit det positiva värde som ligger i att Sverige genom medlemskapet i EU fått tillgång till en viktig samarbetsform i biståndet. Utskottet har också tidigare ställt sig bakom den strategi som presenterades i november 1996 för

riksdagen av biståndsministern. I strategin anges vilka prioriteringar som vägleder det svenska arbetet för att påverka inriktningen av EU:s bistånd. Dessa områden är partnerskap, fattigdomsbekämpning, miljö och hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet. Dessutom skall stor vikt läggas vid humanitärt bistånd, livsmedelssäkerhet och stöd till enskilda organisationer. När det gäller Lomébiståndet har Sverige bidragit till att fattigdomsbekämpningen satts i fokus.

Sverige deltog aktivt i förhandlingarna om EU-kommissionens mandat inför de kommande förhandlingarna om ett avtal med AVS-länderna som skall ersätta Lomé IV. Detta har i olika sammanhang redovisats av biståndsministern vid föredragningar i utskottet. Många av de svenska ståndpunkterna återfinns i det förhandlingsmandat som godkändes den 29 juni 1998. Inte minst viktigt är att det övergripande målet för förhandlingarna är fattigdomsbekämpning i AVS-länderna.

Utskottet ställer sig bakom regeringens redovisade agerande och strävanden vad avser de framtida relationerna mellan EU och AVS-länderna. Som regeringen framhåller i propositionen finns det en diskrepans mellan policy och genomförande när det gäller biståndet genom EU-kommissionen. Detta gäller inte minst den höjda fattigdomsprofil i biståndet som EU:s medlemsländer kommit överens om. De kommande förhandlingarna med AVS-länderna om en efterföljare till Loméavtalet blir därför ett viktigt tillfälle att översätta ny policy på området till praktisk handling.

Liksom vid tidigare tillfällen (senast i bet. 1997/98:UU2 Internationellt bistånd) välkomnar utskottet att Sverige inom EU verkar för att medlemsländerna skall följa FN:s rekommendationer om att minst 0,7 % av BNI skall avsättas till bistånd. Utskottet noterar även den vikt regeringen fäster vid att försöka nå en större samstämmighet i EU:s relationer med utvecklingsländerna.

När det gäller frihandel och utvecklingsländerna konstaterar utskottet att Sverige av hävd och tradition är en förespråkare för frihandel. Inom ramen för avtalet Lomé IV erbjuds AVS-staterna EU:s mest omfattande handelspreferenser, vilket innebär frihet från tullar och kvoter för alla industrivaror och de flesta jordbruksvaror. Exempelvis finns det inte några tullar eller andra begränsningar för tekoimporten från AVS-området. EU:s målsättning för de nu inledda förhandlingarna med AVS-staterna går utöver hittillsvarande preferensgivning och söker stimulera den ekonomiska utvecklingen och handeln.

Sverige strävar vidare efter att en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) skall omfatta ytterligare marknadstillträde för jordbruksprodukter från utvecklingsländer. I både EU och WTO är det en svensk målsättning att samtliga minst utvecklade länder (de s.k. MUL-länderna) skall erbjudas tull- och kvotafrihet för exporten av alla sina varor.

För att inte handelspreferenser skall missbrukas behöver de kompletteras med regler för att fastställa och kontrollera varors ursprung. Över tiden har dessa regelsystem blivit alltmer komplicerade. För närvarande pågår ett omfattande internationellt arbete för att förenkla dessa regler. Sverige medverkar i det arbetet med utgångspunkten att EU:s regler skall förenklas.

I motion U203 (fp) yrkande 18 framhålls att biståndet bör omfattas av EU:s närhetsprincip och att huvuddelen av medlemsländernas bistånd även framdeles bör administreras på nationell nivå. Utskottet konstaterar att gemenskapens bistånd enligt fördraget utgör ett komplement till det nationella bistånd som EU:s medlemsländer bedriver. I enlighet med EU:s närhetsprincip är syftet med EU-biståndet inte att ersätta ländernas nationella bistånd, vilket är långt större än det gemensamma biståndet. Genom EU-biståndet uppnår gemenskapen vidare en värdefull samverkan mellan bistånds- och handelspolitik. Även andra politikområden av gemensamt intresse, såsom miljöpolitik, främjas genom det gemensamma biståndet.

Utskottet konstaterar vidare att målen för EU:s utvecklingssamarbete ligger väl i linje med svenska målsättningar. Såsom anförts ovan finns dock en diskrepans mellan policy och genomförande. Utskottet noterar därvidlag med tillfredsställelse att Sverige engagerat sig för att föra upp frågor om organisation och arbetsätt på dagordningen. Vidare har Sverige bidragit till att bl.a. fattigdomsbekämpning och jämställdhetsfrågor givits högre prioritet inom det gemensamma biståndet.

I motion U210 (mp) yrkande 6 framhålls att skärpta miljökrav från EU kan uppfattas som handelshinder av producenter i utvecklingsländer. Regeringen anför i budgetpropositionen för 1999 bl.a. att Sida i december 1997 överlämnade en utredning om handel, miljö och utvecklingssamarbete. I denna identifierades en rad hinder för utveckling av miljöanpassad produktion i utvecklingsländer. Utskottet noterar att regeringen avser återkomma med en redovisning med anledning av Sidas utredning. Utskottet delar regeringens uppfattning att bistånds-, handels- och miljöpolitik skall samverka för ekonomisk integration och en hållbar utveckling i samtliga delar av världen. Regeringen understryker vidare i propositionen att handels-, bistånds- och miljöpolitik skall vara ömsesidigt stödjande i syfte att integrera utvecklingsländerna i världsekonomin och främja en hållbar utveckling.

Motionärerna bakom U509 (kd) yrkande 14 anser att Sverige bör verka för att en höjd andel av gemenskapens bistånd till AVS-länderna går till de fattigaste länderna. Utskottet konstaterar därvidlag att Sverige varit engagerat i utformandet av kommissionens mandat inför förhandlingarna om en efterföljare till Lomé IV, och i det arbetet har Sverige fått genomslag för en stärkt fattigdomsprofil i biståndet till AVS-länderna.

Med det ovan anförda får motionerna U203 (fp) yrkande 18, U210 (mp) yrkandena 6 och 14 och U509 (kd) yrkande 14 anses besvarade.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Medelstildelning, prioriteringar och anslagsstruktur

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 30–52)

Regeringen påpekar i budgetpropositionen att det bilaterala utvecklingssamarbetet genom Sida omfattar cirka två tredjedelar av det svenska biståndet med ett hundratal länder genom ett stort antal kanaler.

Samarbetets uppgift är att bidra till att förutsättningar för utveckling skapas. Hur det skall ske anges bl.a. i de fyra handlingsprogram som Sida överlämnat till regeringen avseende fattigdomsbekämpning, miljö, demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet.

Regeringen framhåller också att Sida i 1998 års regleringsbrev fick i uppdrag att verka för ett systematiskt barnperspektiv i sin samlade verksamhet, bl.a. genom effektiv uppföljning och genomförande av konventionen om barnets rättigheter och av vid FN-konferenserna gjorda åtaganden rörande barnets rättigheter och livsvillkor.

För länder med vilka Sverige har mer omfattande eller komplext samarbete styrs detta av landstrategier. För merparten av dessa länder finns s.k. landramar, men strategier utarbetas även för vissa andra länder och regioner. Landstrategierna utvecklas gemensamt av Utrikesdepartementet och Sida. I växande grad bygger de också på en nära dialog med samarbetslandet, både med regeringen och det civila samhället. På grundval av de erfarenheter som gjorts utarbetar Utrikesdepartementet och Sida en reviderad handbok för landstrategiarbetet.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet sker främst med de fattigaste länderna, och 34 % av resursöverföringarna går till Afrika (se diagram 2.). Ämnesmässigt är sociala sektorer, infrastruktur och näringsliv samt humanitärt bistånd de största områdena (se diagram 1.).

Diagram 1.: Bilateralt utvecklingssamarbete fördelat på verksamhetsgrenar 1997

Miljoner kronor

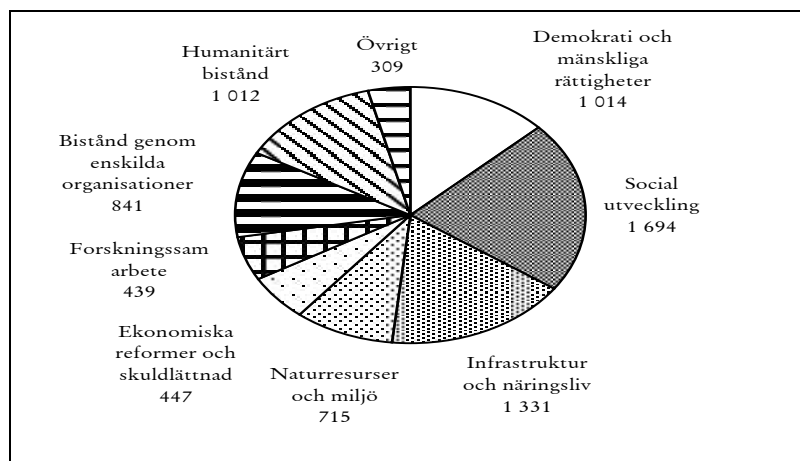
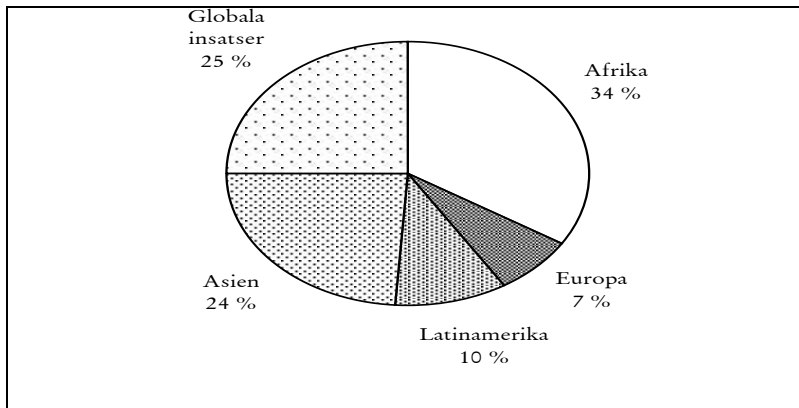

Diagram 2.: Bilateralt utvecklingssamarbete fördelat på världsdelar 1997

Regeringen framhåller vikten av det långsiktiga partnerskapssamarbetet och arbetet med att finna former för hur biståndet skall kunna stödja breda samhällskontakter och stimulera samarbete av ömsesidigt intresse mellan Sverige och samarbetslandet. Detta kan ske t.ex. inom forskning, institutions- och näringslivssamarbete. Sida fick 1997 av regeringen i uppdrag att utveckla en försöksverksamhet avseende ekonomiskt samarbete med några medelinkomstländer. De länder som utvaldes var Indien, Chile och Sydafrika. Detta utgör en utveckling av Sveriges relation till länderna från ett renodlat biståndssamarbete till en långsiktig, ömsesidig ekonomisk utveckling. Erfarenheterna från försöken har varit positiva.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet utvärderas inom Sida. Utvärderingar görs dels av sekretariatet för utvärdering och intern revision, som är direkt underställt Sidans styrelse, dels av olika avdelningar och av biståndsambassaderna. Utvärderingsverksamheten har huvudsakligen tre syften: kontroll, lärande och kunskapsutveckling.

Regeringen understryker att satsning på utveckling av kunskap och kompetens kommer att vara ett ledande tema i det framtida utvecklingssamarbetet. Satsningen kommer att ske längs tre spår: *samarbetsländernas kompetens, svensk kompetens och Sidans kompetens.*

Anslagsposten för det bilaterala biståndet ökar 1999 med 185 miljoner kronor till 7 345 miljoner kronor. En fortsatt ökning förutses under kommande år. Den måste samtidigt balanseras mot förutsedda ökade medelsbehov för främst utvecklingsbankerna och Europeiska utvecklings-fonden.

I den prövning av samtliga bilaterala verksamheter som blir nödvändig måste också reservationerna vägas in. Under 1997 minskade reservationerna inom det bilaterala biståndet med 1 068 miljoner kronor jämfört med utgången av budgetåret 1995/96.

Anslagsposten för det bilaterala utvecklingsarbetet

Tusental kronor

	Budget 1998	Beräknat 1999
1 Afrika	1 600 000	1 670 000
2 Asien	1 000 000	900 000
3 Latinamerika	385 000	385 000
4 Europa	280 000	295 000
5 Särskilda utvecklingspro- gram	1 020 000	1 070 000
6 Krediter för utveckling	400 000	400 000
7 Forskningsarbete	410 000	470 000
8 Enskilda organisationer	830 000	850 000
9 Humanitärt bistånd	780 000	790 000
10 Ekonomiska reformer	410 000	470 000
11 Information	45 000	45 000
Summa	7 160 000	7 345 000

Anslagsstrukturen för 1999 är i stort sett oförändrad jämfört med innevarande budgetår. De indikativa ramarna för näringslivsutveckling, kontraktfinansierat tekniskt samarbete respektive internationella kurser under delposten Särskilda utvecklingsprogram slås samman till en ram, vilket avspeglas i tabellen nedan.

Fördelningen under delposten Särskilda utvecklingsprogram

Tusental kronor

	Budget 1998	Beräknat 1999
Näringslivsutveckling	70 000	
Kontraktfinansierat tekniskt bistånd	160 000	400 000
Internationella kurser	150 000	
Demokrati och mänskliga rättigheter	120 000	130 000
Särskilda miljöprogram	200 000	205 000
Programutveckling	220 000	220 000
Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter	100 000	115 000
Summa	1 020 000	1 070 000

Delpost 1 Afrika omfattar dels landramarna för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser, som även inkluderar insatser för stöd till demokrati och mänskliga rättigheter. Delposten beräknas öka med 70 miljoner kronor till 1 670 miljoner kronor. Ökningar beräknas för Etiopien (återgång till tidigare nivå), Tanzania, Moçambique och Uganda samt för

Regionalt/övrigt (se kommentarer under Samarbete med länder och regioner, Afrika).

Delpost 2 Asien omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser, som även inkluderar stöd till demokrati och mänskliga rättigheter. Delposten beräknas minska med 100 miljoner kronor till 900 miljoner kronor till följd av uppsägningen av samarbetsavtalet med Indien. Avtalade insatser i Indien som fortsätter och slutförs finansieras under Regionalt/övrigt, vilket förklarar den kraftiga ökningen under denna del av posten. Höjningen av landramen för Vietnam utgör en återgång till tidigare nivå före neddragning med hänsyn till stora reservationer.

Delpost 3 Latinamerika omfattar landramen för Nicaragua och samarbetet med Central- och Sydamerika, inklusive Bolivia. För delposten beräknas ett oförändrat belopp med hänsyn till betydande reservationer.

Delpost 4 Europa som införts 1998 omfattar insatser i f.d. Jugoslavien, inklusive valövervakningsinsatser i regionen, och vissa länder i Kaukasien och Centralasien. Delposten beräknas öka med 15 miljoner kronor till 295 miljoner kronor.

Delpost 5 Särskilda program omfattar ett flertal verksamheter. Fördelning under delposten, som beräknas öka med 50 miljoner till 1 070 miljoner kronor, framgår av tabellen. Ökningen hänförs sig främst till kurser och stipendier inom ramen för Sidas breda satsning på kompetensutveckling.

Landramar, gällande 1998 samt planerade 1999

Tusental kronor

	1998	1999
Afrika		
Angola	140 000	100 000
Botswana	5 000	0
Eritrea	20 000	20 000
Etiopien	100 000	130 000
Guinea-Bissau	35 000	5 000
Kenya	65 000	65 000
Moçambique	245 000	260 000
Namibia	75 000	65 000
Sydafrika	230 000	200 000
Tanzania	200 000	240 000
Uganda	95 000	125 000
Zambia	100 000	100 000
Zimbabwe	110 000	110 000
Regionalt/Övrigt	180 000	250 000
Summa	1 600 000	1 670 000

Asien		
Bangladesh	120 000	120 000
Indien	300 000	0
Kambodja	80 000	80 000
Laos	90 000	100 000
Sri Lanka	40 000	40 000
Vietnam	130 000	170 000
Västbanken/Gaza	120 000	120 000
Regionalt/Övrigt	120 000	270 000
Summa	1 000 000	900 000
Latinamerika		
Nicaragua	80 000	80 000
Centralamerika	190 000	190 000
Sydamerika	115 000	115 000
Summa	385 000	385 000

Delpost 6 Krediter för utveckling omfattar u-krediter (finansiering av det s.k. gåvoelementet) och biståndskrediter. Ett oförändrat belopp om 400 miljoner kronor beräknas. Sida betonar att kreditinstrumentet bör ses som en integrerad del av utvecklingssamarbetet och har föreslagit att krediter i ökad utsträckning bör kunna finansieras även under andra delposter, vilket redan förekommit i flera fall. Regeringen har också förordat ökad flexibilitet i utnyttjandet av olika kreditinstrument och -former i budgetpropositionen för 1998, där krediter behandlades utförligt med utgångspunkt i Sidas utredning Bistånd på kredit.

För 1998 har riksdagen fastställt en ram för Sidas garantigivning, varav huvuddelen utgörs av biståndsgarantier för u-krediter. Vid årsskiftet uppgick garantiförbindelserna för u-krediter till drygt 9,3 miljarder kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för 1999 ikläda staten betalningsansvar till ett belopp om 12 miljarder kronor för garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet, dvs. en oförändrad ram.

Sida har på regeringens uppdrag i samråd med Exportkreditnämnden överlämnat förslag om en treårig försöksverksamhet med en fristående garantigivning, som inte är kopplad till u-kreditsystemet. Förslaget kommer att beredas under hösten. Riksdagen har godkänt inrättande av en säkerhetsreserv för en sådan garantiverksamhet (prop. 1997/98:1, utgiftsområde 7, bet. 1997/98:UU2, rskr. 1997/98:103). Reserven finansieras med medel som avsatts för subventioner inom u-kreditsystemet, där den faktiska kostnaden kommit att understiga den ursprungligen beräknade, bl.a. genom valutakursfluktuationer.

Delpost 7 Forskningssamarbete är en högt prioriterad verksamhet och spelar en viktig roll i den bredare satsningen på utveckling av kunskap och

kompetens i samarbetsländerna. Delposten beräknas öka med 60 miljoner till 470 miljoner kronor.

Delpost 8 Enskilda organisationer finansierar stöd genom svenska folkrörelser och enskilda organisationer. En ökning med 20 miljoner till 850 miljoner kronor beräknas.

Delpost 9 Humanitärt bistånd används för att lindra följderna av väpnade konflikter för civilbefolkningen, stöd till tidig återuppbyggnad och konfliktförebyggande samt insatser för offer för naturkatastrofer. Delposten beräknas öka med 10 miljoner till 790 miljoner kronor.

Delpost 10 Ekonomiska reformer används för betalningsbalansstöd och skuldlättnad, inklusive inom ramen för internationellt samordnade skuldinitiativ, till främst fattiga och skuldtyngda länder som genomför ekonomiska reformprogram. De tidigare omfattande reservationerna under delposten, som motiverade en kraftig neddragning 1997, minskar nu snabbt genom att fler länder uppfyller kriterierna för stöd. För 1999 beräknas en ökning med 60 miljoner till 470 miljoner kronor.

Delpost 11 Information ökade 1998 jämfört med föregående år. För 1999 beräknas ett oförändrat belopp om 45 miljoner kronor. Den ökade satsningen i nära samarbete mellan Sida och Utrikesdepartementet syftar till att förbättra informationen om Sveriges samlade utvecklingssamarbete och om biståndets uppgift att bidra till lösningar på globala problem.

Motionerna

Medelstilldelning, prioriteringar och anslagsstruktur

I partimotion *U203 (fp) yrkande 28 delvis*, som den får förstås, efterfrågas ändringar av regeringens förslag till anslagsfördelning inom anslaget A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete (bilaga 3, tabellerna 3 och 4).

Centerpartiet begär i kommittémotion *U204 (c) yrkandena 4–7* ändringar av regeringens förslag till fördelning inom anslagsposterna A 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete samt inom delposterna A 1.2.1 Afrika, A 1.2.2 Asien och A 1.2.5 Särskilda utvecklingsprogram (bilaga 3, tabellerna 3 och 4). I *yrkande 10* anfördes att det svenska biståndet bör bli mer flexibelt, i enlighet med den globala tendensen att i högre grad arbeta med problemorienterade och regionala strategier. Motionärerna föreslår i detta syfte att en problemorienterad anslagsstruktur införs.

I partimotion *U206 (kd) yrkande 13* anser Kristdemokraterna att de fleråriga biståndsramarna kan resultera i passivitet i mottagarländerna. Av det skälet föreslår motionärerna att de femåriga samarbetsavtalen slopas. I *yrkande 14* (delvis) begär Kristdemokraterna ändringar jämfört med regeringens förslag inom anslagen i utgiftsområde 7. Internationellt bistånd för 1999 (se bilaga 3, tabellerna 3 och 4).

Moderaterna föreslår i partimotion *U205 (m) yrkande 10* samt i kommittémotion *U213 (m) yrkande 1* att systemet med landramar avvecklas till förmån för avtalsbundet samarbete, med strikta krav på effektivitet och

som utesluter bistånd till regimer som kränker mänskliga rättigheter eller är allvarligt korrupta.

Utskottets överväganden

I motionerna U203 (fp) yrkande 28 delvis, som den får förstås, U204 (c) yrkandena 4–7, U206 (kd) yrkande 14 (delvis) och U213 (m) yrkande 2 (delvis) föreslås från budgetpropositionen avvikande medelsfördelning vad avser anslagen, anslagsposterna och landramarna för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Motionärernas alternativa förslag framgår av tabellerna 3 och 4.

Utskottet anser att regeringens förslag till fördelning mellan olika delposter inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för budgetåret 1998 är väl avvägt. Utskottet vill också hävda att den valda anslagsstrukturen, inom anslaget för det bilaterala utvecklingssamarbetet, är ändamålsenlig. I konsekvens med detta ställningstagande och till följd av tidigare ställningstaganden rörande utgiftsramen och fördelningen inom utgiftsområdet avstyrks de förslag om en alternativ fördelning och anslagsstruktur inom det bilaterala utvecklingssamarbetet som framförs i motionerna U203 (fp) yrkande 28 i berörd del, U204 (c) yrkandena 4–7 och U206 (kd) yrkande 14 i berörd del.

Flera motioner, U205 (m) yrkande 10, U206 (kd) yrkande 13 och U213 (m) yrkande 1 gäller specifika förslag till ändringar av hur det svenska biståndet struktureras. Bland förslagen återfinns bl.a. krav om att systemet med landramar avskaffas och att fleråriga samarbetsavtal slopas.

Beträffande förslagen att avskaffa systemet med landramar respektive fleråriga samarbetsavtal har utskottet i betänkande 1997/98:UU2 Internationellt bistånd bl.a. anfört att det numera i samarbetsavtalen alltid finns klausuler med krav på uppföljning, redovisning och korruptions-hämmande kontroll. Dessa frågor är viktiga, och höga krav bör ställas på att länderna uppfyller de specificerade villkoren. Bistånd kan alltid avbrytas om förutsättningarna för ett bra bistånd eller relationen med landet radikalt försämras – det av Sverige uppsagda samarbetsavtalet med Indien efter provsprängningarna av kärnvapen är ett exempel härpå. Samtidigt finns det ett värde i att bistånd är långsiktigt och förutsebart för mottagarländerna. Den partnerskapsrelation som eftersträvas med de viktigare mottagarländerna bygger på långsiktighet och ömsesidigt ansvarstagande. De landstrategier som fastställs för samtliga programländer, andra viktiga samarbetsländer samt för vissa regioner har normalt ett femårsperspektiv med revidering efter tre år om inte regeringen bedömer att arbetet med en ny landstrategi kan skjutas framåt i tiden. Strategierna kopplas oftast till treåriga, i några fall tvååriga, samarbetsavtal med programländerna. Landramen är det årliga utfästa beloppet i samarbetsavtalet. Systemet är, enligt utskottets uppfattning, lämpligt och funktionellt för att garantera effektiviteten och flexibiliteten i det svenska utvecklingssamarbetet. Utskottet finner därför inte anledning att förorda någon avveckling av systemet med landramar eller av systemet med fleråriga samarbetsavtal.

Utskottet avstyrker i konsekvens med detta motionerna U205 (m) yrkande 10, U206 (kd) yrkande 13 och U213 (m) yrkande 1.

Motion U204 (c) yrkande 10 innehåller ett förslag om en mer problemorienterad anslagsstruktur inom biståndsverksamheten.

Utskottet har senast i betänkandet 1997/98:UU2 Internationellt bistånd behandlat önskemål om en mer problemorienterad anslagsstruktur. Utskottet gör mot denna bakgrund följande bedömning.

Enligt utskottets mening måste det svenska utvecklingssamarbetet anpassas till förutsättningarna i varje enskilt samarbetsland. Utgångspunkten är därvidlag såväl samarbetslandets önskemål och behov som svenska önskemål och resurser. Även andra givares verksamhet måste beaktas. Prövning av samarbetets resultat, mål, inriktning och omfattning sker vid de normalt var tredje år återkommande landstrategiprocesserna. Numera finns det i samarbetsavtalen alltid klausuler med krav på uppföljning, redovisning och korruptionshämmande kontroll.

Utskottet konstaterade vidare i betänkandet 1997/98:UU2 Internationellt bistånd att den genomförda landstrategiprocessen syftar till att koncentrera biståndet på färre sektorer och därmed bidra till ett mer effektivt bistånd. Landstrategier och andra policydokument som i ökande utsträckning tas fram möjliggör en styrning av biståndet till prioriterade ämnesområden. Enligt utskottets mening är inte de biståndspolitiska målen om t.ex. fattigdomsbekämpning, demokrati och jämställdhet varandra uteslutande, utan skall genomsyra hela det svenska utvecklingssamarbetet i ett helhetsperspektiv. Det är därför inte ändamålsenligt att låta dessa ligga till grund för anslagsfördelningen. Flexibiliteten i det svenska biståndsarbetet har, enligt utskottets mening, ökat med det nya budgetsystemet, där landramarna inte längre är egna anslag. Utskottet noterar avslutningsvis att stödet för det regionala och gränsregionala arbetet på olika sätt uppmärksammas i budgetpropositionen.

Med det ovan anförda avstyrks motion U204 (c) yrkande 10.

I propositionen 1998/99:1 yrkande 3 förslås att riksdagen bemyndigar regeringen att för 1999 ikläda staten betalningsansvar till ett belopp om 12 miljarder kronor för garantigivning.

Utskottet tillstyrker proposition 1998/99:1 yrkande 3.

Verksamhetsgrenar

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 34–43)

Demokrati, mänskliga rättigheter och gott styrelseskick

Regeringen understryker att stöd till demokratisering, respekt för de mänskliga rättigheterna och gott styrelseskick utgör ett prioriterat område inom det svenska utvecklingssamarbetet. Som ett led i Sveriges policyutveckling på området överlämnade regeringen under våren 1998 skrivelsen *Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklingssamarbete* till riksdagen. Skrivelsen kommer tillsammans med regeringens

skrivelse *Mänskliga rättigheter i Sveriges utrikespolitik* att vara vägledande för det svenska samarbetet för att främja demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 3* pekar Folkpartiet på skillnaden mellan det demokratibistånd vars primära mål är att bygga demokratins ramverk och stärka dess aktörer, och det bistånd som syftar till att öka medborgarnas deltagande i den politiska processen. Folkpartiet är av uppfattningen att en alltför hög andel av demokratibiståndet går till den senare stödformen och föreslår därför att regeringen ges i uppdrag att presentera ett åtgärdsprogram syftande till en jämnare fördelning mellan biståndsformerna.

Motionärerna understryker vidare att biståndsdialogen med mottagarländerna bör vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Budskapet bör vara entydigt även till länder i vilka det finns exportintressen. Folkpartiet anser i *yrkande 4* att demokratibistånd bör bedrivas av enskilda organisationer i de fall sådant skall utgå till länder med diktatur. I *yrkande 5* anføres att större biståndsenagemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering bör undvikas.

Folkpartiet framhåller i *yrkande 8* att ett fungerande rättsligt ramverk är en förutsättning för demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och marknadsekonomi. Biståndsinsatser för uppbyggnad av ett oberoende rättsväsende är därför av strategisk betydelse.

Folkpartiet understryker vidare betydelsen av att biståndet bidrar till att respekten för de mänskliga rättigheterna upprätthålls i mottagarländerna och begär i *yrkande 12* att regeringen tar upp frågorna i samtal med de stater som bryter mot dessa grundläggande rättigheter. I *yrkande 13* begärs att regeringen årligen för riksdagen redovisar läget beträffande de mänskliga rättigheterna i de länder som mottar svenskt bistånd.

I kommittémotion *U204 (c) yrkande 11* anför Centerpartiet att Sverige bör avhålla sig från att ge omfattande bistånd till länder som inte eftersträvar demokratiskt styrelseskick. Demokratibistånd till diktaturer bör endast kunna ges genom enskilda organisationer. Motionärerna begär att regeringen årligen lämnar en redovisning till riksdagen över tillståndet beträffande demokratin och de mänskliga rättigheterna i de länder som mottar svenskt bistånd. Centerpartiet anser inte att den redovisning regeringen lämnat i budgetpropositionen uppfyller det åtagandet som regeringen gjort inför riksdagen.

Kristdemokraterna pekar i partimotion *U206 (kd) yrkande 4* på den försöksverksamhet som de senaste åren har bedrivits genom att riksdagspartierna i liten skala givits möjlighet att kanalisera biståndsmedel till systerpartier i mottagarländerna. Kristdemokraterna anför att denna biståndsform inom demokratibiståndet har givit goda resultat och bör fortsätta.

Miljöpartiet framhåller i partimotion *U210 (mp) yrkande 8* att enskilda människorättsorganisationer i vissa mottagarländer utsätts för förföljelse. Uppmärksamhet och stöd från det internationella samfundet kan då utgöra ett viktigt skydd. Motionärerna menar att Sverige bör fokusera bistånd direkt till demokrati- och människorätts- samt kyrkliga organisationer i länder där kränkningar förekommer.

Vänsterpartiet lyfter i partimotion *U212 (v) yrkande 4* fram kampen mot korruption som särskilt viktig. Därvidlag har inrättandet av demokratisk insyn och fungerande institutioner stor betydelse. Motionärerna anför att ekonomiskt bistånd därför bör kombineras med satsningar till stöd för demokratisk utveckling och försvar av de mänskliga rättigheterna.

I kommittémotion *U602 (m) yrkande 3* anför Moderaterna att regeringen årligen till riksdagen bör redovisa läget beträffande de mänskliga rättigheterna och demokrati i viktigare mottagarländer av svenskt bistånd. Den redovisning som regeringen har gjort i samband med budgetpropositionen är inte tillräcklig, anser motionärerna. I *yrkande 4* framförs att svenskt bistånd inte bör utgå till regimer som grovt och systematiskt kränker de mänskliga rättigheterna.

Utskottets överväganden

Ett antal motioner, *U203 (fp) yrkandena 4, 5 och 8, U204 (c) yrkande 11 och U602 (m) yrkande 3*, behandlar olika förslag om hur biståndet för främjandet av demokrati och mänskliga rättigheter bör vara utformat och motionärerna anser att svenskt bistånd inte bör utgå till regimer som inte eftersträvar ett demokratiskt styrelsesätt. I motionerna förespråkas att rättsstatens betydelse och demokratispekterna skall betonas i svenska biståndsavtal. Vidare begärs att regeringen årligen skall lämna en redovisning till riksdagen över tillståndet beträffande demokratin och de mänskliga rättigheterna i de länder som mottar svenskt bistånd.

Utskottet anser det vara positivt att stödet till demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna utgör ett alltmer prioriterat område inom Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Som framgår även på andra håll i detta betänkande görs inom ramen för det svenska utvecklingssamarbetet en stor mängd insatser för utvecklandet av demokrati. Här kan t.ex. nämnas stödet till uppbyggandet av de demokratibärande strukturerna i samarbetsländerna, stödet för att bekämpa korruption samt det omfattande svenska stödet genom enskilda organisationer, som är väl känt och en grundpelare i vårt stöd till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

De i motion *U203 (fp) yrkandena 3, 5 och 8 och U212 (v) yrkande 4* framförda synpunkterna i dessa avseenden torde därför vara väl tillgodosedda, varför de kan besvaras med vad utskottet anför.

Vad som framförs motionsledes om en ökad betoning på den betydelse som rättsstaten har för utveckling ligger, enligt utskottets mening, i allt väsentligt i linje med svensk politik på området. En ökad uppmärksamhet riktas i det

svenska utvecklingssamarbetet mot stärkandet av rättsväsendet och andra demokratibärande strukturer, såsom ett livskraftigt civilt samhälle. Motionskraven om rättsväsendets betydelse kan därför anses vara tillgodosedda genom det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet.

Utvecklingssamarbetet mellan Sverige och samarbetsländerna fastställs, som framgått också på annat håll i detta betänkande, genom särskilda samarbetsavtal. Utskottet vill erinra om att frågor om demokrati och mänskliga rättigheter berörs i de flesta avtalen och utgör en allt viktigare fråga också i den dialog som föregår ett avtals undertecknande. Vad i motionerna U203 (fp) yrkande 12, U204 (c) yrkande 11 (i berörd del) och U206 (kd) yrkande 4 har framförts kan i allt väsentligt anses vara tillgodosett, varför de kan besvaras med vad utskottet anfört.

Enligt utskottets bedömning, vilken också framfördes i betänkandet 1996/97:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete, kan biståndet användas för att i länder, där det förekommer kränkningar av de mänskliga rättigheterna, på ett positivt och konstruktivt sätt påverka och förbättra situationen och utvecklingen. Som utskottet påpekade i detta betänkande går demokratistöd dessutom i praktiken vanligen via enskilda organisationer men är riktat både till enskilda organisationer och myndigheter i mottagarlandet.

Utskottet kan inte ställa sig bakom krav på att bistånd inte skall få ges till statsmakter som systematiskt kränker de mänskliga rättigheterna eller att bistånd till diktaturer endast skall få kanaliseras genom enskilda organisationer. Biståndet behövs bäst där det är svårast att genomföra.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna U203 (fp) yrkande 4, U210 (mp) yrkande 8 och U602 (m) yrkande 4.

Vetskapen om att den svenska riksdagen följer och värderar utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati skulle vara en viktig signal till mottagarländerna. Därför bör regeringen ges till känna vad som motionsledes anförts om vikten av en årlig rapport i samband med budgetförslaget om situationen och utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati i mottagarländerna för svenskt bistånd.

Därmed tillstyrks motionerna U203 (fp) yrkande 13, U204 (c) yrkande 11 i berörd del och U602 (m) yrkande 3.

Sociala sektorer

Regeringen menar att social utveckling handlar om att stärka människors säkerhet, förmåga och möjligheter. Tillgång till hälsovård och utbildning är grundläggande för att åstadkomma detta. Rätten till hälsa och utbildning är dessutom konventionsbundna mänskliga rättigheter. Ökad tonvikt skall därför läggas på fattiga människors rättmätiga tillgång till sådan service och på att inkludera människor som vanligtvis exkluderas.

Utbildning för alla är centralt för att göra kunskap tillgänglig för marginaliserade grupper, men också för att främja framväxten av en demokratisk kultur och underlätta de fattigas deltagande i den ekonomiska utvecklingen. Utbildning av kvinnor har stort genomslag på både deras egen, familjens och barnens levnadsstandard.

Ohälsa är en viktig orsak till fattigdom och hämmar tillväxt och social utveckling. En fungerande hälsovård, som är tillgänglig också för de fattiga, är därför viktigt för att stärka människors förmåga. Prioriterade områden är reformer som syftar till effektivisering och decentralisering, sexuell och reproduktiv hälsa, samt barn och ungdomars hälsa. Ökad tonvikt bör läggas på hiv/aidsbekämpning.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 10* anför Folkpartiet att befolkningsökningen i programländerna för svenskt bistånd utgör ett viktigt problem och begär därför att de svenska bilaterala biståndsinsatserna på befolkningsområdet skall öka. Motionärerna konstaterar vidare att befolkningsfrågan hänger nära samman med kvinnans rätt att bestämma över sitt liv och sin hälsa. Det pågående arbetet med att integrera kvinnofrågor i biståndet bör därför intensifieras. Ambitionen bör vara att varje biståndsinsats föregås av en konsekvensanalys beträffande kvinnors livs- och levnadsvillkor. Sverige bör också driva det s.k. gender-perspektivet inom EU. I *yrkande 11 delvis* föreslår Folkpartiet att ytterligare 20 miljoner kronor satsas på särskilda jämställdhetsinsatser.

1995 antog FN:s generalförsamling standardregler för att människor med funktionshinder skall garanteras delaktighet och jämlikhet i samhället. Folkpartiet anför i *yrkande 14* att Sverige bör verka för att handikappfrågor lyfts fram i såväl det multilaterala som det bilaterala biståndet. I det syftet bör särskilda strategier och metoder tas fram för att införliva ett handikapperspektiv i de olika biståndsformerna.

I *yrkande 15 (delvis)* understryker Folkpartiet att en av biståndets huvuduppgifter är att förebygga sjukdomar och ohälsa. På detta område måste särskild uppmärksamhet ägnas kvinnors och barns situation. En bättre hygien är avgörande för att bekämpa infektionssjukdomar, vilket är ett av världens största hälsoproblem. Hiv/aids utgör ett särskilt allvarligt problem i utvecklingsländerna. För att informera om och förebygga spridningen av hiv/aids föreslås att ytterligare 20 miljoner kronor anslås till UNAIDS.

Motionärerna pekar vidare på att erfarenheterna av investeringar i "det mänskliga kapitalet", dvs. undervisning och hälsa, gett särskilt goda resultat. Detta område bör därför ges prioritet i det svenska biståndet, anför motionärerna i *yrkande 20*.

Centerpartiet anför i kommittémotion *U204 (c) yrkande 12* att det bilaterala biståndet i högre grad än tidigare bör sätta människor på den lokala nivån i fokus. Motionärerna föreslår en generell inriktning på småskalighet, med särskild prioritet för bl.a. hållbar utveckling, kvinnor, barn och demokratistärkande bistånd. Enskilda organisationer bör ges en mer framträdande roll i det svenska bilaterala biståndet.

I partimotion *U206 (kd) yrkande 2* lyfter Kristdemokraterna fram barnkonventionen som ett instrument som kan användas för att förbättra barns situation i de fattiga länderna. Motionärerna föreslår införandet av en

särskild certifiering av produkter från företag som respekterar barnkonventionens artiklar vad gäller barnarbete.

Personer med funktionshinder utgör en utsatt och marginaliserad grupp i många utvecklingsländer. I *yrkande 10* anför Kristdemokraterna att handikappfrågorna bör integreras bättre i det bilaterala biståndet. Sverige bör vidare verka för att frågorna lyfts fram i det internationella samarbetet.

I motion *U209 (s)* framhålls att miljontals människor i fattiga länder saknar den fundamentala rätten att kunna kontrollera sin reproduktion och sin egen sexualitet. Spridningen av hiv/aids har fått förödande konsekvenser i många utvecklingsländer. Motionärerna anför att det är viktigt att sexualupplysning ingår i biståndets samtliga områden.

Miljöpartiet framhåller i partimotion *U210 (mp)* *yrkande 11* att kvinnor bär en särskilt tung börda i många utvecklingsländer. Av det skälet menar motionärerna att det är viktigt att det finns ett jämställdhetsperspektiv i samtliga biståndsprojekt.

Vänsterpartiet anför i partimotion *U212 (v)* *yrkande 5* att barnperspektivet i biståndet bör förstärkas. Regeringen bör så snart som möjligt utvärdera och redovisa biståndet utifrån ett barnperspektiv. De 100 miljoner som tillförts biståndsbudgeten bör i stor utsträckning kunna användas för insatser för barn, anser motionärerna.

Vänsterpartiet anser vidare att det är särskilt angeläget att biståndet når de funktionshindrade i de fattiga länderna. I *yrkande 6* anføres att handikappade bör uppmärksammas i större utsträckning än vad som varit fallet hittills.

I motion *U620 (kd)* *yrkande 2* framhålls att andelen kvinnor i förhållande till män i Asien har sjunkit till följd av aborter av flickfoster. Motionären anför att frågan om prenatal könsdiskriminering bör lyftas fram inom det bilaterala utvecklingssamarbetets ram.

I partimotion *A810 (kd)* *yrkande 28* begärs att Sverige i FN och andra sammanhang skall verka för att begreppet mänskliga rättigheter på ett tydligare sätt omfattar kvinnans situation i världen. Det svenska biståndet bör utgå från mottagarländernas kultur och behov, och då särskilt kvinnors centrala funktion i familj och samhälle.

Utskottets överväganden

Motionerna *U203 (fp)* yrkandena 10, 11, 15 (berörd del) och 20, *U204 (c)* yrkande 12, *U209 (s)*, *U620 (kd)* yrkande 2 och *A810 (kd)* yrkande 28, lyfter på olika sätt fram befolkningsfrågan, gender-frågan, sexuell och reproduktiv hälsa, hälsofrågor och att sätta människor på den lokala nivån i fokus i biståndspolitik.

Utbildning och hälsovård har under lång tid utgjort viktiga områden i det svenska utvecklingssamarbetet. Regeringen anger i budgetpropositionen att den anser att undervisningsbiståndet bör inriktas på att stödja reformprocesser för att ge grundläggande utbildning för alla, inklusive handikappade, att höja utbildningens kvalitet samt att nå diskriminerade grupper

såsom fattiga flickor. Inom hälsobiståndet anges att inriktningen bör vara fortsatt stöd till reformprocesser i syfte att åstadkomma hälso- och sjukvård av god kvalitet för alla samt att förbättra folkhälsan för utsatta grupper. Som prioriterade områden anges reformer som syftar till effektivisering och decentralisering, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, inklusive hiv/aidsbekämpning, samt barns och ungdomars hälsa. Utskottet ställer sig bakom dessa prioriteringar. Utskottet kan konstatera att Sverige i det bilaterala utvecklingssamarbetet aktivt arbetar med området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sida har antagit en strategi för svenskt bistånd på detta specifika område.

Enligt utskottets bedömning är de svenska insatserna på området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter mycket angelägna och ligger väl i linje med resultaten från FN-konferenserna i bl.a. Kairo och Beijing. På annat håll i detta betänkande beskrivs hur Sverige också multilateralt – i EU och FN – driver dessa frågor.

Enligt utskottets mening har befolkningsfrågor samband med t.ex. utbildning, hälsovård och kvinnors roll, områden som är centrala i det svenska biståndsarbetet. I detta sammanhang är det lika viktigt att ge stöd till det arbete som pågår på nationell policynivå och det arbete som kan genomföras på lokal nivå. Den betydelse kvinnors utbildning har på deras egen, familjens och barnens levnadsstandard är något som tydligt uppmärksammas i budgetpropositionen. Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det är angeläget att det svenska utvecklingssamarbetet syftar till att skapa förutsättningar för en balanserad befolkningsutveckling. Utvecklingssamarbete på detta område måste, enligt utskottets mening, basera sig på individens behov. Huvudprincipen måste vara att individer och familjer fritt skall kunna fatta beslut om antal barn och tiden mellan födslarna. Åtgärder som leder till en snedvriden könsfördelning, och som kan förmärkas på olika håll i världen är däremot ägnade att inge oro. Utvecklingssamarbetet har en viktig uppgift i att bidra till att de sociokulturella och ekonomiska förutsättningar som krävs för individer att fatta sådana beslut skapas.

Vad gäller frågor om barnens rättigheter och situation vill utskottet framhålla följande. Inom ramen för det övergripande biståndspolitiska målet, fattigdomsbekämpningen, prioriteras bl.a. åtgärder för att motverka exploatering av barn, t.ex. barnarbete, och sexuellt utnyttjande av barn och ungdomar, t.ex. barnprostitution. Ett arbete har också inletts för att mer systematiskt integrera barnperspektivet i det svenska utvecklingssamarbetet.

Sverige driver aktivt frågor om barnets rättigheter i det internationella samarbetet, bl.a. inom FN, EU och Europarådet, vad gäller såväl normativa som operativa insatser.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna U203 (fp) yrkande 10, 11 (i berörd del), 15 (i berörd del), 20, U204 (c) yrkande 12, U206 (kd) yrkande 2, U209 (s), U210 (mp) yrkande 11, U212 (v) yrkande 5, U620 (kd) yrkande 2 och A 810 (kd) yrkande 28 har besvarats.

De överväganden som görs i motionerna om hur handikappfrågor bör integreras i utvecklingssamarbetet ligger i huvudsak i linje med svensk

politik på området. Utskottet stöder denna politik. Utskottet noterar att Sida under lång tid, bl.a. med hänvisning till FN:s världsaktionsprogram på området, har verkat för att integrera insatser till förmån för funktionshindrade personer i biståndsverksamheten. Sidas insatser omfattar bl.a. människor som skadats till följd av väpnade konflikter och människor med psyko-sociala skador. Sida har vidare gjort en översyn av sitt bistånd på handikappområdet. Integration och koncentration har varit viktiga utgångspunkter i detta arbete. Syftet är att tydligare integrera arbetet inom handikappområdet i biståndet i stort.

Av regeringens redogörelse framgår vidare att Sverige under lång tid har varit aktivt och pådrivande inom FN i handikappfrågor och under många år medverkat till att stärka FN:s handikappaktiviteter. Utskottet delar också regeringens bedömning att det är angeläget att den besvärliga ekonomiska situation som FN befinner sig i inte får försvåra eller försena arbetet för personer med funktionshinder och förverkligandet av FN:s standardregler.

Med vad utskottet anfört anses motionerna U203 (fp) yrkande 14, U206 (kd) yrkande 10 och U212 (v) yrkande 6 besvarade.

Infrastruktur och näringsliv

Målet för stödet till infrastruktur är att bidra till uppbyggnaden av en miljömässigt och ekonomiskt bärkraftig infrastruktur med speciell tyngdpunkt på energi, telekommunikation, transporter och urban infrastruktur. Stödet finansieras i programländerna främst från landramarna. I andra länder och i vissa programländer finansieras investeringar genom krediter för utveckling och kunskapsöverföring främst genom kontraktfinansierat tekniskt samarbete.

Inom ramen för infrastruktur har Sida under 1997 prioriterat stöd till transportsektorn, telekommunikation, bank- och finansväsende, urban utveckling samt energistöd. Med stöd från Sida har reglerande myndigheter inom energi-, tele-, bank- och finansområdena nyligen etablerats i några av samarbetsländerna. Emellertid har biståndets betydelse som finansiär av investeringar i infrastruktur minskat – utom i de allra fattigaste länderna – i takt med att allt fler länder attraherar privata flöden för sådana ändamål. Samtidigt ökar betydelsen av ett fungerande regelverk och effektiva offentliga kontrollfunktioner.

Motionerna

I partimotion *U206 (kd) yrkande 6* anför Kristdemokraterna att den svenska resursbasen bör kunna spela en större roll i det svenska biståndet, med positiva effekter för sysselsättningen i Sverige. Härvidlag kan de integrerade ambassaderna i programländerna spela en större roll, anser motionärerna. Det svenska näringslivets roll bör också beaktas i utformandet av landstrategier. Kristdemokraterna anser vidare i *yrkande 7* att biståndskrediter har en viktig roll att spela för att stimulera privata investeringar i låginkomstländer. I kombination med införandet av garantigivning inom biståndet kan

biståndskrediter på ett effektivt sätt bidra till uppbyggnaden av näringsliv i de fattigaste länderna.

I kommittémotion *K231 (fp) yrkande 1* föreslås att informationsteknik (IT) görs till ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd. Motionärerna menar att de nya möjligheterna att fritt kommunicera över gränserna kan fungera som ett vapen mot diktaturer.

Utskottets överväganden

Det svenska näringslivets roll, som resursbas, i det internationella utvecklingssamarbetet och vikten av biståndskrediter betonas i motion U206 (kd) yrkandena 6 och 7.

Utskottet stöder den ökade uppmärksamhet som i det svenska utvecklingssamarbetet ägnas åt att stödja näringslivet i samarbetsländerna. Vidare görs bedömningen att näringslivsstödet i växande omfattning bör inriktas på uppbyggnad av en fungerande ram för näringslivet och på kapacitets- och kompetensuppbyggnad. Behov finns av nytänkande och nya metoder för att mer direkt utnyttja svenska erfarenheter.

Enligt utskottets uppfattning utgör det svenska näringslivet en stark och viktig resursbas för biståndet. Näringslivets kunskap bör utnyttjas även i utformandet av landstrategier.

Regeringen erinrar i budgetpropositionen om att krediter, främst via de multilaterala utvecklingsbankerna, spelar en viktig roll inom det internationella biståndet. Det svenska biståndet är huvudsakligen gåvofinansierat, men krediter utgör ett betydelsefullt komplement. Det finns enligt utskottets uppfattning goda skäl att se krediter som en naturlig finansieringsform i biståndet. Utskottet ställer sig bakom ett förslag om ökad flexibilitet i utnyttjandet av olika kreditinstrument och former. Utskottet anser att u-kreditsystemet har visat sig vara ett väl fungerande system och av den anledningen bör behållas i sina huvuddrag.

Med vad utskottet ovan anfört anses motion U206 (kd) yrkandena 6 och 7 besvarade.

I K231 (fp) yrkande 1 föreslås att informationsteknik görs till ett viktigt inslag i svenskt demokratibistånd.

Regeringen redovisar att informations- och kommunikationstekniken är en viktig resurs och ett viktigt instrument som Sverige kommer att ge ökat utrymme åt inom utvecklingssamarbetet. Genom en särskild satsning skall IT-tekniken utnyttjas för att minska de ekonomiska och demokratiska klyftorna i u-länderna.

I juli 1998 tillsattes en arbetsgrupp i syfte att undersöka vad som kan göras från svensk sida inom utvecklingssamarbetet på IT-området. Enligt regeringens bedömning kan detta arbete utmynna i en strategi avseende utvecklingssamarbetets uppgift i kunskapssamhället. Utskottet välkomnar detta initiativ och delar motionärernas uppfattning om att kunskapsrevolutionen innebär stora möjligheter som måste utnyttjas men att riskerna inte får underskattas. Stora avstånd mellan utvecklingsländer och i-

länder undanröjs samtidigt som gapet ökar mellan de länder som deltar i den nya kunskapsrevolutionen och de länder som t.ex. på grund av bristande resurser stängs ute. Utskottet förutsätter att regeringen i det analysarbete som aviserats beaktar såväl de möjligheter som de risker som är förknippade med kunskaps- och IT-frågorna i ett biståndssammanhang.

Utskottet framhöll redan våren 1996 (1995/96:UU6y) betydelsen av informationstekniken för utvecklingen av demokratin: ”Teknikutvecklingen, främst vad avser datakommunikation och satellittelevisión, har verksamt bidragit till att tidigare slutna samhällen öppnats också på andra håll i världen och den har därmed förbättrat förutsättningarna för en utveckling i riktning mot demokrati”. Det konstaterades som naturligt att IT-frågorna beaktades inom ramen för det utvecklingsbistånd Sverige lämnar.

Av det ovanstående följer att motion K231 (fp) yrkande 1 anses besvarad.

Naturbruk

Målet för verksamhetsgrenen är att bidra till att förbättra levnadsvillkoren för främst den fattiga landsbygdsbefolkningen genom ett långsiktigt, bärkraftigt och produktivt utnyttjande av förnybara naturresurser. Åtgärder inom jord- och skogsbruk, vatten och marin miljö skall prioriteras.

Den ökade uppmärksamhet som riktats mot världens sårbara kustzoner kombinerar angelägna frågeställningar om långsiktigt hållbara livssystem kring mänskliga aktiviteter. Såväl boendemiljöer som sötvatten- och marina miljöer hotas av ohållbar produktion och konsumtion. Regeringen finner anledning att fästa stor uppmärksamhet vid denna problematik, särskilt inför nästa års möte med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD), som behandlar marina frågor samt konsumtions- och produktionsmönster.

Motionerna

I motion *U201 (mp) yrkande 1* begär motionären att en del av biståndet som kanaliseras genom Sida inriktas på att minska skadorna på världshavens korallrev, samt att långsiktigt bistånd ges till grupper som drabbats av minskade fiskbestånd till följd av döende korallrev.

I partimotion *U203 (fp) yrkande 9* anförs att miljöbistånd måste vara långsiktigt för att vara effektivt. Inom miljöbiståndet vill motionärerna prioritera mat- och vattenförsörjning. Vatten är en förutsättning för människans existens, men i dag saknar en fjärdedel av jordens befolkning tillgång till rent vatten och ca 25 000 människor dör varje dag till följd av vattenrelaterade sjukdomar. Med anledning därav begär motionärerna att ytterligare 100 miljoner kronor avsätts för miljöbistånd för att förbättra vattenförsörjningen i utvecklingsländerna. Folkpartiet pekar vidare på att det i utvecklingsländerna råder brist på inhemsk expertis på miljöområdet, vilket är till hinder för en miljömässigt hållbar utveckling. Prioritet bör därför ges till bistånd som syftar till att stärka utvecklingsländernas kapacitet och kunnande på miljöområdet.

Kristdemokraterna anser att ansvaret för de växande miljöproblemen inte kan lämpas över på de resurssvaga fattiga länderna utan i större utsträckning måste utkrävas av de rika länderna, och motionärerna efterfrågar ökat bistånd på miljöområdet med 70 miljoner kronor. I partimotion *U206 (kd) yrkande 3* anser partiet att ansvaret för de växande globala miljöproblemen i första hand vilar på de rikaste länderna.

I partimotion *U210 (mp) yrkande 2* framhåller Miljöpartiet att miljöproblemen måste ingå i en helhetssyn på utvecklingen. För att integrera hänsyn till miljön i alla delar av biståndet föreslår motionärerna att miljökonsekvensbeskrivningar skall ingå i bedömningen av alla biståndsprojekt. Miljöpartiet pekar vidare på att tillgång till vatten av god kvalitet är en grundläggande förutsättning för utveckling och hälsa. I *yrkande 3* begärs att regeringen verkar för ett integrerat synsätt vad gäller vattnets betydelse för utveckling. Miljöorganisationer i utvecklingsländerna spelar också en viktig roll för att sprida information och kunskap på miljöområdet. I *yrkande 4* framhåller Miljöpartiet att brist på färskvatten kan medföra ökade risker för konflikter mellan länder som delar på samma vattenkällor. Motionärerna anser att frågan om tillgång till vatten därför bör ingå i FN:s säkerhets- och konfliktarbete.

Miljöpartiet pekar vidare på att mellan en och två miljarder människor får sitt primära proteinintag från de kustnära marina ekosystemen. Samtidigt utsätts den marina miljön för ökande påfrestningar. Motionärerna anför i *yrkande 5* att regeringen bör följa upp frågan om hot mot den marina miljön i olika internationella forum.

Av stor betydelse för att komma tillrätta med miljöproblemen i de fattigare delarna av världen är att medborgarna i de berörda länderna har tillgång till information och kunskap på området. Internationella nätverk och nationella enskilda organisationer spelar härvidlag en viktig roll. Miljöpartiet anför i *yrkande 7* att miljöorganisationer i syd bör få del av det svenska biståndet.

Miljöpartiet anför vidare i *yrkande 9* att införandet av särskilda miljöklausuler i internationella handelsavtal kan bidra till att begränsa de negativa konsekvenserna av världsekonomin globalisering. Liknande klausuler på det sociala området i vissa multilaterala avtal kan tjäna som modell. Motionärerna framhåller vidare att det i många utvecklingsländer förekommer oacceptabla arbetsförhållanden vid produktionen av varor som exporteras till västvärlden. I *yrkande 10* föreslår Miljöpartiet att en särskild ”rättvisemärkning” av varor inrättas, i syfte att upplysa konsumenterna om under vilka villkor en vara är producerad och på så sätt stärka en mer solidarisk handel.

Utskottets överväganden

Motionerna U203 (fp) yrkande 9, U206 (kd) yrkande 3 och U210 (mp) yrkandena 2–4 behandlar olika frågor om bistånd och miljö, t.ex. mat- och vattenförsörjningen, kapacitetsutvecklingen, miljökonsekvensbedömningar och de rika ländernas ansvar.

Genom riksdagsbeslut 1988 antogs som ett särskilt biståndsmål att utvecklingssamarbetet skall bidra till en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön (prop. 1987/88:100 bil. 5, bet. 1987/88:UU20, rskr. 1987/88:226). Utskottet konstaterar att de områden – färskvattenhantering, jord- och skogsbruk/markvård, marin miljö, urban miljö och energiförsörjning – som, enligt motion U203 (fp) yrkande 9, bör prioriteras i biståndsarbetet också återfinns som prioriterade områden i Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling. Utskottet har i ett tidigare betänkande ställt sig bakom denna prioritering (bet. 1996/97:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete).

Utskottet anser att det finns ett värde i en ökad integrering av miljöaspekterna inom biståndsverksamhetens alla delar. Centrala ambitioner i utvecklingsarbetet inom miljöområdet är att höja ländernas kapacitet att själva hantera dessa frågor, genom bl.a. institutionsuppbyggnad, utbildningsinsatser och stöd till grundläggande forskning. Sida ger, t.ex. genom ett program för miljöekonomi, stöd för att utveckla den miljöekonomiska kompetensen i mottagarländerna och att integrera miljöekonomisk analys i handläggningen av svenskt bistånd.

Utskottet konstaterar att ansvaret för miljöförstöringen i u-länderna är ett gemensamt ansvar för både i- och u-länder. I likhet med vad som framförs i de båda motionerna U203 (fp) yrkande 9 och U206 (mp) yrkande 3, finns det anledning att särskilt lyfta fram frågor som rör världens vattenförsörjning. Dessa frågor har också uppmärksammats av det internationella samfundet, t.ex. beslutades att FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) skulle ägna sitt sjätte möte 1998 huvudsakligen åt två frågor varav den ena var sötvatten. Vid mötet antogs ett dokument som innehöll principen att se på vatten på ett integrerat sätt – dvs. även ur ett ekonomiskt och ett socialt perspektiv. Sverige förbereder nu 1999 års möte med CDS, som kommer att behandla havsfrågor. I det sammanhanget kommer frågor om utsläpp i havet, utfiskning, konsumtions- och produktionsmönster och andra socio-ekonomiska faktorer att speciellt belysas från svensk sida.

Utskottet lyfte vidare, i ovan nämnda betänkande, fram energi-omsättningen, urbaniseringsproblematiken, miljökonsekvensbedömningar, det folkliga deltagandet samt fattigdomsproblematiken som angelägna områden och frågor för en hållbar utveckling (bet. 1996/97:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete). I partimotion U203 (fp) yrkande 9 begär motionärerna att ytterligare 100 miljoner kronor avsätts för miljöbistånd för att förbättra vattenförsörjningen i utvecklingsländerna.

I motion U210 (mp) yrkande 4 framförs synpunkten att i många utvecklingsländer utgör bristen på färskvatten en allvarlig risk för konflikter mellan länder som delar på samma vattenkällor och därför bör frågan om tillgång på vatten ingå i FN:s säkerhets- och konfliktarbete.

Utskottet konstaterar att Sverige vid ett flertal tillfällen sökt föra in säkerhetsaspekterna i miljöarbetet, särskilt vad gäller vatten. Under de senaste årens arbete i säkerhetsrådet har Sverige lyft fram miljöaspekterna som en av de viktigaste delarna av det internationella biståndet. Inte minst har detta arbete ägt rum i UNDP. Det har emellertid inte varit möjligt att nå

samsyn i alla frågor. Berörda stater har en tendens att vilja att behandla dessa frågor på en regional snarare än en global nivå.

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker med det ovan anförda motion U203 (fp) yrkande 9 (delvis) och anser motionerna U206 (kd) yrkande 3 och U210 (mp) yrkandena 2–5 besvarade.

Miljöpartiets förslag om att ytterligare 100 miljoner kronor avsätt för miljöbistånd för att förbättra vattenförsörjningen i utvecklingsländer innebär i förhållande till regeringens förslag en ökning av budgetposten för särskilda miljöprogram. Utskottet har på annan plats i betänkandet bedömt att regeringens förslag till fördelning på anslagsnivå och under anslagsnivå präglas av väl gjorda avvägningar och prioriteringar. Det gäller också budgetposten Särskilda miljöprogram under delposten Särskilda utvecklingsprogram (anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet), där regeringen har föreslagit 205 miljoner kronor för budgetåret 1998.

Motion U203 (fp) yrkande 9 (berörd del) avstyrks därför.

Utskottet noterar att genom beslut av regeringen har för 1998 avsatts och avses att även för 1999 avsättas högst 2 miljoner kronor för bidrag till deltagande från de fattigaste u-länderna vid multilaterala förhandlingar i miljöfrågor.

Med detta anses motion U210 (mp) yrkande 7 besvarad.

Enligt utskottets uppfattning bör globala miljöproblem så långt som möjligt lösas genom internationellt samarbete och inom ramen för multilaterala miljökonventioner, bl.a. för att undvika unilaterala och protektionistiska handelsåtgärder som risker att drabba både i- och u-länder. En av de högst prioriterade frågorna för Sverige och EU i arbetet med handel och miljö i WTO rör att klarlägga förhållandet mellan handelsåtgärder i miljökonventioner och handelsregelverket i WTO. Sverige har även drivit frågan, både i WTO och ILO, om kravet på acceptabla arbetsförhållanden för de arbetare i u-länder som producerar varor för export till västvärlden. En möjlig "rättvisemärkning" som är kopplad till arbetsförhållanden måste drivas multilateralt för att få effekt.

Med detta anses motion U210 (mp) yrkandena 9 och 10 besvarade.

Utskottet konstaterar att frågorna som rör skadorna på världens korallrev uppmärksammats av Sida, som ger ett omfattande stöd till forskning rörande korallrevsskador och även bidrar till humanitärt stöd i de länder som drabbats av minskat fiske på grund av koralldöden. Sverige strävar i sitt bistånd efter att bidra till en diversifiering av de drabbade u-ländernas ekonomier.

Med detta anses motion U201 (mp) yrkande 1 besvarad.

Ekonomiska reformer

Målet för verksamhetsgrenen är att stödja länder som genomför ekonomiska reformprogram syftande till ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling.

Stödet skall utgöra ett incitament till fortsatta reformer och anpassas till specifika behov och förutsättningar i enskilda länder.

Regeringen har under en lång tid prioriterat och internationellt verkat för en långsiktig lösning på skuldkrisen för de fattigaste och mest skuldsatta länderna. 1996 lanserade IMF och Världsbanken ett initiativ för skuldlättnader för de mest skuldtungda länderna (det s.k. HIPC-initiativet). Initiativet, som bygger på skuldlandernas egna reformansträngningar, omfattar alla typer av fordringsägare och syftar till att ge länderna en hållbar skuldsituation.

Regeringen avser bidra till HIPC-initiativet successivt under dess genomförande. För svenskt vidkommande lämnas bidrag i form av stöd till den s.k. HIPC Trust Fund, som skall finansiera skuldlättnader eller för en del av kostnaden i samband med de skuldavskrivningar (upp till 80 %) som aviserats inom Parisklubben, som en del av HIPC-initiativet. En kampanj "Jubilee 2000" har lanserats för att utverka en engångsavskrivning av skulder som de fattigaste länderna har. Kampanjen har initierats av de brittiska kyrkorna och har fått ett brett stöd i Storbritannien och internationellt.

Motionerna

I kommittémotion *U202 (v) yrkande 4* anför Vänsterpartiet att den s.k. HIPC-processen innebär ett olyckligt fasthållande vid Världsbanken och IMF som normsättare och att andra utvecklingsvägar bör sökas för att hjälpa de mest skuldtungda länderna och, i *yrkande 1*, att regeringen får i uppdrag att driva frågan om en omdefiniering av begreppet "uthållig skuld". I *yrkande 3* uttrycks att Sverige aktivt bör verka för att Världsbankens inflytande på den politik som gäller skuldsanering och konditionalitet minskar och, i *yrkande 2*, att skuldtjänkvoten bör sänkas radikalt. I *yrkande 5* uppmanas regeringen ställa sig bakom kampanjen "Jubilee 2000".

Folkpartiet anför i partimotion *U203 (fp) yrkande 19* att en förutsättning för att Sverige skall kunna ge ett bredare programstöd till ett utvecklingsland är att detta för en förtroendeingivande ekonomisk politik. Här bör finnas betydande inslag av villkor, och det är i sammanhanget angeläget att olika givare koordinerar sina krav på mottagarländernas politik. Biståndet bör inte ges i former som snedvrider mottagarländernas ekonomier, framhåller motionärerna. I *yrkande 25* pekar motionärerna på att alltför fragmenterade biståndsflöden får till följd att många mottagarländer med svaga förvaltningar utsätts för rena "bombardemang" av bistånd. Biståndsresurser bör överföras i så enkla och administrativt klara former som möjligt, vilket talar för en inriktning på program i stället för projekt.

Centerpartiet anför i sin partimotion *U204 (c)*, utan särskilt yttrande, att skuldkrisen är ett av de största hindren för utveckling i många av tredje världens länder. Partiet välkomnar skuldavskrivningsprogram och förespråkar att ytterligare medel tillförs anslagsposten Ekonomiska reformer, bl.a. för stöd till kampanjen "Jubilee 2000".

I partimotion *U205 (m) yrkande 6* anför Moderaterna att skuldavskrivningar är befogade i situationer av regim- och systemskifte, där en utvecklingsvänlig regim tagit över. I andra fall kan dock skuldavskrivning vara problematisk. Motionärerna betonar att skuldavskrivning inte får ske så att misshushållning och korruption främjas. Moderaterna menar i *yrkande 7* att biståndet bör dras ner i länder med stort kapitalinflöde genom direktinvesteringar och andra privata satsningar, för att inte överanstränga absorptionsförmågan eller tränga undan produktiva satsningar.

Motionärerna anför vidare att biståndet endast kan spela en begränsad roll i ett utvecklingslands ansträngningar att utrota fattigdomen. Motionärerna anser i *yrkande 8* att biståndet till ett u-lands statsmakt normalt inte bör överskrida 10 % av landets BNP, vilket väl täcker kostnaden för grundläggande utbildning och hälsovård för alla.

Moderaterna menar vidare att kunskapsutbyte inom biståndet bör kunna ske också med andra länder än Sverige. I *yrkande 9* föreslås att triangelsamarbete bör prövas mellan Sverige, ett afrikanskt land och ett f.d. utvecklingsland som framgångsrikt utrotat fattigdom på kort tid. Taiwan och Sykorea framhålls som exempel på sådana länder.

I partimotion *U206 (kd) yrkande 5* anför Kristdemokraterna att skuldlättnader är en förutsättning för ekonomisk tillväxt i de mest skuldtungda länderna. Motionärerna anser att Sverige bör föra en mer generös politik för avskrivning av skulder till utvecklingsländer och för att kampanjen "Jubel 2000" aktivt bör stödjas av Sverige. Partiet begär att regeringen anslår 1 000 miljoner kronor till budgetposten Ekonomiska reformer.

Miljöpartiet framhåller i partimotion *U210 (mp) yrkande 13* att de amorteringar och räntor som utvecklingsländerna betalar överstiger det mottagna biståndet. Sverige bör föregå med gott exempel genom att skriva av de fattiga ländernas skulder. Vidare bör Sverige verka för en allmän avskrivning av utvecklingsländernas offentliga skulder, anser Miljöpartiet.

Utskottets överväganden

Motionerna *U202 (v) yrkandena 1–5*, *U205 (m) yrkande 6*, *U206 (kd) yrkande 5* och *U210 (mp) yrkande 13* tar upp frågan om skuldavskrivningar, skuldtjänstkvot, skuldsanering och rollen som Världsbanken/IMF spelar.

Utskottet delar de synpunkter som motionsledes framförs om att skuldbördan utgör ett avgörande utvecklingshinder i många av de fattigaste länderna. Det får därför anses vara positivt att Sverige under lång tid har varit ett av de länder som mest aktivt agerat för internationella skuldlättnadsprogram för dessa länder. Sverige har även givit omfattande bilateralt stöd till skuldtungda länder, genom nedskrivning, total avskrivning av svenska fordringar samt genom stöd till ländernas skuldtjänstbetalningar till andra långgivare. Utskottet ställer sig bakom denna politik.

Utskottet konstaterar också att det av Världsbanken och IMF igångsatta s.k. HIPC-initiativet (Highly Indebted Poor Countries) är det hittills mest långtgående internationella programmet för skuldlättnad. Utskottet stöder

detta initiativ och anser, i likhet med regeringen, att HIPC-initiativet måste utgöra ramen också för svenska skuldlättnadsåtgärder, antingen genom direkt stöd till programmet eller genom kompletterande åtgärder syftande till att uppnå en hållbar lösning på de fattigaste ländernas skuldproblem. En minst lika viktig förutsättning som skuldlättnader för detta är att säkra en sund och hållbar ekonomisk politik i dessa länder. I villkoren för den långtgående skuldnedskrivning som HIPC-initiativet innebär ingår genomförandet av fleråriga reformprogram. Vad gäller kampanjen "Jubilee 2000" har utskottet inhämtat att regeringen stödjer kampanjens inriktning och målsättningar.

Utskottet besvarar med vad som ovan anförts motionerna U202 (v) yrkandena 1–5, U205 (m) yrkande 6, U206 (kd) yrkande 5 och U210 (mp) yrkande 13.

Med motion U203 (fp) yrkandena 19 och 25 följer krav på att biståndet så långt som möjligt bör ges i former som inte snedvrider mottagarländernas ekonomier och att resurserna överförs så enkelt och i så klara administrativa former som möjligt samt att Sverige och EU bör verka för att u-länderna integreras i världsekonomin och den internationella handeln. Utskottet konstaterar att det i allt väsentligt är svensk politik att förhindra att svenska biståndsinsatser får snedvridande konsekvenser på mottagarländernas ekonomier. Biståndet bör alltmer inriktas på program där Sverige på olika sätt bidrar till att u-ländernas ekonomier skall integreras i världshandeln, och det bör främja en uthållig och tillväxt med utrotning av fattigdomen som det långsiktiga målet.

Motion U203 (fp) yrkandena 19 och 25 anses mot denna bakgrund besvarad.

I motion U205 (m) yrkande 7 framhålls att biståndet vid stora privata kapitalinflöden bör skäras ner. Utskottet har tidigare haft att ta ställning till frågan om att minska biståndet till länder med stora kapitalinflöden. I betänkande 1996/97:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete framhöll utskottet att det svenska biståndets fattigdomsinriktning medför att fattiga länder som inte kan dra åt sig kapital i någon större utsträckning prioriteras. Men även beträffande de länder som förmår göra detta kan konstateras att biståndspolitiken står på två ben. Viss hänsyn tas å ena sidan till privat kapitalinflöde i ett land, men biståndet kan å andra sidan också ha en roll att spela i expansiva länder, exempelvis genom kunskapsöverföring.

Utskottets bedömning kvarstår, varför motion U205 (m) yrkande 7 avstyrks.

I motion U205 (m) yrkande 8 framhålls att de samlade biståndsflödena till en statsmakt inte bör överstiga 10 % av BNP. Utskottet anser inte att det är möjligt att sätta en absolut gräns för hur stort biståndet till ett visst land bör vara. Det finns i vissa länder risk för negativt biståndsberoende även vid relativt låga volymer. I länder som ännu inte förmår dra till sig privata investeringar eller som lider av tung skuldbörda kan bistånd, förutsatt att landet har en grundläggande sund ekonomisk och social politik, effektivt bidra till ekonomisk tillväxt och utveckling.

Därmed avstyrks motion U205 (m) yrkande 8.

Utskottet menar att det kan finnas mycket att vinna på att utnyttja erfarenheter och kunskapsutbyte med andra länder än Sverige. Speciellt intressant i detta perspektiv är de länder som själva nyligen lämnat fattigdomen. Triangelsamarbete har dock ofta visat sig svårt i praktiken, men ansträngningar har gjorts inom detta område, bl.a. med länder i Latinamerika.

Motion U205 (m) yrkande 9 anses mot denna bakgrund besvarad.

Forsknings-samarbete

Forsknings-samarbetet med de fattigaste samarbetsländerna har förändrats mot ett samlat stöd till högre utbildning och forskning. Målet om utvecklingsinriktad forskning tillgodoses till stor del genom olika ämnesinriktade program, vilket inneburit en integration av forsknings-samarbetet med andra verksamhetsgrenar.

I ett antal forskningssvaga länder inriktas det bilaterala forsknings-samarbetet på uppbyggande av en infrastruktur för forskning med fokus på stöd till utveckling av nationella universitet. I jämförelsevis mer forskningsstarka länder görs satsningar på mobilisering av existerande kapacitet och utveckling av projektsamarbete med svenska forskare inom områden av ömsesidigt intresse och bred u-landsrelevans.

Inga motioner har väckts i denna del.

Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande

Det humanitära biståndets mål är att rädda och skydda människoliv samt att bidra till att lindra följderna av väpnade konflikter och naturkatastrofer. En annan central målsättning är att bidra till att skapa förutsättningar för snara lösningar på humanitära kriser genom lokalt förankrade och med FN:s fredsarbete samstämmiga insatser av mer politisk art för konfliktlösning.

Trots sin inomstatliga karaktär har de flesta pågående konflikter negativa effekter även på omgivande länders säkerhet. Säkerhetsrådet har därför blivit en allt viktigare aktör på det humanitärpolitiska området. Säkerhetsrådet har bl.a. understrukit vikten av garanterad säkerhet för de humanitära hjälparbetarna och full respekt för den humanitära rätten samt den humanitära principen om obehindrat tillträde till nödställd befolkning. Som medlem i säkerhetsrådet har Sverige verkat för ett närmare samarbete mellan humanitära och politiska aktörer.

Motionen

Olika länders ekonomiska och sociala utveckling har stor betydelse för flykting- och migrationsströmmar, anför Folkpartiet i partimotion *U203 (fp) yrkande 17*. Av det skälet bör bistånds- och flyktingpolitiken vara sammankopplade när det gäller förebyggande åtgärder, såsom demokrati-främjande bistånd, direkta hjälpinsatser vid flyktingsituationer samt repatriering och återuppbyggnad i ett senare skede.

Utskottets övervägande

Utskottet är angeläget om att FN:s humanitära samordningskapacitet stärks när det gäller policyformulering och strategiskt samordnade insatser. För detta arbete stödjer Sverige FN:s humanitära koordinator, som har en särskilt viktig roll i att värna om det humanitära tillträdet till nödlidande i konfliktsituationer.

Dramatiska klimatväxlingar under de senaste åren, bland annat förorsakade av det s.k. El Niño-fenomenet, har genom översvämningar och extrem torka drabbat människor och länder i en oroväckande omfattning. Det finns anledning att förutse att en växande andel av det humanitära biståndet kommer att avse offer för naturkatastrofer. Ytterligare ett allvarligt problem är de omfattande bakslag i utvecklingen, som dessa katastrofer förorsakar. De materiella förlusterna rör sig om flera tiotals miljarder dollar årligen.

EU:s humanitära organisation (ECHO) tillhör i dag världens största bidragsgivare för humanitär verksamhet. Utskottet menar att ECHO därmed också är en viktig partner i den humanitärpolitiska dialogen och är angeläget om att det europeiska samarbetet mellan kommissionen, dit ECHO hör, och medlemsländerna effektiviseras och fördjupas. Ett aktivt svenskt deltagande i ECHO:s arbete bör därför fortsätta. Sida har möjlighet att med sin kompetens bidra till det svenska agerandet i ECHO:s kommittéarbete.

Motion U203 (fp) yrkande 17 anses mot denna bakgrund besvarad.

Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete

Ett starkt och livaktigt civilt samhälle är fundamentalt i ett lands utveckling. De organisationer, formella och icke formella, som utgör det civila samhället bereder människor möjligheter att tillsammans med andra delta i beslut och påverka sin situation.

Under 1998 har Sida tagit fram nya anvisningar för bidrag inom delposten för enskilda organisationer. Dessa har ett tydligt fokus på organisationsuppbyggnad och kompetensutveckling.

Merparten av bidragen för utvecklingsinsatser genom folkrörelser och enskilda organisationer lämnas till ett dussintal större organisationer med vilka Sida har ett långsiktigt samarbete baserat på fleråriga ramavtal. Svenska riksdagspartier och dem närstående organ kan söka bidrag för utvecklingsinsatser på samma premisser som övriga organisationer. Bidrag till partier i mottagarländerna lämnas inom ramen för stödet till demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Motionerna

I partimotion *U205 (m) yrkande 5* framhåller Moderaterna frivilligorganisationernas roll i biståndet. Genom att enskilda organisationer når direkt ut till de behövande är denna biståndsform särskilt effektiv. Moderaterna föreslår att frivilligorganisationerna ges en utökad roll i biståndet, samtidigt som krav på egeninsatser upprätthålls.

Kristdemokraterna anför i partimotion *U206 (kd) yrkande 9* att bistånd som kanaliseras genom enskilda organisationer utgör en särskilt verkningsfull biståndsform. Enskilda organisationers erfarenhet från arbete på lokal nivå bör dessutom kunna tas bättre tillvara i utformandet av det svenska biståndet.

I partimotion *U212 (v) yrkande 1* begär Vänsterpartiet att den förstärkning av biståndsbudgeten med 100 miljoner kronor som gjorts skall användas för svenska folkrörelser och frivilligorganisationers verksamhet.

I flera motioner, *U204 (c) yrkande 4*, *U206 (kd) yrkande 14* och *U213 (m) yrkande 2 (delvis)*, begärs högre anslag till biståndsverksamhet genom enskilda organisationer än vad regeringen föreslår. De alternativa förslagen framgår av bilaga 3 tabell 3. Motionerna behandlas under avsnittet Bilateralt utvecklingssamarbete, Allmänt, medelstilldelning och anslagsstruktur.

Utskottets överväganden

Av tabell 3 Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet, som fogats som bilaga till detta betänkande, framgår att flera partier förespråkar en ökning beträffande delposten Enskilda organisationer. Något gemensamt förslag om storleken på denna ökning, eller om dess finansiering, föreligger inte. I några motioner, *U205 (m) yrkande 5* och *U206 (kd) yrkande 9*, yrkas särskilt om behovet av att framhålla den betydelsefulla roll frivilliga organisationer bör ha i biståndet. I *U212 (v) yrkande 1* föreslås att, av den förstärkning av biståndsbudgeten som föreslås i propositionen, 100 miljoner kronor kan användas för folkrörelser och frivilligorganisationers biståndsverksamhet.

Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att regeringen vid de prioriteringar som gjorts inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet har föreslagit en ökning om 20 miljoner kronor för 1999 på delposten Enskilda organisationer under anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Det bör, enligt utskottets uppfattning, framhållas att det i ett internationellt perspektiv är en mycket stor andel av det svenska biståndet som går genom folkrörelser och enskilda organisationer. Förutom den särskilda delposten, vilken för budgetåret 1999 beräknas till 850 miljoner kronor, fördelas medel från det humanitära biståndet samt från stödet till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Utvecklingsinsatserna genom folkrörelser och enskilda organisationer sker huvudsakligen genom bidrag till 13 större organisationer, med vilka Sida har ett långsiktigt samarbete. Enligt utskottets mening kompletterar härvidlag biståndet genom folkrörelser och enskilda organisationer det bilaterala utvecklingssamarbetet i programländerna på ett angeläget och framgångsrikt sätt.

Utskottet delar i allt väsentligt vad som i motionerna framförs om de enskilda organisationernas stora betydelse inom biståndet och anser att dessa organisationer, med sin folkrörelseförankring och folkbildningstradition, har en angelägen uppgift att fylla i arbetet för att stödja utvecklingen av enskilda organisationer i samarbetsländerna och stärka det civila samhällets institutioner. Utskottet har på annan plats i betänkandet bedömt att regeringens förslag till fördelning på anslagsnivå och under anslagsnivå är

väl avvägt. Att i detta sammanhang avvika från den prioritering som regeringen gjort för hela det svenska utvecklingssamarbetet finner utskottet därför varken lämpligt eller möjligt.

Med anledning av vad som ovan anförts avstyrker utskottet därför motionerna U205 (m) yrkande 5, U206 (kd) yrkande 9 och U212 (v) yrkande 1.

Information, rekrytering och resursbasutveckling

Målet för Sidas informationsverksamhet är att öka det svenska folkets intresse för och kunskaper om utvecklingsfrågor och utvecklingssamarbete. Sida har ansvar för att informera om utvecklingsfrågor, om det egna biståndet inklusive samarbetet med länder i Central- och Östeuropa, om EU:s gemensamma utvecklingssamarbete samt övergripande om multilateralt utvecklingssamarbete. Informationsverksamheten skall rikta sig mot hela samhället, även om ungdomar kanske är den viktigaste målgruppen. Sida kanaliserar även medel för informationsinsatser till enskilda organisationer. Totalt uppgick informationsinsatserna 1997 till över 120 miljoner kronor, varav två tredjedelar kanaliserades via de enskilda organisationerna.

Internationell rekrytering och resursbasutveckling omfattar främst multilateral rekrytering med särskild inriktning på att öka antalet svenskar i strategiska befattningar inom prioriterade internationella organisationer. Verksamheten omfattar även rekrytering och utbildning av personal som ställs till förfogande för internationella uppdrag inom främst demokrati och mänskliga rättigheter och för insatser som valexperter och observatörer.

Som ett led i en större satsning på kompetens- och kapacitetsutveckling föreslå regeringen en utökad satsning på svensk internationell kompetens.

Inga motioner har väckts i denna del.

Samarbetet med länder och regioner

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 43–48)

Afrika

Utvecklingen i Afrika uppvisar en blandad bild med politiska och ekonomiska framsteg på vissa håll, samtidigt som segslitna väpnade konflikter fortsätter och nya kriser blossar upp. Den väpnade konflikt som i våras uppstod mellan de tidigare nära förbundna regeringarna i Eritrea och Etiopien var oväntad liksom den interna krisen under sommaren i Guinea-Bissau. Läget i Stora sjöregionen inger fortfarande oro och förvärrades under sensommaren av upproret mot regeringen i Demokratiska republiken Kongo. Det politiska läget i inbördeskriget i Sudan förefaller fortsatt låst med mycket allvarliga humanitära konsekvenser.

Samtidigt fortsätter den regionala och subregionala konfliktförebyggande- och fredsbevarandekapaciteten att utvecklas. Sverige verkar för en tydlig anknytning till FN och världsorganisationens övergripande ansvar. Sydafrika framstår ännu som ett stabilt land med stor regional betydelse. Allmänna val

äger rum i maj 1999. Ekonomiska strukturreformer har fortsatt; i några fall som i Zambia har de kortsiktiga politiska kostnaderna lett till tvekan och fördröjningar med ekonomiska bakslag som följd. I allmänhet har emellertid strukturreformerna börjat ge resultat. Under de senaste åren har, för första gången sedan 1970, den genomsnittliga per capita-inkomsten ökat överlag.

En översyn av representationen i Afrika har genomförts i ljuset av utvecklingen i nya samarbetsländer och mot bakgrund av de rekommendationer som framkommit under arbetet med den förnyade Afrikapolitiken. Genomförandet av den förnyade Afrikapolitiken innebär ett utökat svenskt engagemang för och satsning på Afrika. Detta återspeglas också i de anslag för biståndssamarbetet för denna del av världen som regeringen beräknar.

Programlandssamarbetet med Botswana avslutas som planerat vid utgången av 1998 på grund av landets höga utvecklingsnivå. De långvariga nära bilaterala relationerna efter mer än 30 års svenskt framgångsrikt utvecklingssamarbete består. Samarbetet kommer i fortsättningen att bygga på ömsesidighet och främjande av svensk-botswanska relationer. Således är vissa efterfrågestyrda biståndsinstrument som kan stödja detta fortsatt tillgängliga. Det viktigaste förutses bli så kallat kontraktfinansierat tekniskt samarbete mellan svenska och botswanska parter. Botswanasamarbetet efter landrampsperioden ställer vår förmåga att forma och upprätthålla ett mångsidigt samarbete och utbyte på prov. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas detta.

På grund av bl.a. de störningar i utvecklingssamarbetet som den väpnade konflikten mellan Eritrea och Etiopien medfört samt med beaktande av de stora reservationerna i biståndet, beräknas landramen för Eritrea ligga kvar på oförändrad nivå. För Etiopien undertecknades under 1997 avtal om flera nya större program. Som en följd härav har utbetalningstakten redan ökat, vilket medför att reservationerna drastiskt kommer att minska under 1998 och 1999.

Utvecklingssamarbetet med Guinea-Bissau avbröts i samband med den konflikt som bröt ut den 7 juni. I avvaktan på en fredlig lösning av konflikten har Sverige hittills bidragit med humanitärt stöd om 25 miljoner kronor. Ett bidrag om högst 800 000 kr har givits till Kap Verde som i egenskap av ordförande i den portugisiska gemenskapen CPLP leder de medlingsansträngningar som pågår i samarbete med den västafrikanska samarbetsorganisationen Ecowas. Planeringen för Guinea-Bissau går ut på att ge samarbetet en ny inriktning i form av stöd till skuldåtgärder i kombination med reformer. För 1999 kommer stöd att ges till ett hälsolaboratorium. Därutöver planeras vissa insatser inom demokrati- och MR-området.

Regeringen anser att, om utvecklingen tillåter, beredskap bör finnas för ökat stöd till främst MR- och demokratiinsatser i Kenya.

Uganda är ett av de länder i Afrika som haft den mest positiva utvecklingen under senare år, vilket bör avspeglas i det svenska biståndssamarbetet. En satsning på ökat demokratistöd till MR och förvaltning förbereds inom landramen. Det långsiktiga samarbetet kan emellertid komma att påverkas av Ugandas militära utgifter och inblandning i konflikterna i regionen.

Omvandlingen av det namibiska samhället har visat sig ta längre tid i anspråk än förutsett. Sida har därför fått i uppdrag att bereda fortsatt programlandssamarbete, bl.a. inom undervisningsområdet. Landstrategin för perioden 1999–2003 är samtidigt en del i den fortsatta omvandlingen av samarbetet i riktning mot bredare kontakter även utanför ramen för traditionellt utvecklingssamarbete.

För Sydafrika beräknar regeringen en något lägre landram för 1999.

Moçambique är Sveriges största mottagarland av utvecklingsbistånd. Förutsättningarna för varaktig fred och ekonomisk och social återuppbyggnad i Moçambique framstår som bättre än tidigare, och regeringen beräknar en något högre landram för 1999.

Den långvariga konflikten och den ogynnsamma makroekonomiska miljön har försvårat möjligheterna att bedriva ett effektivt långsiktigt utvecklingssamarbete med Angola. Biståndet har alltmer koncentrerats till humanitära och fredsfrämjande insatser. För närvarande genomförs ett analys- och strategiarbete, där förutsättningarna för fortsatt landprogrammerat bistånd undersöks.

Regionalt samarbete och ekonomisk integration är en central förutsättning för utvecklingen i Afrika. Det regionala biståndet syftar till att främja samarbete och integration samt att i ökande grad bidra till konfliktlösning och minskad regional obalans.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 21* framhåller Folkpartiet att flera afrikanska länder har fastnat i ett negativt biståndsberoende. Sådant beroende kan bekämpas genom insatser som bidrar till inhemska resursmobilisering, såsom kunskapsöverföring och institutionsuppbyggnad. I *yrkande 23* anför motionärerna att biståndet till Afrika bör inriktas så att det bidrar till att krympa och effektivisera den statliga sektorn.

Centerpartiet anser i motion *U204 (c)*, utan särskilt yrkande, att Guinea-Bissau även framgent är i akut behov av bistånd. Medel motsvarande landramen för 1998, med en tioprocentig reduktion, bör reserveras i det fall utvecklingen gör det möjligt att återuppta annat bistånd än det rent humanitära.

Vänsterpartiet framhåller i partimotion *U212 (v) yrkande 7* att Guinea-Bissau i dag är svårt härjat av krig och att behoven av bistånd för återuppbyggnad är stora. Vänsterpartiet framhåller att Sverige har särskilda förpliktelser gentemot landet. Insatser för att stödja en återuppbyggnad bör därför förberedas så att sådana kan inledas så snart den politiska situationen i Guinea-Bissau stabiliserats.

I flerpartimotion *U610 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 2* framhåller motionärerna behoven av stöd till uppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Västsahara, inte minst i samband med den kommande folkomröstningen. Regeringen bör verka i FN:s säkerhetsråd och i EU för att många och erfarna valobservatörer sänds till Västsahara. Även frivilligorganisationer bör ges möjlighet att bidra

med observatörer. Som en förberedelse inför Västsaharas sannolika självständighet föreslår motionärerna i *yrkande 3* att stöd ges till Polisarios representation i Sverige.

Utskottets överväganden

Motion U203 (fp) yrkande 21 handlar om att flera afrikanska stater har hamnat i ett negativt biståndsberoende och att detta beroende kan bekämpas genom insatser som bidrar till inhemska resursmobilisering, kunskapsöverföring och institutionsbyggande. I yrkande 23 anförs att biståndet till Afrika bör inriktas på att krympa och effektivisera den statliga sektorn.

De synpunkter som framförs om behovet av reformering av staten i en del afrikanska mottagarländer ligger i många avseenden väl i linje med svensk biståndspolitik. Svenskt stöd inom verksamhetsområdet Offentlig förvaltning, kunskaps- och kapacitetsuppbyggnad, det s.k. förvaltningsbiståndet, har till syfte att främja framväxten av en effektiv samhällsstyrning i samarbetsländerna. Insatser görs bl.a. för att stödja en reformering av den statliga och kommunala förvaltningens struktur, organisation och storlek.

Förvaltningsbiståndet bidrar till att bygga upp, förstärka, reformera och effektivisera viktiga och centrala delar av förvaltningssystemet i mottagarländerna. Det behöver dock inte innebära att staten totalt krymper i dessa länder. Insatserna har också till syfte att medföra en ökad medborgerlig insyn i den statliga och kommunala verksamheten. Stödet bidrar således till statsapparaten och den kommunala förvaltningens effektivitet, legitimitet och tillgänglighet i mottagarländerna. Genom detta stöd främjas införandet av demokratiska arbetsformer inom förvaltningen på olika nivåer. En stor del av förvaltningsbiståndet riktas till just afrikanska mottagarländer.

Med detta anser utskottet motion U203 (fp) yrkande 21 och 23 besvarad.

Guinea-Bissau

Biståndet till Guinea-Bissau behandlas i motion U212 (v) yrkande 7. Utskottet konstaterar att regeringen gett Sida i uppdrag att utarbeta en ny landstrategi för tiden 1999–2001. Ett utkast har också utarbetats men regeringen har på grund av konflikten i Guinea-Bissau ännu inte fattat beslut om den nya landstrategin. Landramen för Guinea-Bissau föreslås vara 5 miljoner kronor för 1999. Utskottet förutsätter att svenska biståndsinsatser regelbundet omprövas och utvärderas i syfte att upprätthålla ett effektivt och framgångsrikt utvecklingssamarbete. Enligt utskottets mening är det därför naturligt om formerna för och innehållet i det fortsatta och framtida utvecklingssamarbetet prövas av regeringen mot bakgrund av den utredning Sida gjort om samarbetet med landet.

Under konflikten har Sverige dels mycket aktivt sökt verka för en fredlig lösning, dels försökt bistå nödlidande i landet genom humanitära insatser.

Med det anförda får motion U212 (v) yrkande 7 anses besvarad.

Västsahara

Stöd till uppbyggnaden av ett fritt och demokratiskt Västsahara behandlas i motion U610 (v, kd, c, fp, mp) yrkande 2 och stöd till Polisarios representation i Sverige i yrkande 3.

Sverige har givit stöd till de västsahariska flyktingarna med humanitärt bistånd sedan 1975. Detta har skett genom såväl svenska som internationella organisationer. Det största bidraget går numera genom Caritas, men även Rädda Barnen har gjort stora insatser för de västsahariska flyktingarna.

Flyktingarna, främst de i Algeriet, omfattas också av hjälpinsatser från FN:s flyktingkommissarie (UNHCR), och Sverige tillhör en av de större bidragsgivarna till denna organisation. Sverige medverkar även genom stöd från EU. Den svenska minröjningsinsatsen har hittills kostat ca 35 miljoner kronor.

Utskottet konstaterar att det är viktigt att följa utvecklingen i Västsahara. Det är ännu för tidigt att fastställa riktlinjerna för framtida stöd eftersom folkomröstningen blivit uppskjuten till 1999. Utskottet har inhämtat att regeringen för närvarande inte lämnar kontantbidrag till kontorskostnader för befrielseförelser eller jämförbara organisationer. Däremot finns inget hinder för politiska partier eller andra enskilda organisationer att ge stöd till sådana kostnader.

Med det anförda avstyrks U610 (v, kd, c, fp, mp) yrkandena 2 och 3.

Asien

Många av länderna i Asien har under lång tid upplevt en snabb ekonomisk tillväxt med åtföljande förbättringar i levnadsstandarden. Fattigdomen i Asien har minskat under det senaste decenniet. Men fortfarande finns där mer än hälften av världens fattiga. Under lång tid kommer åtskilliga hundratals miljoner människor att leva i djup fattigdom, huvudsakligen i Sydostasien men även i Öst- och Sydostasien. Den ekonomiska kris som drabbat flera av regionens länder under 1997 och 1998 har inneburit att stora befolkningsgrupper åter har fallit under fattigdomsstrecket efter att ha fått se tidigare välbefinnanden gå förlorade.

Miljöförstörelsen är ett mycket snabbt växande problem i Asien och i hög grad förknippat med den snabba industrialiseringen och urbaniseringen.

I flera länder i Asien har demokratin gjort stora framsteg. Samtidigt hotar långvariga interna väpnade konflikter demokratiseringsprocessen i flera länder. Kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter förekommer på många håll. Indiens och Pakistans kärnvapenprovsprängningar i maj 1998 innebar ett mycket svårt bakslag för den regionala avspänningen i Asien och för icke-spridning och kärnvapenedrustning globalt. Risken för en accelererande kapprustning mellan de båda länderna är uppenbar. Som en reaktion på provsprängningarna har den svenska regeringen sagt upp samarbetsavtalet med Indien och stoppat beredningen av nya biståndsinsatser i båda länderna. Under hösten 1998 görs en ny avstämning av Sveriges relationer till Indien och Pakistan.

Utvecklingssamarbetet kommer också i framtiden att vara en viktig del av Sveriges relationer med Asien. Sydostasien fortsätter att vara en tung del av Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete med Asien. Tonvikten i samarbetet med dessa länder ligger på fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och demokrati samt jämställdhet.

I Sydostasien domineras det svenska biståndet till programländerna av stöd till reformprocesser och institutionsuppbyggnad. Med mer utvecklade länder i Öst- och Sydostasien inriktas samarbetet på överföring av svenska kunskaper.

Sverige är en stor bidragsgivare av humanitärt bistånd för insatser i bl.a. Afghanistan och Nordkorea.

Under 1998 har nya landstrategier utarbetats för samarbetet med Laos och Vietnam. En översyn görs också av samarbetet med Kambodja. En översyn skall göras av omfattning av och formerna för det framtida samarbetet med Indien och Pakistan.

Motionerna

Vänsterpartiet framhåller i partimotion *U212 (v) yrkande 8* att det indragna svenska biståndet till Indien och Pakistan fått till följd att utsatta grupper har drabbats. Motionärerna anser att progressiva biståndsprojekt som administreras och genomförs på lokal nivå bör fortsätta.

I motion *U608 (m)* pekar motionären på den positiva utveckling som Mongoliet genomgått under de senaste åren. Demokratiseringsprocessen är dock utsatt för hot. Motionären anför därför att insatser för att stödja demokratiseringen i Mongoliet bör övervägas.

I flerpartimotion *U618 (mp, v, c, fp) yrkande 4* anför motionärerna att behov föreligger för utökade svenska insatser till stöd för skydd av de mänskliga rättigheterna i Östtimor. Sådant stöd skulle också bidra till att främja demokratiseringsprocessen i Indonesien.

I flerpartimotion *U630 (c, kd, fp, mp) yrkande 2* framhåller motionärerna att det internationella biståndet till Kambodja i högre grad än i dag bör inriktas på insatser för kvinnor och landsbygdsutveckling. Den utbredda korruptionen i landet utgör ett stort utvecklingshinder. I *yrkande 3* föreslås att Sverige tar initiativ till att utveckla och understödja den statliga revisionen i Kambodja. Motionärerna pekar också på den höga andel av Kambodjas statsbudget som finansieras med utländskt bistånd. Givarna bör ställa klara villkor för biståndet. I *yrkande 9* föreslås att det svenska biståndet till Kambodja granskas med biståndsmålen som utgångspunkt.

Utskottets överväganden

Indien och Pakistan

Regeringen beslutade efter Indiens provsprängningar den 11 och 13 maj 1998 att säga upp det svensk-indiska samarbetsavtalet som omfattar 900 miljoner kronor under en treårsperiod. Utskottet har inhämtat att det svenska

biståndet till enskilda organisationer inte berörs av beslutet om uppsägningen av avtalet. Regeringen har beslutat att Sida får lov att ta 40 miljoner kronor från det samlade biståndsanslaget till undervisningsprojekt som drivs av delstatsregeringen i Rajasthan tillsammans med lokala organisationer och som syftar till att landsbygdens kvinnor och barn skall få gå i grundskolan. Den planerade utvidgningen av projektet till fler indiska byar uteblir tills vidare. En ny avstämning av Sveriges relationer till Indien och Pakistan skall göras under senhösten 1998.

Med det anförda får motion U212 (v) yrkande 8 anses besvarad.

Östtimor

I flerpartimotion U618 (mp, v, c, fp) yrkande 4 lyfts behovet av ökat bistånd till Östtimor fram. Utskottet har inhämtat att Sverige ger humanitär hjälp till Östtimor genom stöd bl.a. till Internationella rödakorskommitténs humanitära verksamhet för bl.a. fängslade östtimorianer och deras familjer samt till ett projekt som syftar till att bygga en grundskola för flickor och en yrkesskola för ungdomar. Utskottet har också inhämtat att Sverige, tillsammans med övriga EU-länder, stöder en ökad FN-närvaro på Östtimor genom att FN:s center för mänskliga rättigheter skulle få förstärka UNDP:s kontor i Jakarta för att bevaka de mänskliga rättigheterna på Östtimor. Utskottet har på annat håll i detta betänkande gjort bedömningen att regeringens förslag till fördelning mellan olika delposter inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för budgetåret 1998 är lämpligt och väl avvägt.

Mot denna bakgrund och med anledning av vad som ovan anförts avstyrks motion U618 (mp, v, fp, c) yrkande 4.

Kambodja

I flerpartimotionen U630 (c, kd, fp, mp) yrkandena 2, 3 och 9 uttrycks oro för såväl den politiska som den ekonomiska och sociala utvecklingen i Kambodja.

Kambodja är sedan 1995 ett svenskt programland. Ett av målen för samarbetet är att förbättra levnadsvillkoren för de fattiga på landsbygden. Stöd ges bl.a. till undervisning, minröjning och infrastrukturutveckling.

Arbete med att främja jämställdhet mellan män och kvinnor genomsyrar samarbetet med Kambodja. Särskilda målinriktade kvinnoinsatser har gjorts via svenska enskilda organisationer. Involvering av kambodjanska enskilda organisationer har också lett till ökat kvinnligt deltagande i biståndsaktiviteterna.

Utskottet har inhämtat att Sverige ger stöd till förbättringar av den offentliga förvaltningen, främst i form av utbildningsinsatser för kambodjanska statstjänstemän.

Utskottet menar att Sverige kan vara berett till budgetstöd till den ekonomiska reformprocessen i samfinansiering med Världsbanken, men för detta krävs en bättre fungerande offentlig förvaltning.

Det svenska biståndet kanaliseras huvudsakligen genom UNDP och Unicef och Sverige har därigenom goda möjligheter att följa upp att medlen används på ett effektivt sätt. Stöd ges inte direkt till den kambodjanska staten.

Med det anförda avstyrks motion U630 (c, kd, fp, mp) yrkande 3 och yrkandena 2 och 9 anses besvarade.

Mongoliet

Utskottet har inhämtat att det svenska bistånd som utgår till Mongoliet bl.a. omfattar stöd till effektivisering av den offentliga sektorn, utbildning av statstjänstemän och ett omfattande besöks- och utbytesprogram. Insatserna har utvecklats för att stärka den demokratiska processen i Mongoliet. Sedan 1997 ger Sverige även stöd till ett fattigdomsprogram under UNDP:s ledning.

Med det anförda får motion U608 (m) anses besvarad.

Mellanöstern

Det svenska biståndet är – Västbanken/Gaza undantaget – litet i Medelhavsregionen. Huvuddelen av det bistånd som ges, utgörs av humanitärt bistånd, bidrag till enskilda organisationer, tekniskt samarbete, krediter samt finansiering av internationella kurser. Sådant bistånd utgår till Algeriet, Egypten, Jordanien, Libanon, Marocko, Syrien och Tunisien.

De övergripande målen för svenskt utvecklings-samarbete med Västbanken och Gaza är att främja fredlig utveckling, stärka fredsprocessen bl.a. genom stöd för socialt och ekonomiskt förbättrade förhållanden för det palestinska folket samt bidra till uppbyggandet av en demokratisk palestinsk stat.

De riktlinjer för utvecklings-samarbetet med Västbanken och Gaza som regeringen antog i december 1997 innebär att det svenska utvecklings-samarbetet skall koncentreras till tre områden:

- Insatser till stöd för fredsprocessen.
- Stöd till mänskliga rättigheter och demokrati samt stöd till social och kulturell utveckling med inriktning på barn och ungdom.
- Stöd till att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomisk utveckling som kan leda till ökad sysselsättning genom uppbyggnad av infrastruktur och näringsliv.

Sveriges bilaterala bistånd beräknas 1999 till 120 miljoner kronor. Därtill bidrar Sverige med 150 miljoner kronor till FN-organet för palestinaflyktingar, UNRWA.

Inga motioner har väckts i denna del.

Latinamerika

Det svenska utvecklings-samarbetet med Latinamerika styrs i dag av regionstrategier för Centralamerika och Sydamerika samt av landstrategier för samarbetet med Nicaragua och Bolivia.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Centralamerika (utom Nicaragua) styrs sedan i januari 1997 av en femårig regionstrategi. De övergripande målen är att stödja fred och försoning, demokrati, mänskliga rättigheter, reformering av staten samt ekonomisk och social utveckling med inriktning på fattigdomsbekämpning. Särskild prioritet har getts åt Guatemala, där genomförandet av fredsavtalet från december 1996 har krävt stora resurser och El Salvador, där försonings- och demokratiseringsprocessen behövt fortsatt internationellt stöd. Även Honduras har fått en ökad betydelse i det svenska utvecklingssamarbetet. Landet är ett av de fattigaste länderna i Latinamerika. Utvecklingssamarbetet med Nicaragua styrs sedan i januari 1998 av en femårig landstrategi.

Även om de väpnade konflikterna i Centralamerika är över och samtliga länder för första gången, sedan självständigheten för drygt 170 år sedan, styrs av folkvalda regeringar, så kommer länderna (med undantag för Costa Rica) att ha en lång väg att gå innan en fredlig utveckling kan sägas vara säkrad. Fortfarande krävs stora insatser för att åstadkomma samförståndslösningar och skapa förutsättningar för en hållbar och demokratisk utveckling. Dessutom kommer stora humanitära insatser att krävas efter naturkatastroferna under 1998.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 22* begär Folkpartiet att allt stöd för demokratisering i Cuba genomförs av enskilda organisationer. Bilateralt stöd till den kubanska regimen ger felaktiga signaler och bör ej utgå, anför motionärerna.

I kommittémotion *U604 (v) yrkande 3* anför Vänsterpartiet att kontakterna med Cuba bör ökas för att motverka effekterna av den amerikanska blockaden mot landet. I det syftet bör regeringen i EU agera för att underlätta för krediter via Exportkreditnämnden (EKN) för svenska företag som vill handla med Cuba. I *yrkande 4* anför att regeringen bör sträva efter att underlätta och utöka kontakterna mellan olika delar av det kubanska samhällslivet och Sverige. Vänsterpartiet pekar på att även en rad multilaterala företag upphört med verksamhet och försäljning i Cuba till följd av den amerikanska s.k. Helms-Burton-lagen. I *yrkande 5* begär motionärerna att regeringen i egenskap av aktieägare i Pharmacia skall verka för att företaget återupptar försäljning av medicinsk utrustning och läkemedel till Cuba.

Vänsterpartiet anför vidare i kommittémotion *U609 (v) yrkande 3* att den kommande folkomröstningen i Guatemala om en ny konstitution är av stor betydelse för demokratiseringsprocessen i landet. Motionärerna anför att Sverige inom ramen för samarbetet med Guatemala bör erbjuda stöd till informationsarbete före folkomröstningen. Mot bakgrund av att den svenska handeln med Guatemala hittills har varit blygsam anför motionärerna i *yrkande 4* att regeringen bör ta initiativ till besöksutbyte av handelsdelegationer med Guatemala.

Utskottets överväganden

Cuba

I två motioner, U203 (fp) yrkande 22 och U604 (v) yrkandena 3–5, berörs biståndet till Cuba.

Utskottet har i tidigare betänkanden haft att ta ställning till frågor om svenskt bistånd till Cuba. Senast skedde detta i utskottets betänkande 1997/98:UU2 Internationellt bistånd. Utskottet ställde sig i detta betänkande bakom kurs- och stipendiatverksamhet som ett inslag i strävandena att verka för en större öppenhet i Cuba, respekt för de mänskliga rättigheterna och förståelse för demokratiska värderingar. Utskottet ansåg också att de kontakter som skapas genom forskningssamarbetet kan bidra till att bryta Cubas isolering och utskottet uttalade därför stöd för denna dialogfrämjande verksamhet. Utskottet vill i detta sammanhang också lyfta fram den betydelse som ett ökat svenskt resande till Cuba har för utvecklandet av samhällskontakter mellan de båda länderna. Ett antal svenska reseföretag anordnar sedan några år resor till landet.

Utskottet menar att Sverige, genom sitt agerande i EU och inom ramen för den gemensamma ståndpunkten (antagen 1996), beslutat att arbeta för att stödja Cuba i landets utvecklingsansträngningar. Frågan om EKN:s utestående fordringar berör inte EU-samarbetet. EKN har under en längre tid försökt att finna en lösning på den utestående skulden (drygt en halv miljard kronor), senast i september i år då en representant för EKN besökte Cuba.

Enligt ett regeringsbeslut från oktober 1995 bör det finnas möjligheter för Sverige att bidra till att skapa förutsättningar för ekonomisk och politisk systemöppning som främjar demokratiska reformer och mänskliga rättigheter i Cuba. Utöver det samarbete som äger rum till följd av ovanstående regeringsbeslut har också humanitärt bistånd, via FN, lämnats till Cuba. Sverige bidrar också via EU:s humanitära organ ECHO till ett omfattande humanitärt program på Cuba. Svenska enskilda organisationer kan vidare söka och få bidrag till projekt inom olika områden. FN-organen UNDP och Unicef, som får generösa bidrag från Sverige, stöder utvecklingsprogram i Cuba inom sina respektive verksamhetsområden. Utskottet kan således konstatera att det svenska biståndet till Cuba uteslutande kanaliseras genom internationella och svenska institutioner och organisationer, forskningsinstitut och EU- respektive FN-organ.

Vad gäller Pharmacias eventuella försäljning av produkter till Cuba gäller sedvanliga kommersiella principer och inga politiska hinder föreligger för Pharmacia att ingå kommersiella avtal med Cuba.

Med det anförda får motion U604 (v) yrkandena 3 och 4 anses besvarad och motion U203 (fp) yrkande 22 och U604 (v) yrkande 5 avstyrks.

Guatemala

Sverige har tydligt understrukt betydelsen av att reformarbetet i Guatemala fortsätter. Även i den nuvarande nödsituationen är det viktigt att det långsiktiga uppbyggnadsarbetet också fortsätter.

I Guatemala har Sverige stött en rad insatser inom ramen för fredsavtalets genomförande. Samarbetet inriktas i dag på långsiktiga insatser till stöd för rättsväsendet, modernisering av statsförvaltningen, jordfrågor, stöd till ursprungsbefolkningen och reformering av valsystemet. Sverige kommer också att ställa sig positivt till att ge stöd till en bred och opartisk informationskampanj om de föreslagna grundlagsändringarna.

Utskottet delar motionärens syn på att stöd till informationsinsatser och upplysningsarbetet är av stor betydelse för att stärka den demokratiska processen i landet.

Initiativ har tagits av Sida för att stödja och utveckla handelsrelationerna med Guatemala och övriga Centralamerika. En tjänsteman med speciell kompetens på området har placerats vid ambassaden i Managua med ett regionalt ansvar för handelsfrågor.

Med det anförda får motion U609 (v) yrkandena 3 och 4 anses besvarad.

Europa

Samarbetet omfattar länder som av OECD:s biståndsorgan DAC klassificeras som utvecklingsländer, nämligen Albanien, Bosnien-Hercegovina, Förbundsrepubliken Jugoslavien, Kroatien, Makedonien samt Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan.

Det internationella samfundets insatser i västra Balkan har främst fokuserats på Bosnien-Hercegovina, även om stora diplomatiska ansträngningar gjorts även i de övriga länderna. Det totala svenska biståndet till hela området mellan 1991 och 1997 beräknas till 1,5 miljarder kronor. Uppskattningsvis 85 % har använts i Bosnien-Hercegovina. Det svenska biståndet omfattar bl.a. återuppbyggnad, integrerade områdesprogram inklusive sysselsättningsskapande insatser med särskild inriktning på återvändande intern- och andra flyktingar, insatser för rehabilitering av i kriget försvagade grupper, stöd för mänskliga rättigheter, demokrati, förvaltning, näringsliv och oberoende medier.

Biståndet har kanaliseras via svenska och utländska enskilda organisationer samt genom internationella organisationer som FN och Röda Korset. Komplementaritet med framför allt Världsbankens och EU:s insatser har eftersträvat.

Detta synsätt skall fortsätta att präglade Sveriges insatser i västra Balkan. Särskilt viktigt är att biståndet är i samklang med agerandet hos internationella aktörer som den höge representantens kontor, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), ett flertal FN-organ och FN:s International Police Task Force (IPTF) samt den Natoleda Stabilization Force (SFOR). Insatserna skall med fördel utformas i nära samarbete med stora finansiella bidragsgivare som Världsbanken och EU.

Samarbetet med Moldavien har utvecklats snabbt. Landet är mycket fattigt. Sverige stöder en social investeringsfond som bidrar till utveckling av den sociala infrastrukturen. Sverige förbereder insatser vad gäller barnens rätt och omsorgen om äldre. Svenskt stöd utgår bl.a. till projekt om demokrati,

lokal utveckling och lantmäteri. Länderna i södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har sedan självständigheten drabbats hårt av ekonomisk tillbakagång. Länderna har dock en stor utvecklingspotential särskilt vad gäller energitillgångar. Hittills har stödinsatser varit av humanitärt slag men samarbete vad gäller de demokratiska och ekonomiska reformprocesserna bör också inledas. Vidare bör insatser vad gäller mänskliga rättigheter, miljö och jämställdhet utvecklas.

Motionen

I flerpartimotion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkande 7 anför motionärerna att regeringen bör verka för att EU-kommissionens ekonomiska stöd till MR- och demokratiprojekt i Turkiet återupptas. I yrkande 8 framhåller motionärerna att ett flertal svenska frivilligorganisationer bedriver värdefullt samarbete i Turkiet. För att klargöra lämplig omfattning och inriktning av sådana biståndsinsatser föreslås att regeringen utarbetar en särskild strategi för stödet för mänskliga rättigheter och demokrati i Turkiet.

Utskottets övervägande

Utskottet har inhämtat att regeringen i kontakterna med EU-kommissionen och i rådsarbetet kommer att fortsatt betona vikten av stöd till turkiska icke-statliga organisationer. Sida har inlett ett arbete för att ta fram riktlinjer för biståndet till Turkiet. Arbetet beräknas vara avslutat i slutet av 1998.

Med det anförda får motion U623 (v, m, kd, c, fp, mp) yrkandena 7 och 8 anses besvarad.

Övrigt

Från anslagsposten A 13 Övrigt finansieras gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska Institutet, stöd till vissa organisationer, utredningsverksamhet samt kapitaltillskott till Swedfund International AB. Även det nyinrättade Svenska institutet i Alexandria kommer att finansieras under anslagsposten. Med hänsyn till betydande reservationer föreslår regeringen följande medelsfördelning:

Fördelningen under anslagsposten Övrigt

Tusental kronor

	Budget 1998	Beräknat 1999
1 Gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska Institutet	11 000	11 000
2 Utredningar m.m.	13 267	0
3 Övriga insatser	19 000	3 461
4 Svenska institutet i Alexandria		10 000
Summa	43 267	24 461

Svenska Institutet

Verksamheten omfattar gäststipendieprogram för långtidsstipendier och person- och erfarenhetsutbyte för sökande från vissa utvecklingsländer samt personal- och administrationskostnader i samband med mottagande av FN-stipendiater i Sverige. Gäststipendierna fördelas till utländska sökande för högre studier och forskning i Sverige. Genomgående uppvisar stipendiaterna mycket goda studieresultat.

Utredningar

Från delposten finansieras utredningar, seminarier, konferenser, information.

Under delposten finansieras också den expertgrupp för studier i utvecklingsfrågor (EGDI), som regeringen tillsatte i september 1995. EGDI:s uppgift är att analysera prioriterade frågeställningar inom det internationella utvecklingssamarbetet. Gruppen har behandlat ämnen som handel och finansiella flöden, biståndsberoende, kapacitetsuppbyggnad och barnens ekonomiska och sociala roll.

Bidrag har vidare bl.a. lämnats till en utredning inom Utrikesdepartementet, vilken skall utarbeta förslag till en svensk Asienstrategi. Utredningen lägger fram sin slutrapport under senhösten 1998 och regeringen presenterar en skrivelse till riksdagen våren 1999.

Övriga insatser

Det svenska bidraget till den nordiska samfinansierade verksamheten vid Nordiska Afrikainstitutet finansieras från delposten. Regeringen anser det angeläget att resurser används till att förstärka den policyrelaterade verksamheten.

Under delposten finansieras vidare bl.a. bidrag till Stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, som bedriver en verksamhet med mycket gott internationellt anseende. Under senare år har verksamheten bl.a. inriktats på behovet att reformera FN-systemet, vilket är av stort värde med hänsyn till Sveriges starka engagemang i dessa frågor.

Svenska institutet i Alexandria

I budgetpropositionen för 1998 aviserade regeringen sin avsikt att undersöka möjligheter och förutsättningar för att inrätta ett svenskt institut i Alexandria. I april 1998 presenterades utredningen *Ett svenskt institut i Alexandria* (Ds 1998:28) i vilken förutsättningar för att inrätta institutet redovisas. På grundval av bl.a. denna promemoria beslöts i september 1998 att inrätta institutet vars verksamhet kommer att inledas den 1 november 1998.

Institutet skall, inom ramen för målen för internationellt utvecklings-samarbete, utgöra en mötesplats för att främja ökade kontakter mellan samhällena i Sverige och övriga länder i Europa samt Egypten och övriga länder i Mellanösternregionen med aktiviteter som konferenser, seminarier och föreläsningar.

Swedfund

Swedfund International AB bidrar till utveckling av bärkraftiga företag i u-länder och länder i Central- och Östeuropa genom riskkapitalsatsningar i form av aktier eller lån, främst i samverkan med svenskt näringsliv i s.k. joint ventures. Under senare år har Swedfund också i växande grad gått in i riskkapital- och investeringsfonder, särskilt i Afrika söder om Sahara.

Regeringen anser att bolaget spelar en viktig roll för att bidra till utveckling av ett konkurrenskraftigt näringsliv i samarbetsländerna och anser att det är angeläget att verksamheten kan fortsätta att expandera.

Inga motioner har väckts i denna del.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

För anslaget A 1 Biståndsverksamhet finns endast en mindre del avgiftsinkomster. Budgetåret 1999 beräknas dessa uppgå till ca 0,9 miljoner kronor.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Inom det multilaterala utvecklingssamarbetet föreslås regeringen få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser uppgår till högst 9 339 miljoner kronor för år 1999 i enlighet med följande tabell:

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingssamarbetet

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	9 472 061	8 039 152	6 964 013	-	-
Nya förpliktelser	167 776	559 000	4 200 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-1 600 685	-1 634 139	-1 825 185	-1 834 114	-1 747 486
Utestående förpliktelser vid årets slut	8 039 152	6 964 013	9 338 828	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	8 039 152	6 964 013	9 338 828		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet har riksdagen bemyndigat regeringen att ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser motsvarar högst fem gånger landramen på årsbasis för det landramsfinansierade samarbetet med programländer för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. I fall då

landramen förändras, t.ex. vid successiv avveckling av samarbetet eller vid uppbyggnad av ett nytt programlandssamarbete, får regeringen i varje särskilt fall fastställa maximal utfästelseram i syfte att undvika att redan gjorda åtaganden överskrids. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger 1999 års medelstillsdelning. I enlighet med ovanstående beräkningsregler föreslås bemyndiganderamen för det bilaterala utvecklingssamarbetet fastställas till 27 909 miljoner kronor för år 1999 enligt nedan.

Sammanlagt för multi- och bilateralt utvecklingssamarbete uppgår således den föreslagna bemyndiganderamen till 37 248 miljoner kronor.

Tabell 3.12 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	6 477 000	8 469 000	10 309 000	–	–
Nya förpliktelser	9 410 000	9 744 000	10 041 000	–	–
Infriade förpliktelser*	-7 418 000	-7 903 000	-7 955 000	-8 431 000	-9 094 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	8 469 000	10 310 000	12 395 000	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	26 166 000	26 120 000	27 909 000	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser och konsekvenser för anslag

Regeringen föreslår att anslaget A 1 Biståndsverksamhet för 1999 ökar med 517 miljoner kronor till totalt 10 731 miljoner kronor. I den beräknade medelsfördelningen har hänsyn tagits till reservationer och tidigare ingångna avtal.

Det multilaterala utvecklingssamarbetet inom anslaget beräknas 1999 öka med 351 miljoner kronor till 3 362 miljoner kronor. Hela höjningen förklaras av utgifter till följd av tidigare ingångna avtal inom de multilaterala utvecklingsbankerna och Europeiska utvecklingsfonden (EUF).

Det bilaterala utvecklingssamarbetet 1999 beräknas öka med 185 miljoner kronor till 7 345 miljoner kronor. Afrikaposten föreslås öka som ett led i regeringens satsning på regionen, medan en minskning föreslås för Asienposten på grund av uppsägningen av samarbetsavtalet med Indien. För Europaposten, vilken var ny för 1998, beräknas också en höjning. Inom ramen för den satsning på kompetens- och kapacitetsutveckling som regeringen prioriterar beräknas höjningar för Särskilda utvecklingsprogram och Forskningsamarbete. Även för Ekonomiska reformer beräknas en

betydande höjning då behovet av stöd är omfattande, inte minst inom ramen för det s.k. HIPC-initiativet.

För Övrigt beräknas en sänkning med 19 miljoner kronor till 24 miljoner kronor med hänsyn till reservationerna.

A 2 Biståndsförvaltning

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI)

Regeringen anger att Sida enligt förordningen (1995:869) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) är central förvaltningsmyndighet för Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete och för stödet till länder i Central- och Östeuropa.

Sida pekar i sitt budgetunderlag för 1999 på utvecklingssamarbetets förändring, dvs. den ökade inriktningen på systemförändring snarare än stöd till enskilda projekt och dess inverkan på myndighetens arbetssätt och resursfördelning.

Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	414 079	Anslags- sparande	133 396
1998	Anslag	409 333	Utgifts- prognos	421 000
1999	Förslag	418 143	¹	
2000	Beräknat	425 700	²	
2001	Beräknat	432 257	³	

1. Består av anslagsposterna:

A 2.1 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) 408 573 tkr.

A 2.2 Nordiska Afrikainstitutet (NAI) 9 570 tkr.

2. Motsvarar 418 143 i 1999 års prisnivå.

3. Motsvarar 418 143 i 1999 års prisnivå.

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	409 333
Pris- och löneomräkning	7 412
Justering av premier	1 398
Förslag 1999	418 143

Anslaget A 2 Biståndsförvaltning består av två anslagsposter: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI). Av det totala anslagsbeloppet på 418 143 000 kr beräknas anslagspost 1 Sida till 408 573 000 kr och anslagspost 2 NAI till 9 570 000 kr. Därutöver finansieras institutets forsknings- och forskningsstödande verksamhet gemensamt av de nordiska länderna. Den svenska andelen finansieras från anslagsposten A 1 3.

Regeringen delar Sidas uppfattning att utvecklingssamarbetets förändrade villkor, inriktning och utformning medför behov av en större satsning på kompetens- och kapacitetsutveckling och välkomnar därför myndighetens initiativ till en sådan satsning genom utnyttjande av sitt anslagssparande.

Beträffande de föreslagna förändringarna i anslagsstrukturen vill regeringen inför budgetåret 2000 se över anslagskonstruktionen i samband med att försöksverksamheten med sakanslagsfinansierade tjänster i fält löper ut. De föreslagna förändringarna i anslagsstrukturen inför budgetåret 1999 avvisas därför.

Målen för Nordiska Afrikainstitutet är enligt förordningen (1995:1352) med instruktion för myndigheten, att inom Norden

- främja och driva vetenskaplig forskning om Afrika,
- främja samarbete och kontakter mellan nordiska och afrikanska forskare,
- utgöra ett dokumentationscentrum för forskning och studier om Afrika,
- informera om Afrikaforskning och aktuella afrikanska förhållanden.

Under 1997 har en extern utvärdering gjorts av institutets hela verksamhet på initiativ av program- och forskningsrådet. Utvärderingens slutsatser om verksamheten var till övervägande del mycket positiva. Viss kritik riktades mot den interna organisationen. Institutet åtgärdar nu detta.

Motionerna

I partimotion *U205 (m) yrkande 11* framhåller Moderaterna att Utrikesdepartementet har det sammanhållande ansvaret för relationerna med samarbetsländerna inom det svenska biståndet och med internationella organisationer. Utrikesdepartementet bör därför ha det centrala ansvaret för utvecklingssamarbetet.

För att öka förtroendet hos dem som utformar biståndet med de villkor som råder i mottagarländerna, föreslår Moderaterna i *yrkande 12* att en särskild enhet för fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och demokratiutveckling förläggs till södra Afrika. Därigenom kan verksamheten utformas i den miljö i vilken huvuddelen av de svenska biståndsinsatserna sker.

Kristdemokraterna framhåller partimotion *U206 (kd) yrkande 8* att den nya partnerskapsrelation som eftersträvas med mottagarländerna medför en risk för att kraven på samarbetet sänks. Motionärerna anser det vara av stor vikt att allt samarbete bygger på övergripande krav och tydliga kriterier. Det bör därför finnas ett fungerande system för uppföljning och kontroll av det bilaterala biståndssamarbetet.

I *yrkande 12* beklagar Kristdemokraterna att Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska biståndet (SAU) har lagts ned. Sida bör ej utvärdera sin egen verksamhet. Kristdemokraterna anför därför att det är av stor betydelse för biståndets effektivitet att ett oberoende sekretariat för analys och utvärdering inrättas på nytt.

I partimotion *U210 (mp) yrkande 17* framhåller Miljöpartiet vikten av att Sida kan använda sin personal på ett flexibelt sätt. Sida bör därför ges större

möjligheter att använda biståndsanslagen för personalinsatser som direkt kan hänföras till vissa biståndsprogram. Därigenom skulle användandet av externa konsulter kunna minskas, anför motionärerna.

Utskottets överväganden

I propositionen yrkande 7 (delvis) föreslår regeringen att det inom den begärda biståndsramen anvisas medel till biståndsförvaltning enligt vad som framgår av tabell ovan.

Utskottet har tidigare i betänkandet tillstyrkt propositionens yrkande 7 också i denna del.

Det svenska biståndet bygger på partnerskap. Förslag till insatser kommer från respektive utvecklingsland – från statsmakten eller från enskilda organisationer. Utformningen av de konkreta biståndsinsatserna sker i samråd mellan samarbetsländerna och Sida. Utskottet menar därför att en stor del av utformningen av utvecklingssamarbetet redan sker i u-landsmiljö. Vad gäller Utrikesdepartementets centrala ansvar för det svenska utvecklingssamarbetet så har departementet samma roll i förhållande till Sida som andra departement har till verk och myndigheter inom den svenska statsförvaltningen.

Med det anförda får motion U205 (m) yrkandena 11 och 12 och U206 (kd) yrkande 8 anses besvarade.

I och med bildandet av nya Sida förstärktes kapaciteten för utvärdering och resultatuppföljning genom skapandet av ett sekretariat för utvärdering och internrevision, direkt underställt Sidas styrelse.

Utskottet menar att resultatuppföljningen har stärkts genom den fördjupade landstrategiprocess som lägger större vikt vid omprövning, grundad på analys av erfarenheterna från utvecklingssamarbetet. Vidare har upprättandet av Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI, skapats för att initiera oberoende studier av utvecklings- och biståndsfrågor. Studierna skall användas för att effektivisera det svenska biståndet. Något behov av ett sådant sekretariat som föreslås i motion U206 (kd) föreligger enligt utskottets uppfattning därför ej.

Därmed avstyrks motion U206 (kd) yrkande 12.

Utskottet anser att det är olyckligt om anslagsstrukturen försvårar för Sida att använda egen personal på ett flexibelt sätt. För att öka flexibiliteten har en försöksverksamhet initierats där vissa förordnanden i fält kan sakanslagsfinansieras. Utskottet har inhämtat att regeringen kommer att göra en översyn av anslagskonstruktionen inför budgetåret 2000. Riksdagens revisorer granskar också denna fråga i samband med en större revision av utvecklingssamarbetet. Denna rapport väntas vid årsskiftet 1998/99.

Med det anförda får motion U210 (mp) yrkande 17 anses besvarad.

Samarbetet med Central- och Östeuropa

Samarbetets inriktning, samarbetsländer m.m.

Propositionen (avsnitt 4.1 s. 57–62)

Verksamhetsområde B Samarbete med Central- och Östeuropa består av två anslag, B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa och B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier.

I 1998 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen att 800 miljoner kronor per år skall anvisas för perioden 1999–2001. Förslaget antogs av riksdagen. Regeringen föreslår en ändrad tidsprofil för anslagstilldelningen för programmet. Beräknade medel för verksamhetsområdet uppgår till 750 miljoner kronor för år 1999 och år 2000 för att öka med 100 miljoner kronor år 2001 jämfört med regeringens ekonomiska vårproposition. Regeringens bedömning är att de föreslagna förändringarna inte innebär några konsekvenser för verksamheten då reserverade medel för beslutade insatser finns.

De av riksdagen fastlagda målen för utvecklingssamarbetet med Öst- och Centraleuropa åren 1999–2001 (prop. 1997/98:70, bet. 1997/98:UU12, rskr. 1997/98:244) är följande:

- främja en säkerhetsgemenskap,
- fördjupa demokratins kultur,
- stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling samt
- stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

Allt utvecklingssamarbete skall dessutom präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Regeringen framhåller i propositionen att den under 1999 kommer att prioritera:

- inriktningen av utvecklingssamarbetet på insatser för att främja medlemskap i EU för Estland, Lettland, Litauen och Polen,
- integreringen av Ryssland och Ukraina i europeiska samarbetsstrukturer och
- ett utökat samarbete på det sociala området.

Regeringen menar att även ett fördjupat samarbete på det rättsliga området är en angelägen uppgift.

Prioriterade samarbetsländer enligt det nya samarbetsprogrammet för utvecklingssamarbetet med Öst- och Centraleuropa 1999–2001 är Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. I Ryssland skall de nordvästra delarna och Kaliningrad prioriteras. Utvecklingssamarbetet kommer att inriktas på att stödja Estlands, Lettlands, Litauens och Polens framtida medlemskap i EU och att ytterligare integrera Ryssland och Ukraina i europeiska samarbetsstrukturer.

Vidare anför regeringen i propositionen att under 1999 kommer särskild vikt att läggas vid insatser på de sociala områdena i samtliga samarbetsländer.

I propositionen framhålls att en övergripande resultatbedömning av verksamhetsområdet har genomförts under hösten 1997. En slutsats från

utvärderingen är att resultaten av östsamarbetet överlag är goda. Härutöver har utvärderingar av det säkerhetsfrämjande samarbetet respektive den särskilda exportkreditgarantiramen redovisats för regeringen.

Regeringen menar att vad gäller säkerhetsfrämjandestödet synes målpåföljelsen vara tillfredsställande mot bakgrund av rådande omständigheter. Vidare gör regeringen bedömningen att de insatser som genomförts under 1997 varit relevanta för att närma sig de mål som uppställts för verksamheten. Sida gör löpande utvärderingar av insatser för att undersöka att de uppfyller effektmålen. När det gäller de övergripande målen menar regeringen emellertid att det är förenat med vissa svårigheter att för en enskild insats mäta graden av målpåföljelse.

Regeringen framhåller även att ytterligare 1 miljard kronor, som skall användas under en femårsperiod, har anslagits för näringslivsinriktade insatser i Östersjöregionen.

Slutligen yrkar regeringen i denna del att riksdagen bemyndigar regeringen att göra utfästelser under budgetåret 1999 som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 1999 om högst 750 000 000 kr.

Motionerna

I partimotion *U203 (fp) yrkande 24* vill Folkpartiet inte föreslå någon grundläggande förändring av östsamarbetets inriktning utom vad gäller samarbetet med Ryssland. Partiet konstaterar att samarbetet med Ryssland hittills har koncentrerats till de delar av landet som räknas till Östersjöområdet. Folkpartiet menar att samarbete i stället bör eftersträvas med regioner där demokratiska reformpolitiker på allvar kunnat påverka utvecklingen och nämner som exempel Nizjnij Novgorod och Jekaterinburg. En sådan förändrad inriktning skulle stärka reformkrafterna i landet, menar motionärerna.

I kommittémotion *U204 (c) yrkande 13* framhålls att när det gäller inriktningen av samarbetet med Central- och Östeuropa har Centerpartiet ingen från riksdagsmajoriteten avvikande uppfattning. Däremot vill motionärerna understryka vikten av att det svenska stödet till de baltiska länderna och Polen understödjer deras EU-integration. Motionärerna menar också att effekterna av de nordiska ländernas samarbete torde öka genom en koordinering av det bilaterala, det nordiska och det europeiska samarbetet med dessa länder.

I *yrkande 14* framhåller motionärerna att Centerpartiet anser att det är viktigt med fortsatt stöd för en fördjupad demokratisering. Partiet menar emellertid att en större del av det svenska stödet till de baltiska länderna bör kanaliseras mellan myndigheter på regional och lokal nivå.

Motionärerna framhåller särskilt i motionen att insatser för att stödja uppbyggnaden av lokalt och regionalt självstyre i de baltiska länderna är nödvändiga. De menar att svenska kommuner och landsting kan spela en viktig roll för att utveckla hälso- och sjukvården, tandvården, barnomsorgs- och skolverksamheten samt den kommunala och regionala plan-, miljö- och byggverksamheten.

Vidare anför i motionen att Sverige i högre grad bör kunna koordinera sina insatser i Ryssland med övriga nordiska länder och med EU. Sverige bör i första hand prioritera insatser i nordvästra Ryssland.

I motion *U802 (m) yrkande 2 (delvis)* framförs ett flertal kritiska synpunkter på den s.k. Östersjömiljarden. Motionären menar att de olika målsättningar som anslaget skall uppfylla är svårförenliga. I stället förordas i motionen Moderata samlingspartiets linje att anvisa ett högre ordinarie anslag för Östersjösamarbetet. Ett utökad ordinarie stöd skall enligt motionen inriktas på uppbyggnad av rättsstatens och marknadsekonomins institutioner, miljöförbättringar och kunskapsöverföring. Vidare ifrågasätts om en del av projekten skall vara föremål för skattefinansiering. Större projekt inom infrastruktur bör enligt motionären finansieras via den internationella kapitalmarknaden.

Även kommittémotion *U806 (m)* behandlar samarbetet med Central- och Östeuropa. Motionärerna framhåller (*yrkande 2*) att de västliga stödinsatserna har ändrat karaktär under de år som samarbetet pågått. De ser inte längre något behov för direkt finansiellt stöd för att förhindra ekonomisk kollaps.

Motionärerna ser i stället samarbetet i perspektivet av att den europeiska integrationen utsträcks till Central- och Östeuropa. De menar att de nya demokratierna har rätt att delta i samarbetet på i princip samma villkor som de sedan länge etablerade västliga demokratierna. I motionen anföras att stödinsatserna måste ses i detta perspektiv och inte som ett biståndssamarbete.

Samarbetet och det ekonomiska stödet bör i allt väsentligt inriktas på hjälp med anpassningen inför medlemskapet i EU. Motionärerna framhåller särskilt kunskapsöverföring, främst gällande rättsstaten och marknadsekonomins institutioner samt pilotprojekt gällande miljöförbättrande åtgärder.

I *yrkande 3* anföras att det var fel att inordna stödet till Central- och Östeuropa i Sida, med dess koncentration på samarbete med tredje världen. Motionärerna vill att östsamarbetet bättre integreras i UD och att en särskild enhet byggs upp för att administrera detta.

I motion *U809 (s)* framhåller motionärerna att Barentsregionen är en tillväxtregion som emellertid präglas av stora miljöproblem. För att främja samarbete och investeringar i Barentsområdet förordar motionärerna att Sverige avsätter medel för bildandet av ett Barentsinstitut.

Utskottets överväganden

I motion *U806 (m) yrkande 2* anföras att stödinsatserna inom samarbetet med Central- och Östeuropa skall utformas i perspektiv av att den europeiska integrationen utsträcks till dessa länder och att stödet i allt väsentligt inriktas på hjälp med anpassningen inför medlemskapet i EU. Motsvarande grunduppfattning redovisas i motion *U204 (c) yrkande 13* med tillägget att

effekterna av stödinsatserna torde öka med en koordinering av det bilaterala, det nordiska och det europeiska samarbetet med dessa länder.

Riksdagen fastslog första halvåret 1998 (bet. 1997/98:UU12, rskr. 1997/98:244) de riktlinjer som regeringen föreslog i proposition 1997/98:70, Att utveckla ett grannlandssamarbete, Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa år 1999–2001.

Följande mål styr samarbetet vilket även framgår av föreliggande proposition:

- att främja en säkerhetsgemenskap,
- att fördjupa demokratins kultur,
- att stödja en socialt hållbar utveckling samt
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

I proposition 1997/98:70 liksom i föreliggande proposition framgår att regeringen i samarbetet kommer att prioritera:

- inriktningen av utvecklingssamarbetet på insatser för att främja medlemskap i EU för Estland, Lettland och Polen,
- integreringen av Ryssland och Ukraina i europeiska samarbetsstrukturer och
- ett utökat samarbete på det sociala området.

För att konkretisera dessa ambitioner kommer regeringen att anta nya treåriga landstrategier under 1999 för Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina.

Utskottet vill framhålla att det alltså är viktigt att de central- och östeuropeiska staterna får internationellt stöd för att fullfölja övergången till demokrati och marknadsekonomi. Samtidigt står det klart att den nya fas som redan inletts – utvidgningen av EU och den bredare Europaintegrationen – ställer krav på en förändrad utformning av stödet och insatsernas inriktning.

Utskottet vill även understryka vikten av att de länder som inte nu är aktuella för EU-medlemskap så långt som möjligt engageras i ett omfattande och nära samarbete med EU och unionens medlemsländer. Det är även viktigt att samarbetet med Ryssland och Ukraina utformas med detta i åtanke. Därigenom minskas risken för nya skiljelinjer i Europa.

Utskottet ser därför med tillfredsställelse att regeringen både i proposition 1997/98:70 och i föreliggande proposition redovisar en syn som ligger i linje med utskottets grundläggande uppfattning om samarbetets utformning.

När det gäller frågan om koordinering av samarbetet med andra givarländer vill utskottet erinra om att både regering och riksdag understrukit vikten av att Sverige aktivt deltar i utformningen av unionens biståndsprogram PHARE liksom att det svenska biståndet koordineras med EU och andra finansiärer.

Utskottet kan konstatera vad gäller de nordiska länderna att dessa gemensamt driver en rad projekt inom miljöområdet och det säkerhetsfrämjande området. Utskottet har vidare inhämtat att även inom andra områden förekommer ett informellt samråd bl.a. genom kontakter mellan nordiska ambassader i de baltiska länderna. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är värdefullt att det svenska samarbetet koordineras med

andra länders. Det är dessutom av vikt att det svenska biståndet ligger i linje med de baltiska ländernas egna prioriteringar.

Utöver vad som ovan anförts vill utskottet framhålla vikten av att de sociala sektorerna omfattas av samarbetet. Vid ett besök som utskottet genomförde i Lettland våren 1998 för att bl.a. studera det svensk-lettiska samarbetet framhölls av flera lettiska företrädare det värdefulla i att det svenska stödet även omfattande insatser inom de sociala sektorerna, något som inte alltid är fallet med andra finansiärer. Med beaktande av att de sociala problemen i den ekonomiska omställningen kan vara betydande finner utskottet det positivt att regeringen i sina prioriteringar även betonar vikten av ett utökat samarbete på det sociala området.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna U204 (c) yrkande 13 och U806 (m) yrkande 2 är besvarade.

Utskottet har tidigare i detta betänkande tillstyrkt regeringens förslag till anslag för samarbetet med Central- och Östeuropa (propositionens yrkande 7 delvis) om 750 000 000 kr för 1999. I yrkande 5 i propositionen begär regeringen bemyndigande att under budgetåret 1999 göra utfästelser för insatser i Central- och Östeuropa som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter efter budgetåret 1999 om högst 750 000 000 kr.

Utskottet anser det vara lämpligt att samarbetet med Central- och Östeuropa även efter 1999 fortsätter i ungefär samma omfattning varför regeringens yrkande 5 tillstyrks.

I motion U203 (fp) yrkande 24 anför Folkpartiet att stödet till Ryssland bör ändra geografisk inriktning och kanaliseras till städer och regioner där demokratiska reformpolitiker på allvar kunnat påverka utvecklingen.

Centerpartiet vill i motion U204 (c) yrkande 14 att Sverige i första hand skall prioritera insatser i nordvästra Ryssland.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att när det gäller samarbetet med Ryssland har under ett flertal år betoningen legat på nordvästra delen av landet och på Kaliningradområdet. Vissa insatser har även gjorts i S:t Petersburgsområdet. Utskottet vill framhålla att den grundsyn som bör prägla samarbetet är att prioritera insatser i närområdet. Så har också skett och regeringen redovisar i föreliggande proposition att även under budgetåret 1999 skall de nordvästra delarna och Kaliningradområdet prioriteras.

Samtidigt är det enligt utskottets uppfattning möjligt att genomföra samarbetsprojekt även i andra delar av Ryssland. Denna syn redovisade även regeringen i proposition 1997/98:70 om det nya treåriga samarbetsprogrammet för Central- och Östeuropa.

Utskottet menar att det är fullt möjligt och önskvärt att insatser kan göras i andra regioner – vid sidan av de prioriterade – där reformprocessen kan vara av särskilt intresse. Det bör även vara möjligt att genomföra svenska insatser i mindre reformbenägna regioner utanför det prioriterade närområdet.

Utskottet har inhämtat att i samband med president Jeltsins besök i Stockholm initierades ett flertal projekt som berör delar av Ryssland utanför närområdet. Under 1998 har två grupper av unga politiker från hela Ryssland besökt Sverige på kvalificerade studiebesök i det svenska samhället. En

grupp medlemmar av det ryska parlamentets överhus – Federationsrådet – besökte Sverige inom ramen för ett likartat program under hösten 1998.

Ett annat projekt som grundar sig på tanken att underlätta reformpolitiken i Ryssland är stöd till ett institut för företagsledarutbildning i Kaliningrad. Detta projekt omfattar samarbete med tre andra företagsledarinstitut utanför närområdet; i Nizjnj Novgorod, i Jekaterinburg och i Vladimir.

Ett program i reformpolitikens riktning, i detta fall dock med inriktning på närområdet, är kortvarig utbildning/praktik för ettusen unga ryska företagsledare vid svenska företag. Programmet skall pågå under en femårsperiod med tvåhundra deltagare per år.

Med det anförda anser utskottet att motionerna U203 (fp) yrkande 24 och U204 (c) yrkande 14 är besvarade.

Motionärerna bakom motion U809 (s) förordar att medel avsätts för bildandet av ett Barentsinstitut.

Utskottet delar motionärernas bedömning att Barentsområdet har tillväxtpotential samtidigt som området karakteriseras av omfattande miljöproblem. Det bör emellertid inte överskugga det faktum, som framhålls i motionen, att samarbete och investeringar i regionen bör främjas.

Som framgått ovan är också området prioriterat inom ramen för det svenska samarbetet med Ryssland.

Utskottet vill framhålla att fungerande instrument finns för samarbetet. Sverige är en mycket aktiv medlem av Barentsrådet och innehade ordförandeskapet under 1997. Utskottet har erfarit att på svenskt initiativ och under svensk ledning har en handlingsplan initierats för att reducera hindren för handel, investeringar och annat ekonomiskt samarbete.

Vidare vill utskottet erinra om att Barentssamarbetet i hög grad är ett regionalt samarbete vilket även medför att regionala myndigheter och organisationer engageras i arbetet. I Barents regionråd spelar företrädare för Norrbotten och Västerbotten en viktig roll. Handelskamrarna i dessa län är aktiva i det regionala samarbetet och betydande nätverk har i regionen etablerats mellan företag, organisationer och institutioner, inte minst mellan högskolor.

Enligt utskottets mening har ändamålsenliga institutionella lösningar till stor del vuxit fram i samspel mellan de regionala aktörerna i syfte uppnå det som motionärerna eftersträvar, utökat samarbete och mer omfattande investeringar. Enligt utskottets mening är det de regionala aktörerna som bäst kan avgöra om bildandet av ett Barentsinstitut skulle medföra ett mervärde för samarbetet i regionen.

Med vad som anförts anser utskottet att motion U809 (s) är besvarad.

I motion U802 (m) yrkande 2 (delvis) framförs en rad kritiska synpunkter på den engångssumma om 1 miljard kronor som avsattes i samband med regeringens sysselsättningsproposition 1996 för näringslivsfrämjande insatser i Östersjöregionen (anslaget Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen).

Utskottet har tidigare i detta betänkande avstyrkt den i motionen yrkade höjningen av anslaget B1 Samarbete med Central- och Östeuropa.

Utskottet kan konstatera att medel har beslutats för insatser till ett belopp uppgående till 577 miljoner kronor avseende energi, miljö, livsmedel, kommunikationer, IT, utbildning, katastrofhjälp m.m. Vad beträffar länderfördelningen är Polen det största mottagarlandet och därefter Ryssland, Estland, Lettland och Litauen i fallande ordning. Ytterligare ett antal insatser till ett värde av 423 miljoner kronor är under beredning enligt vad utskottet inhämtat.

Utskottet vill framhålla att anslaget Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen beviljades på tilläggsbudget under andra förutsättningar och med delvis annat syfte än de medel som anslås under utgiftsområde 7 för samarbete med Central- och Östeuropa. Riktlinjerna för medlens användande överensstämmer därmed inte med riktlinjerna för det reguljära östsamarbetet. Utskottet finner det mot denna bakgrund inte motiverat att förfara som motionären förespråkar.

Med vad utskottet ovan anfört avstyrker utskottet motion U802 (m) yrkande 2 (delvis).

Motionärerna bakom motion U806 (m) yrkande 3 anser att östsamarbetet bättre skall integreras i UD och att en särskild enhet bör byggas upp för att administrera detta.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att på grundval av proposition 1994/1995:160 beslutades att UD skulle ha en samordnande roll för östsamarbetet och att medlen för samarbetet skall ligga under UD inom utgiftsområde 7. Utrikesdepartementet bär därmed huvudansvaret för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa och har till uppgift att bereda regeringens beslut om medelsfördelningen mellan olika myndigheter och mellan olika multilaterala kanaler. Detta torde ligga i linje med vad motionärerna eftersträvar.

Motionärerna är kritiska till Sidas roll inom östsamarbetet. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att i svensk förvaltningstradition görs en åtskillnad mellan regeringens och de verkställande organens arbetsuppgifter. Framtagande av policyunderlag och budgetberedning utförs i Regeringskansliet och beslutas av riksdagen, medan de verkställande funktionerna ligger på självständiga myndigheter. Utskottet finner att den nuvarande organisationen svarar mot denna tradition och att den är ändamålsenlig när det gäller att å ena sidan budgetera och genomföra övergripande planering och å andra sidan att verkställa östsamarbetet. Det är av vikt att ansvaret för genomförande av insatser vilar på de myndigheter som har uppgifter inom östsamarbetet, anser utskottet.

Utskottet vill i sammanhanget även framhålla att den omorganisation som 1996 genomfördes inom UD var mycket genomgripande och syftade bl.a. till en integrering inom enheterna av utrikes-, handels- och biståndspolitiska aspekter på Sveriges relationer med en viss grupp av länder. Sålunda ligger nu ansvaret för handläggning av dessa samarbetsområden med de central- och östeuropeiska länderna inom en enhet och under en ledning. Det innebär enligt utskottets mening att möjligheterna till effektiv styrning och

nödvändig samordning avsevärt förbättrats. Detta är av särskild vikt, menar utskottet, när östsamarbetet i allt högre utsträckning skall inriktas på att vara ett instrument i dessa länders vidare integration med EU.

Därmed avstyrker utskottet motion U806 (m) yrkande 3.

Anslag B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa

Propositionen (avsnitt B 1 s. 62–65)

Anslag

Tabell 4.2 Anslagsöversikt för Samarbetet med Central- och Östeuropa
Tusental kronor

	1998	FÖRSLAG 1999
B 1		
Samarbete med Central- och Östeuropa		
B 1.1		
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida	521 000	528 000
B 1.2		
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska Institutet	54 000	54 000
B 1.3		
Bidrag till Östekonomiska Institutet	4 636	4 636
B 1.4		
Övriga bidrag till utvecklingsarbetet med Central- och Östeuropa		
1. Säkerhetsfrämjande insatser	85 000	85 000
2. Till regeringens disposition, inklusive multilateralt stöd	125 164	72 364
Summa anslag B 1	789 800	744 000
B 2		
Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	21 000	6 000
Summa anslag B	810 800	750 000

Anslaget omfattar Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida, Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska Institutet, Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet och Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa. Fördelningen på de olika posterna framgår av tabell ovan.

Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida

Budgetåret 1999 är det första i det nya treårsprogrammet för utvecklings-samarbetet med Central- och Östeuropa. Regeringen föreslog i 1998 års ekonomiska vårproposition att 2 400 miljoner kronor anvisas för perioden 1999–2001.

Regeringens bedömning är att Sidas insatser är av stort värde för samarbetsländerna och att det har bidragit till en utveckling mot normalt grannlandssamarbete och att Sida-Öst är en organisation som är effektiv och ändamålsenlig.

Regeringen menar att insatser som syftar till att fördjupa demokratin bör ägnas uppmärksamhet och att särskild prioritet skall läggas på det sociala området.

Regeringen framhåller att i enlighet med det av riksdagen antagna treårsprogrammet för utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa skall miljöinsatser ges en fortsatt hög prioritet. Samarbetet skall inriktas på institutionellt samarbete, lagstiftningsområdet och insatser relevanta för EU-anpassningen. Investeringar kan göras inom miljö- och energisamarbetet samt inom StartÖst-programmets stöd till små och medelstora företag med gåvomedel eller garanti- respektive kreditmedel.

Av propositionen framgår vidare att de statliga svenska insatserna på klimat- och energiområdena har utvärderats under första halvåret 1998. Utredaren har bl.a. konstaterat att trots att regeringens effektmål för Sidas respektive Energimyndighetens/NUTEK:s verksamhet inom energisektorn är olika bedriver de båda myndigheterna ibland likartade projekt inom energisektorn i samarbetsländerna och att myndigheterna i dessa fall ej har samarbetat i önskvärd utsträckning. Regeringen avser, enligt vad som framgår av propositionen, att tydliggöra myndigheternas verksamhetsmål för att uppnå en bättre koordinering mellan de båda myndigheterna och för att undvika överlappning.

En utvärdering har även ägt rum av det svenska kärnkraftssäkerhets-, strålskydds- och kärnämneskontrollprogrammen vilka pågått i sex år. Utredarens övergripande slutsats är att programmet dels haft en lämplig inriktning, dels genomförts på ett bra sätt. Utredaren konstaterar vidare att det fortfarande finns angelägna behov inom de nämnda områdena som inte är tillgodosedda och som ännu under några år behöver fortsatt stöd eller uppföljning. Vidare konstateras i utredningen att den stödnivå som programmet haft förefaller rimligt avvägd för ett ambitiöst bilateralt samarbetsprogram. Utredaren föreslår även att Sida bör ges ansvaret för programmet. Regeringen bör låta Sida styra och följa upp programmet på samma sätt som annat samarbete.

Regeringen framhåller i propositionen att den delar utredarens uppfattning att den del av programmet som rör kärnteknisk verksamhet framdeles bör samordnas inom ett gemensamt projekt liksom att verksamheten skall koncentreras till åtgärder avseende kärnsäkerhet, hantering av kärnavfall och strålskydd avseende kärnteknisk verksamhet.

Regeringen konstaterar i propositionen att det svenska kärnsäkerhets- och strålskyddsprogrammet varit ett framgångsrikt samarbete vilket har uppfyllt

flera av de mål som ställdes när verksamheten inleddes år 1992. Regeringen föreslår att verksamheten skall fortsätta på oförändrad nivå.

Motionerna

Infrastruktur

Motionären bakom motion *U801 (m)* framhåller att handelshögskolan i Riga har haft stor betydelse för utvecklingen av den marknadsekonomiska kompetensen i de baltiska staterna. Samtidigt finns ett omfattande behov av utbildning i bl.a. internationell rätt och EG-rätt. Motionären föreslår därför att det inrättas en juridisk högskola i Riga, avsedd för studenter från de tre baltiska länderna.

I motion *U804 (m)* betonas vikten av att skapa infrastruktur som förbinder länderna runt Östersjön. Motionären vill lägga särskild vikt vid den infrastruktur som informationstekniken kräver. I motionen konstateras att Estland, Lettland, Litauen och Ryssland till stora delar saknar bredbandsförbindelser med omvärlden. Uppbyggnaden av en sådan infrastruktur ger bl.a. underlag för skapandet av bilaterala övervakningscentraler för civil säkerhet, katastrofer och räddningsinsatser i Östersjöområdet, elektronisk handel och för att utveckla telemedicinska tjänster inom området. Motionären menar att uppbyggnaden av en sådan infrastruktur bör ske med Gotland som knutpunkt för förbindelserna mellan länderna runt Östersjön och i synnerhet med de östliga länderna.

I motion *U807 (s)* framhåller motionärerna att Östersjöområdet är en region med stor tillväxtpotential. För att underlätta tillväxten behövs strategiska satsningar på infrastruktur i form av utbildning, ett sammanhållet transportnät och väl utbyggda telekommunikationer. När det gäller transporterna menar motionärerna att investeringsplanerna på transportområdet bör samordnas.

Barns hälsa

I kommittémotion *U628 (kd)* lyfter motionärerna fram att barn i de nya demokratierna har en utsatt ekonomisk och social situation och att många drabbats av brister och försämringar i utbildningssystemet och i hälsovården. De noterar även att brottsligheten bland ungdomar ökat på ett oroväckande sätt.

Vidare framhåller motionärerna i *yrkande 1* att rökning, alkohol och narkotika utgör tilltagande problem i Central- och Östeuropa. De menar att den reklamverksamhet för användning av alkohol och tobak som riktas mot länderna i Central- och Östeuropa, där även svenska företag arbetar, inte gör situationen bättre. Motionärerna föreslår därför att regeringen gentemot företagen och i internationella fora driver frågan om tobaks- och alkoholreklamens negativa effekter för barn och unga i samarbetsländerna.

I *yrkande 2* framhåller motionärerna att de nya demokratierna saknar resurser för att ta hand om alla barn med sociala problem och i synnerhet alla

barn som lämnas bort på barnhem. De menar att insatserna från svensk sida måste anses som mycket blygsamma med tanke på vidden av problemen bland barn och ungdom i Sveriges närområde, särskilt som ländernas egna resurser är otillräckliga för barnens behov. Med hänsyn till den akuta sociala situationen för barn och ungdom i närområdet krävs omedelbara biståndsinsatser, menar motionärerna. De föreslår att de finansieras av de reservationer som uppstått i anslaget B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa.

Motionärerna begär i *yrkande 3* att Sidans informationsanslag används för att medvetandegöra en större allmänhet om de svåra sociala förhållanden som råder i Sveriges närområde. Dessa skall i första hand användas, menar motionärerna, till att stimulera svenska kommuner att starta vänortsprojekt och enskilda organisationer att öka sina sociala insatser med fokusering på barn och ungdom.

Miljöfrågor, kärnsäkerhet m.m.

I partimotion *U210 (mp)* *yrkande 15* framhåller Miljöpartiet att det behövs en ekonomisk kraftsamling för att stödja Östeuropa, särskilt vad gäller att bygga upp rättsstater i regionen. Vidare efterlyser partiet att regeringen vidtar åtgärder för att förhindra miljöskador och konflikter vid industriell verksamhet i nordvästra Ryssland.

I *yrkande 16* i samma motion noterar Miljöpartiet de stora problem med kärnkraftssäkerhet och strålskydd som finns på Kolahalvön och menar att Sverige tillsammans med övriga nordiska länder snarast bör förhandla fram ett saneringsprogram för det radioaktiva avfallet i Murmansk.

Motionären bakom motion *U803 (m)* menar att det största miljöproblemet i Sveriges närområde är det okontrollerade industri- och kärnavfall som finns på andra sidan Östersjön och på Kolahalvön. Motionären vill att mer resurser satsas på Kolahalvön. Inom detta område finns obearbetat kärnavfall samlat öppet i hamnar och på fartyg, ubåtar och kärnavfall som dumpats direkt i havet samt kärnvapen.

Motionären vill därför att ytterligare medel inom samarbetet med Central- och Östeuropa samt medel från miljöinsatser inom Sverige förs över till särskilda och utökade insatser på Kolahalvön. Dessa insatser bör ske samordnat med andra nordiska länder, menar motionären.

Kommittémotion *U810 (mp)* fokuserar på miljöproblemen i Östersjön. Motionärerna vill lyfta fram problem med algblomning, övergödning, miljöfarliga utsläpp m.m. I *yrkande 1* begärs ett riksdagens tillkännagivande om att Östersjöns miljö måste prioriteras ytterligare. I *yrkande 3* framhålls att ett stort antal olagliga oljeutsläpp i Östersjön upptäcks varje år. Motionärerna begär samlade åtgärder för att dessa skall upphöra. Vidare konstateras i motionen att i Sverige finns mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall som kan utnyttjas utan kostnad. I *yrkande 4* begärs ett tillkännagivande om att Sverige bör ta initiativ till att motsvarande anläggningar byggs i länder runt Östersjön vilka i dag saknar dessa. I

yrkande 5 begär motionärerna att dessa anläggningar skall kunna utnyttjas utan kostnader.

Vidare framhåller motionärerna att på många håll runt Östersjön tillåts att stora mängder hushålls- och industriavlopp går ut i floder och vattendrag utan rening. I *yrkande 6* begärs att Sverige tar initiativ till förstärkta åtgärder mot orenade utsläpp.

I *yrkande 7* begärs svenska initiativ till aktioner för att minska den radioaktiva föroreningen av Östersjön.

Motionärerna konstaterar att stora delar av jordbruket i Baltikum och i Polen är småskaliga och till stora delar kemikaliefritt. De menar att en anslutning till EU:s jordbrukspolitik skulle kunna få förödande effekter för natur och miljö samt för Östersjön. De anför i *yrkande 8* att Sverige bör ta initiativ till rådgivning för att hjälpa dessa länder att skapa ett mer långsiktigt ekologiskt hållbart jordbruk än det konventionella som bedrivs i västliga länder.

I kommittémotion *MJ782 (m)* *yrkande 14* anför motionärerna att Sverige bör öka stödet till Central- och Östeuropa främst vad gäller miljöåtgärder i Östersjöområdet. Motionärerna menar att Sverige i första hand bör satsa på fortsatta åtgärder inom energiproduktion och vattenrening samt gemensamma pilotprojekt för renare och effektivare teknik. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åtgärder mot utsläpp av spillolja från tankfartyg. Sverige bör därför bidra med finansiering och annan hjälp till utbyggnad av uppsamlingsställen för spillolja. Allmänt efterlyser motionärerna avtal om skärpta miljövillkor för sjöfart mellan Östersjöländerna.

Motionärerna framhåller i *yrkande 15* att utbyggnaden av elförbindelserna runt Östersjön ger länderna möjlighet att använda de samlade produktionsresurserna på ett mer effektivt sätt, vilket gagnar både miljön och konsumenterna. Samtidigt konstaterar motionärerna att västländerna hittills har gjort omfattande insatser för att öka kärnsäkerheten vid befintliga kärnkraftverk av en äldre sovjetisk modell. De menar att även om insatserna har bidragit till att höja säkerhetsnivån vid dessa reaktorer riskerar fortsatta insatser att underlätta ett förlängt utnyttjande av reaktorer, vars grundkonstruktion alltid kommer att vara farlig. Sverige bör med anledning av detta, menar motionärerna, se över de nuvarande formerna för svenska stödprojekt till reaktorer av äldre sovjetisk modell.

I partimotion *MJ803 (fp)* *yrkande 7* konstaterar motionärerna att nedsmutsningen av Östersjön fortsätter genom utsläpp och läckage från samtliga strandstater. De menar att den bästa miljöinsatsen som Sverige kan göra på lång sikt för att stärka regionen kring Östersjön är att arbeta för att Sveriges grannländer blir medlemmar i EU. På kort sikt krävs även vissa punktinsatser, anför motionärerna, för att skapa en hållbar utveckling i regionen. Motionärerna framhåller att det lokala samarbetet mellan vänorter bör stärkas för att intensifiera miljöarbetet kring Östersjön.

I motion *MJ804 (v)* *yrkande 5* konstaterar motionärerna att EU har ett antal program för att främja miljöarbetet och/eller företagsamhet i Östeuropa. Dessa bör analyseras utifrån en helhetssyn på miljön. Sverige bör i dessa

sammanhang verka för att Unionens program för att stödja utvecklingen i Östeuropa främjar utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Utskottets överväganden

Infrastruktur

I motion U804 (m) framhålls vikten av bredbandsförbindelser mellan länderna runt Östersjön och motionären menar att uppbyggnaden av sådan IT-infrastruktur bör ske med Gotland som knutpunkt.

Utskottet noterar inledningsvis att inom ramen för medel från den s.k. Östersjömiljarden har regeringen skapat en IT-fond omfattande 80 miljoner kronor. Regeringen önskar med detta initiativ främja den industriella-/tekniska utvecklingen och utbytet i Östersjöregionen. För att främja den lokala IT-utvecklingen har lokala IT-råd bildats i St. Petersburg, Tallinn, Riga och Vilnius.

Aktuella projekt finns inom sektorer som hälso- och sjukvård, datorstödd utbildning, myndighetslogistik och infrastruktur, räddning/säkerhet samt olika industritillämpningar.

Vidare har utskottet erfarit att avsikten med IT-fonden inte är att resurserna skall användas för att bygga upp en fysisk infrastruktur. Däremot skapas goda förutsättningar för en sådan uppbyggnad på grundval av de projekt som kommer till stånd mellan länderna. Därmed skulle en sammanhållen digital infrastruktur kunna utvecklas i Östersjöregionen.

Utskottet konstaterar vidare att en digital knutpunkt redan initierats av ett svenskt företag utan stöd från IT-fonden. Detta initiativ baseras på ett samarbete mellan sjukvården i Stockholm och på Gotland och genomförs i samverkan mellan Gotlands kommun, militärkommandot, länsstyrelsen och högskolan.

Vidare vill utskottet framhålla att ett flertal projektidéer har presenterats för IT-fonden som kan gynna Gotlands i detta sammanhang strategiska läge och leda till en sammanlänkning med andra digitala knutpunkter runt Östersjön.

Någon ytterligare åtgärd finner utskottet ej påkallad och avstyrker därmed motion U804 (m).

I motion U807 (s) anfördes att för att underlätta tillväxten i Östersjöregionen behövs strategiska satsningar på infrastruktur i form av utbildning, ett sammanhållet transportnät och väl utbyggda telekommunikationer.

Utskottet delar motionärens uppfattning att satsningar på infrastruktur är nödvändiga för att underlätta investeringar och ökad välfärd i regionen. Ett flertal sådana satsningar har även kommit till stånd med svenskt stöd.

Utskottet vill framhålla att Sverige bl.a. har ställt medel till förfogande för uppbyggnad och de första årens drift av en handelshögskola i Riga. Vidare har medel från den s.k. Östersjömiljarden avsatts för stipendier och program för högre akademiskt utbyte. Medlen är avsedda för forskning, forskarutbildning och kompetensutveckling inom näringslivet.

När det gäller transporter har utskottet erfarit att de av Sverige stödda insatserna inriktar sig främst på gods- och persontransporter samt säkerhets- och miljöfrågor. Bilateral sjö- och flygräddningsavtal har träffats med vissa länder och kommer att ingås med återstående länder runt Östersjön.

Vidare noterar utskottet att flygförbindelserna med Östersjöländerna förbättras successivt genom omfattande luftfartsavtal och att Sjöfartsverket har fått i uppdrag att utarbeta en plan för hur sjötransporterna skall kunna förbättras i Östersjöregionen.

Utskottet vill även erinra om satsningar inom IT-området vilka omtalades tidigare i detta betänkande.

Utskottet kan således konstatera att ett flertal projekt och insatser är under genomförande eller förbereds i Östersjöregionen. Syftet med motionen får därmed anses redan vara uppfyllt.

Någon ytterligare åtgärd finner utskottet ej påkallad och avstyrker därmed motion U807 (s).

I motion U801 (m) föreslås inrättandet av en juristhögskola i Riga.

Utskottet noterar att diskussioner om att inrätta en högre utbildning för jurister i Baltikum har pågått under flera år. Ett avtal om att bilda Riga Graduate School of Law (RGSL) upprättades mellan Sveriges och Lettlands regeringar i juli 1997. Den svenska regeringen beslutade samtidigt att anvisa 4 miljoner kronor per år för projektets tre första år, dvs. 12 miljoner kronor.

Utskottet har erfarit att i mars 1998 upprättades RGSL som juridisk person vid en ceremoni i Riga. Stadgar för högskolan antogs och en styrelse tillsattes med Svenska Institutets generaldirektör som ordförande. Till rektor utsågs professor emeritus J. Ramberg, Stockholms universitet. Ett internationellt akademiskt råd har tillsatts.

Utskottet ser mycket positivt på etablerandet av den juridiska högskolan. Övergången till marknadsekonomi och integrationen av de baltiska staterna med EU ställer krav på höjd juridisk kompetensnivå. Det gäller inte minst internationell rätt, internationell avtalsrätt liksom primär- och sekundärrätten inom EG.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionens syfte är tillgodosett. Någon ytterligare åtgärd finner utskottet ej påkallad och avstyrker därmed motion U801 (m).

Barns hälsa

I motion U628 (kd) uppmärksammas att barnens ekonomiska och sociala situation har försämrats i Central- och Östeuropa. I yrkande 1 begärs åtgärder mot reklam för tobak och alkohol riktad mot länder i denna region och i yrkande 2 hjälpinsatser med inriktning på barn och unga i Sveriges närområde som skall finansieras med reservationsmedel från anslaget B 1.

Utskottet delar motionärernas syn att insatser krävs för att förbättra barns sociala och ekonomiska situation i de nya demokratierna.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att i Sveriges samarbete med länderna i Central- och Östeuropa utgör social utveckling ett av de fyra

huvudmålen. Att regeringen lägger stor vikt vid den sociala utvecklingen framgick av den särproposition som regeringen lade fram för riksdagen våren 1998. Särskild tonvikt läggs i propositionen vid insatser som skall förbättra den sociala situationen och vid barns situation. Bl.a. framgår av propositionen att insatser som avser barn och ungdom återfinns både som en del i insatser inriktade på utveckling av socialtjänst och utbildning i socialt arbete och som direkta insatser. Regeringen förutsåg även ett ökat barnperspektiv inom områden som utbildning och hälsa. Utskottet noterar även att Sverige i juni 1998 stod som värd för en första konferens för ungdomsministrar där riktlinjer för den framtida utvecklingen av ungdomssamarbete i Östersjöregionen lades fast.

När det gäller alkohol- och tobaksreklamens negativa effekter instämmer utskottet med motionärerna. Lagstiftning mot alkohol- och tobaksreklam är emellertid en intern angelägenhet, vilken länderna själva måste fatta beslut om. Utskottet kan dock konstatera att inom ramen för det bilaterala samarbetet arbetar regeringen med förebyggande åtgärder som skall motverka missbruk av alkohol, tobak och narkotika.

Utskottet finner således att omfattande åtgärder vidtagits för barnens välfärd inom ramen för öst-samarbetet samt att UD och Sida genomfört insatser när det gäller att motverka missbruk av alkohol, tobak och narkotika.

Utskottet anser att vad som ovan redovisats i allt väsentligt ligger i linje med vad motionärerna eftersträvar och avstyrker därmed motion U628 (kd) yrkande 1.

I sitt betänkande 1997/98:UU12 uppmärksammade utskottet att det efter önskemål från riksdagen inom Utrikesdepartementet pågår en översyn av barnfrågor i syfte att utveckla ett systematiskt barnperspektiv i utvecklingssamarbetet. Inom översynen prioriteras frågor rörande barn med funktionshinder, barnarbete, barn på institutioner och sexuell exploatering av barn. Utskottet noterade även att det inom Sida pågår ett arbete i syfte att utröna hur svenska aktörer kan bidra till att förbättra situationen för barn och ungdom i Central- och Östeuropa.

Utskottet vill även uppmärksamma det viktiga arbete som inletts av Nordiska rådets närområdesutskott. Våren 1997 tillsattes en parlamentarisk arbetsgrupp med uppdraget att belysa barnens situation i närområdet och att komma med förslag till nordiska insatser. Bland de förslag som gruppen lagt fram, kan nämnas skapandet av ett Barnens Östersjömöte. Avsikten har varit att där låta politiker, organisationer, myndigheter och forskare runt Östersjön mötas, för att sätta barnens situation på den politiska dagordningen.

Även i nu föreliggande proposition uppmärksammas att barns situation kräver särskilda insatser.

Utskottet har även inhämtat att regeringen till Sida har understrukit vikten av insatser för att skydda barnen. Inom Sida pågår ett arbete med landstrategier där behovet av insatser för barn ytterligare kommer att understrykas.

Slutligen konstaterar utskottet att de insatser som omtalas ovan finansieras inom ramen för det reguljära samarbetet. Utskottet kan även konstatera att

mat har sänts till Murmanskområdet som finansierats inom ramen för det reguljära samarbetet.

Utskottet finner därför inte anledning att öronmärka resurser för just detta behov.

Därmed avstyrker utskottet motion U628 (kd) yrkande 2.

I yrkande 3 i samma motion yrkas att Sidas informationsanslag skall användas för att stimulera svenska kommuner att starta vänortsprojekt med inriktning på barn och ungdom.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att vänortssamarbetet blir en allt viktigare form för utvecklingssamarbete mellan Sverige och våra grannländer.

Utskottet noterar att Kommunförbundet med statlig finansiering har genomfört en rad projekt i Estland, Lettland, Litauen Ryssland, Polen och Ukraina inom ramen för vänortsutbyten.

Utskottet vill framhålla att svenska insatser via kommuner, län och landsting röner stor uppskattning, i synnerhet när de leder till konkreta förbättringar för medborgarna i deras vardagsliv i respektive vänort eller i vänregionen.

Statliga medel ställs till förfogande för detta samarbete. Som framgår av propositionen har stödet till vänortssamarbetet varit centralt och utskottet har erfarit att regeringen och Sida satsar på stöd till ett fördjupat vänortssamarbete. Regeringen framhåller i propositionen att det decentraliserade samarbetet engagerar 200 av 288 svenska kommuner – vartill kommer länsstyrelser, landsting och storregioner – och att insatserna är av betydelse för förbättrad kommunal och regional demokrati, förvaltning och infrastruktur.

Utskottet menar att det är parterna som ingår i vänortssamarbetet som bäst kan bedöma vilka insatser som krävs. Ökade insatser för barn och ungdom skulle enligt utskottets mening vara positivt men det ankommer på parterna att avgöra detta samt finna de rätta formerna och konkreta ändamålen för insatserna. Medel från det allmänna anslaget för vänortssamarbetet kan användas för detta syfte. Utskottet finner således inte anledning att anvisa särskilda medel för dessa insatser.

Med vad utskottet anfört avstyrks motion U628 (kd) yrkande 3.

Miljöfrågor, kärnsäkerhet m.m.

Tre motioner tar upp frågor kring Östersjöns miljö och åtgärder för att förbättra denna. I motion MJ782 (m) yrkande 14 föreslås ett antal åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö, däribland anläggningar för att ta hand om spillolja från tankfartyg. I motion U810 (mp) begärs i yrkande 1 en högre prioritet för Östersjöns miljö, i yrkande 3 åtgärder mot oljeutsläpp, i yrkande 4 mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall, i yrkande 5 att dessa anläggningar skall kunna användas utan kostnad, i yrkande 6 åtgärder mot orenade utsläpp och i yrkande 8 rådgivning för att hjälpa Baltikum och Polen att skapa ett ekologiskt hållbart lantbruk.

Folkpartiet menar i motion MJ803 (fp) yrkande 7 att den bästa miljöinsatsen Sverige kan göra på lång sikt är att verka för att Sveriges grannländer på andra sidan Östersjön blir medlemmar i EU. Motionärerna menar att det lokala samarbetet mellan vänorter bör stärkas för att intensivifiera miljösamarbetet kring Östersjön.

Utskottet delar motionärernas uppfattning som den kommer till uttryck i motion MJ803 (fp) yrkande 7 att Sverige bör ägna all tänkbar kraft åt att underlätta Estlands, Lettlands, Litauens och Polens inträde i EU, även av miljöskäl.

Utskottet konstaterar att Sveriges insatser för miljön i Central- och Östeuropa oförändrat av regeringen beräknas uppgå till 168 miljoner kronor för år 1999 vilket innebär ett förhöjt anslag i relativa termer. Härutöver kommer även insatser inom miljöområdet som finansieras av den s.k. Östersjömiljarden. Utskottet noterar särskilt att inom miljösamarbetet är stödet till de central- och östeuropeiska ländernas anpassning till unionens regelverk på miljöområdet en viktig del.

Angående oljeutsläpp noterar utskottet att vid HELCOM:s ministermöte våren 1998 antogs en mängd rekommendationer som syftar till att begränsa möjligheterna till oljeutsläpp. Utskottet vill framhålla att en av rekommendationerna omfattar förslaget att avgifter för systemet att samla upp spillolja skall ingå i hamnavgiften för varje fartyg som anlöper en hamn i området.

Utskottet kan konstatera att kommissionen har arbetat fram ett direktivförslag (KOM 1998:452 slutlig) angående mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester från fartyg, vilket skall gälla för alla hamnar inom gemenskapen. Vissa medlemsländer i HELCOM är även medlemmar i EU. Utskottet konstaterar att de rekommendationer som HELCOM antagit legat till grund för dessa länders agerande gentemot kommissionen i samband med utarbetandet av direktivet. Utskottet vill framhålla att det föregående arbetet i HELCOM därigenom har varit av central betydelse för utformningen av direktivet.

Vidare konstaterar utskottet att HELCOM bedriver ett arbete för att en långtgående reglering av hamnars mottagning av spillolja kommer att införas år 2000.

Utskottet kan vidare konstatera att kustbevakningen nyligen genomfört en insats där man genom mellanstatlig bevakning och informationsutbyte lyckades identifiera och bötfälla skeppare för oljeutsläpp på Östersjön.

Beträffande andra vattenföroreningar vill utskottet framhålla att Sverige, genom Sida, på grundval av gåvomedel, stöder de baltiska ländernas uppbyggnad och installation av vattenreningssystem. I december 1997 invigdes ett reningsverk i Haapsalu i Estland, under våren 1998 stod ett reningsverk i Liepaja i Lettland klart och i december 1998 invigs ett reningsverk i Klaipeda i Litauen. Utskottet besökte det blivande reningsverket i Kaunas under en utskottsresa till Litauen under 1998. Insatser för förbättrad vattenrening pågår även i Kaliningrad och i S:t Petersburgsområdet.

De ovan nämnda åtgärderna sker inom ramen för Åtgärdsprogrammet för Östersjöområdet inom vilket de 132 största föroreningskällorna identifierats.

Utskottet har inhämtat att HELCOM kommer att anta kriterier för nya särskilda problemområden som kommer att föras upp på listan av de 132 problemområden som identifierades i det ursprungliga programmet 1992. Utskottet menar att det under de kommande åren finns ett behov av en viss förskjutning till fördel för åtgärder riktade mot industriella föroreningskällor. Det behövs även initiativ för att kunna åtgärda en större mängd kommunala utsläpp.

Vidare är det som motionärerna framhåller allt viktigare att åtgärda utsläpp från jordbruket. Utskottet kan konstatera att inom ramen för miljöhandlingsprogrammet Baltic 21 pågår intensiva mellanstatliga diskussioner angående jordbrukssektorn.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att komma åt problemet med oljeutsläpp och andra föroreningar i Östersjön och kan konstatera att ett antal insatser i den riktningen har initierats.

Som utskottet framhållit tidigare i detta betänkande blir vänortssamarbetet en allt viktigare form för utvecklingssamarbete för Sveriges och EU:s samarbete med länderna på andra sidan Östersjön. Utskottet har inhämtat att miljöfrågor, förutom demokratiutveckling, är det vanligaste samarbetsområdet. Avfallshantering och rening av dricks- och avloppsvatten har genomförts som lokalt miljösamarbete inom ramen för vänortssamarbetet. Ett särskilt anslag för miljöinvesteringar uppgående till en miljon kronor har stått till sektorns förfogande och främst utnyttjats för genomförande av lokala Agenda 21-program.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna U810 (mp) yrkandena 1, 3–6 och 8, MJ782 (m) yrkande 14 samt MJ803 (fp) yrkande 7 är besvarade.

I motion MJ804 (v) yrkande 5 anförts att unionens program för att stödja utvecklingen i Östeuropa skall främja utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Utskottet konstaterar inledningsvis att utgångspunkten för det svenska miljöarbetet inom EU och särskilt vad gäller samarbetet med Central- och Östeuropa är att skapa ett ekologiskt uthålligt samhälle. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att detta är ett av de huvudmål för östsamarbetet som fastställts av riksdagen.

Detta kommer även till uttryck i förhandlingsarbetet i Europeiska unionens ministerråd. Utskottet har inhämtat att när det gällde det stöd som skall gå till kandidatländerna från år 2000 har Sverige varit det land som främst verkat för att miljöaspekterna skall beaktas. Särskilt kan framhållas förslaget till ett program för strukturomvandling, inriktat på stöd till miljö- och infrastrukturinvesteringar inom transportsektorn, där Sverige fått gehör för skrivningar med innebörden att hälften av stödet skall gå till miljöprojekt.

Utskottet noterar vidare att vid projekt finansierade av Europeiska investeringsbanken görs alltid miljökonsekvensbedömningar. Enligt utskottets bedömning är detta ett värdefullt inslag i bankens projektberedning, vilken lägger grunden för en god måluppfyllnad vad gäller miljön.

Utskottet betraktar därmed motion MJ804 (v) yrkande 5 besvarad.

Ett flertal motioner tar upp frågor kring kärnsäkerhet och risken för radioaktiva föroreningar. I motion MJ782 (m) yrkande 15 begärs en översyn av stödet till kärnsäkerhet i Östersjöområdet och i motion U810 (mp) yrkande 7 att svenska initiativ skall tas för att minska den radioaktiva föroreningen av Östersjön. Miljöpartiet begär i motion U210 (mp) yrkande 15 ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om samarbete med Central- och Östeuropa och i yrkande 16 i samma motion ett saneringsprogram för det radioaktiva avfallet i Murmansk. Även motion U803 (m) tar upp de miljöproblem som finns i Sveriges närområde med särskild betoning på obearbetat kärnavfall på Kolahalvön.

Som regeringen framhåller i propositionen har under perioden 1992–1998 301 miljoner kronor anslagits till kärnsäkerhetsprogrammet. Huvuddelen av dessa medel, ca 275 miljoner kronor har använts till åtgärder vid kärnkraftverket Ignalina och den litauiska kärnsäkerhetsmyndigheten. Övriga medel har allokerats till kärnkraftssäkerhet i Ryssland. Till strålskyddsprogrammet har ca 79 miljoner kronor fördelats under perioden 1992–1997. Till kärnämneskontrollen har sammantaget anslagits 35,6 miljoner kronor.

I propositionen redovisar regeringen att en utvärdering av de svenska kärnkraftssäkerhets-, strålskydds- och kärnämneskontrollprogrammen har genomförts. Utredarens övergripande slutsats är att programmet dels har haft en lämplig inriktning, dels har genomförts på ett bra sätt. Utredaren konstaterar vidare att det fortfarande finns angelägna behov inom kärnsäkerhet, strålskydd och kärnämneskontroll som inte är tillgodosedda eller som ännu under några år behöver fortsatt stöd eller uppföljning. Utredaren rekommenderar därför att stödet bör fortsätta. Utredaren finner att den stödnivå programmet har haft är rimligt avvägd för ett ambitiöst bilateralt samarbetsprogram men att flernationell finansiering är nödvändig för de större materiella projekten.

Regeringen redovisar i propositionen att den i allt väsentligt delar utredarens uppfattningar. Regeringen föreslår i propositionen att verksamheten framdeles skall koncentreras till åtgärder avseende kärnsäkerhet, hantering av kärnavfall och strålskydd avseende kärnteknisk verksamhet.

Utskottet vill för sin del anföra att de insatser som gjorts vid kärnkraftverken i Litauen och Ryssland medfört att dessa i dag kan drivas med en högre grad av säkerhet än tidigare. Utskottet kan dock, liksom motionärerna, konstatera att det finns behov av fortsatta insatser inkluderande reaktorsäkerhet med avseende på säkerhetskultur och stöd till säkerhetsmyndigheterna.

Utskottet har inhämtat att när det gäller ökad säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, först och främst i nordvästra Ryssland, deltar Sverige tillsammans med bl.a. övriga nordiska länder i det ökade internationella engagemang för ökad säkerhet. Detta engagemang är förankrat i IAEA:s särskilda kontaktgrupp för internationella kärnavfallsfrågor som de nordiska länderna tog initiativ till 1995. Utskottet

har erfarit att en central målsättning är att initiera åtgärder för att minska riskerna från använt kärnbränsle och radioaktivt nedfall som förvaras ombord på ryska atomdrivna fartyg och servicefartyg i nordvästra Ryssland.

För budgetåret 1999 anger regeringen i propositionen att det svenska kärnsäkerhetsprogrammet skall bidra till att uppenbara säkerhetsrisker tas om hand vad gäller reaktorer som av energibalansskäl inte omedelbart kan stängas samt att stärka de oberoende säkerhetsmyndigheterna. Vad gäller kärnavfall avser regeringen att ge det svenska engagemanget i samarbetet med Ryssland ökad prioritet.

Utskottet har inhämtat att regeringen beräknar anslå 55 miljoner kronor för budgetåret 1999 för samarbete på kärnsäkerhets- och strålskyddsområdet.

Utskottet välkomnar regeringens ställningstaganden vad gäller kärnsäkerhet, strålskydd, kärnämneskontroll och kärnavfallshantering och finner att det som motionärerna bakom de olika motionerna önskar uppnå i allt väsentligt ryms inom samarbetet med Central- och Östeuropa.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna U210 (mp) yrkandena 15 och 16, U803 (m), U810 (mp) yrkande 7 samt MJ782 (m) yrkande 15 är besvarade.

Utskottet har tidigare i detta betänkande godkänt regeringens förslag till anslagsbelopp inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och anser att den av regeringen redovisade fördelningen av medel under anslaget B 1 är lämplig.

B 2 Avsättning för förlustrisker avseende garantier för finansiellt stöd och exportgarantier

Propositionen (avsnitt B 2 s. 65–67)

Länderna i Central- och Östeuropa har behov av finansiellt stöd för att påskynda reformprocessen. Detta kan bl.a. avse betalningsbalansstöd eller exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa. Medel avsätts för att täcka eventuella skadeförluster.

Regeringen föreslår att den bemyndigas att under budgetåret 1999 ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 miljoner kronor. För eventuella skadeförluster avsätts 10 %, i något fall 15 %, av den utestående skulden. Regeringen föreslår inte några ytterligare avsättningar för år 1999.

Regeringen föreslår vidare att den bemyndigas att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för exportkreditgarantigivning för vissa länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 500 000 000 kr utöver tidigare medgivet belopp. Regeringen har sedan 1993 avsatt 400 miljoner kronor för eventuella skadeförluster. Av de hittills gjorda avsättningarna har 37 miljoner kronor utbetalats för skadeförluster. För att täcka eventuella ytterligare skadeförluster föreslår regeringen att en avsättning sker med 6 miljoner kronor under 1999.

Motionen

I partimotion MJ224 (kd) yrkande 21 anføres att det är nödvändigt att underlätta den svåra situationen för Sveriges svinköttsproducenter. Motionärerna framhåller att i Ryssland råder stor brist på livsmedel samtidigt som det är problem med att få avsättning för svenskt fläskkött. Därför föreslår motionärerna att 30 000 000 kr avsätts i exportkreditgarantier för fläskköttsexport till Ryssland.

Utskottets överväganden

Utskottet kan inledningsvis konstatera att Exportkreditnämnden (EKN) har till uppgift att genom utfärdande av garantier främja svensk export.

Utskottet har inhämtat att EKN fastställer sin policy vad gäller olika länder, bl.a. om garantier skall utfärdas över huvud taget, hur hög premien skall vara, övriga villkor etc.

Vad gäller de baltiska staterna och Ryssland kan EKN utfärda garantier både inom den ordinarie verksamheten och inom en särskild exportkreditgarantiram där risktagandet kan vara något högre. I båda formerna är den policy vad gäller Ryssland som EKN fastlagt hösten 1998 att endast bevilja garantier för kredittider upp till 180 dagar, vilket även gäller livsmedelsprodukter.

Utskottet vill anföra att inom dessa ramar finns således möjlighet för berörda företag att ansöka om exportkreditgarantier för fläskköttsexport till Ryssland. Utskottet ser således ingen anledning att öronmärka medel för det särskilda ändamål som motionärerna önskar, eftersom det finns möjligheter att söka stöd inom det etablerade systemet. Det ankommer dock på det enskilda företaget att agera när en möjlighet till exportaffär öppnar sig.

Utskottet avstyrker därmed motion MJ224 (kd) yrkande 21.

Utskottet finner det vara viktigt att EKN kan lämna exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa samt även att det är värdefullt att visst finansiellt stöd kan ges till länder som söker internationell finansiering av projekt. Regeringens yrkandena 4 och 6 tillstyrks därmed.

Hemställan

Verksamheten

1. beträffande *de övergripande målen och en biståndspolitisk utredning* att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 1, 1998/99:U210 yrkande 1 samt 1998/99:U212 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 1 (m, fp)

res. 2 (mp)

2. beträffande *oberoendemålet* att riksdagen avslår motion 1998/99:U203 yrkande 6,

3. beträffande *de biståndspolitiska målen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:U203 yrkande 2 samt 1998/99:U205 yrkandena 1 och 2 förklarar motion 1998/99:U203 yrkande 16 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 3 (m)

res. 4 (fp)

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till yrkande 1 i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, avslår motionerna 1998/99:U203 yrkande 26, 1998/99:U204 yrkandena 2 och 8, 1998/99:U206 yrkande 1, 1998/99:U210 yrkande 18 samt 1998/99:U212 yrkande 3,

res. 5 (v)

res. 6 (kd)

res. 7 (c)

res. 8 (fp)

res. 9 (mp)

Anslag och utfästelser

5. beträffande *anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999*

att riksdagen med bifall till proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7 yrkande 7, och med avslag på motionerna 1998/99:U203 yrkandena 9 och 11, båda i berörd del, och yrkandena 27 och 28, 1998/99:U204 yrkandena 1 och 3–7, 1998/99:U206 yrkande 14, 1998/99:U212 yrkande 1, 1998/99:U213 yrkandena 2–4, 1998/99:U802 yrkande 2 i berörd del, 1998/99:Fi210 yrkande 7 och 1998/99:Fi211 yrkande 11 förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 9 i berörd del och 1998/99:U210 yrkande 7 besvarade med vad utskottet anfört, och för budgetåret 1999 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd anvisar anslag enligt utskottets förslag i bilaga 1 till betänkandet,

6. beträffande *utfästelser och åtaganden avseende multi- och bilateralt utvecklingssamarbete*

att riksdagen med bifall till yrkande 2 i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, avslår motion 1998/99:U203 yrkande 15 i berörd del,

Multilateralt utvecklingssamarbete

7. beträffande *UNDP:s samordningsansvar inom FN-familjen*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U204 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört,

8. beträffande *stöd via FN och Bretton Woods-institutionerna*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U205 yrkande 4 och 1998/99:U210 yrkande 12 besvarade med vad utskottet anfört,

9. beträffande *inriktningen av EU:s bistånd*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 18, 1998/99:U210 yrkandena 6 och 14 samt 1998/99:U509 yrkande 14 besvarade med vad utskottet anfört,

Bilateralt utvecklingssamarbete

10. beträffande *en ändrad anslagsstruktur*

att riksdagen avslår motionerna 1998/98:U205 yrkande 10, 1998/99:U206 yrkande 13 samt 1998/99:U213 yrkande 1,

res. 10 (m)

res. 11 (kd)

11. beträffande *en probleminriktad anslagsstruktur*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U204 yrkande 10,

res. 12 (m, c)

12. beträffande *krediter och garantier*

att riksdagen bifaller yrkande 3 i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7,

Verksamhetsgrenar

13. beträffande *främjandet av demokratiska och mänskliga rättigheter*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkandena 3, 5 och 8 samt 1998/99:U212 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

14. beträffande *bistånd till diktaturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:U203 yrkande 4, 1998/99:U210 yrkande 8 och 1998/99:U602 yrkande 4,

res. 13 (m)

res. 14 (fp)

15. beträffande *demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklings-samarbetet*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 12, 1998/99:U204 yrkande 11 i berörd del samt 1998/99:U206 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

16. beträffande *redogörelse för de mänskliga rättigheterna i mottagarländerna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:U203 yrkande 13, 1998/99:U204 yrkande 11 i berörd del och 1998/99:U602 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. beträffande *befolknings- och hälsofrågor m.m.*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkandena 10 och 11 i berörd del, 15 i berörd del och 20, 1998/99:U204 yrkande 12, 1998/99:U206 yrkande 2, 1998/99:U209, 1998/99:U210 yrkande 11, 1998/99:U212 yrkande 5, 1998/99:U620 yrkande 2 och 1998/99:A810 yrkande 28 besvarade med vad utskottet anfört,

18. beträffande *de handikappades situation*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 14, 1998/99:U206 yrkande 10 och 1998/99:U212 yrkande 6 besvarade med vad utskottet anfört,

19. beträffande *näringslivets roll*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U206 yrkandena 6 och 7 besvarade med vad utskottet anfört,

20. beträffande *informationsteknikens roll i demokratibiståndet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:K231 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

21. beträffande *världens vattenförsörjning m.m.*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U206 yrkande 3 och 1998/99:U210 yrkandena 2–5 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 15 (mp)

22. beträffande *arbetsförhållanden i u-länders exportföretag och förslag om "rättvisemärkning"*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U210 yrkandena 9 och 10 besvarad med vad utskottet anfört,

23. beträffande *skadorna på världshavens korallrev*

att riksdagen förklarar motion 1998/98:U201 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

24. beträffande *u-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U202 yrkandena 1–5, 1998/99:U205 yrkande 6, 1998/99:U206 yrkande 5 och 1998/99:U210 yrkande 13 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 16 (m)

25. beträffande *snedvridningen av u-ländernas ekonomier*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U203 yrkandena 19 och 25 besvarad med vad utskottet anfört,

26. beträffande *minskning av bistånd vid stora kapitalflöden*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U205 yrkande 7,

res. 17 (m)

27. beträffande *biståndets procentandel av u-ländernas BNP*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U205 yrkande 8,

res. 18 (m)

28. beträffande *trianglesamarbete*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U205 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört,

29. beträffande *socio-ekonomiska effekter för flykting- och migrationsströmmar*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U203 yrkande 17 besvarad med vad utskottet anfört,

30. beträffande *stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:U205 yrkande 5 och 1998/99:U206 yrkande 9,

res. 19 (m)

Afrika

31. beträffande *biståndsberoendet i Afrika*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U203 yrkandena 21 och 23 besvarad med vad utskottet anfört,

32. beträffande *bistånd till Guinea-Bissau*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U212 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

33. beträffande *bistånd till Västsahara och Polisarios representation i Sverige*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U610 yrkandena 2 och 3,

Asien

34. beträffande *bistånd till Indien*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U212 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

35. beträffande *bistånd till Östtimor*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U618 yrkande 4,

res. 20 (v, kd, fp, mp)

36. beträffande *bistånd till Kambodja*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:U630 yrkande 3 förklarar motion 1998/99:U630 yrkandena 2 och 9 besvarad med vad utskottet anfört,

37. beträffande *bistånd till Mongoliet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U608 besvarad med vad utskottet anfört,

Latinamerika

38. beträffande *bistånd till Cuba*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:U203 yrkande 22 och 1998/99:U604 yrkande 5 förklarar motion 1998/99:U604 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 21 (fp)

39. beträffande *bistånd till Guatemala*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U609 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,

Europa

40. beträffande *EU:s bistånd till Turkiet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U623 yrkandena 7 och 8 besvarad med vad utskottet anfört,

Biståndsförvaltning

41. beträffande *administration av biståndet m.m.*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U205 yrkandena 11 och 12 samt 1998/99:U206 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 22 (m)

42. beträffande *utvärdering och uppföljning*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U206 yrkande 12 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 23 (m, kd)

43. beträffande *anslagsstrukturen*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U210 yrkande 17 besvarad med vad utskottet anfört,

res. 24 (mp)

Öst

44. beträffande *östsamarbetets inriktning*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U204 yrkande 13 och 1998/99:U806 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anfört,

45. beträffande *utfästelser under budgetåret 1999*

att riksdagen bifaller yrkande 5 i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7,

46. beträffande *inriktningen av biståndssamarbetet med Ryssland*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 24 och 1998/99:U204 yrkande 14 besvarade med vad utskottet anfört,

47. beträffande *bildandet av ett Barentsinstitut*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U809 besvarad med vad utskottet anfört,

48. beträffande *anslaget Samarbete och utveckling i Östersjöregionen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U802 yrkande 2 (delvis),

res. 25 (m)

49. beträffande *administrationen av östsamarbetet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U806 yrkande 3,

res. 26 (m)

50. beträffande *IT-infrastruktur mellan länderna runt Östersjön*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U804,

51. beträffande *infrastruktur i Östersjöregionen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U807,

52. beträffande *juridikhögskola i Riga*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U801,

53. beträffande *insatser för barn inom östsamarbetet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U628 yrkandena 1–3,

res. 27 (kd, fp)

54. beträffande *åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U810 yrkandena 1, 3–6 och 8, 1998/99:MJ782 yrkande 14 samt 1998/99:MJ803 yrkande 7 besvarade med vad utskottet anfört,

55. beträffande *miljöfrågorna i östsamarbetet*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:MJ804 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

56. beträffande *kärnsäkerhet och radioaktivt avfall*

att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U210 yrkandena 15 och 16, 1998/99:U803, 1998/99:U810 yrkande 7 samt 1998/99:MJ782 yrkande 15 besvarade med vad utskottet anfört,

res. 28 (mp)

57. beträffande *exportkreditgarantier för fläskköttsexport*

att riksdagen med bifall till yrkandena 4 och 6 i proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, avslår motion 1998/99:MJ224 yrkande 21.

Stockholm den 26 november 1998

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Ingrid Näslund (kd), Bertil Persson (m), Urban Ahlin (s), Liselotte Wågö (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Reservationer

1. De övergripande målen och en biståndspolitisk utredning (mom. 1)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet har tidigare" och på s. 19 slutar med "U212 (v) yrkande 2 besvarade." bort ha följande lydelse:

Enigheten kring de svenska biståndsmålen rörande resurstillväxt, ekonomisk och social utveckling, ekonomisk och politisk självständighet, demokratisk samhällsutveckling, miljömålet samt jämställdhetsmålet har varit stor. Risken är att denna enighet uppnåtts på tydlighetens bekostnad. En studie från utvärderingssekretariatet SAU om den svenska biståndspolitikens rationalitet varnade för att en stark strävan efter konsensus kan ha bidragit till att göra biståndet sämre än det annars kunde ha blivit.

Inom Sida bedrivs inom olika biståndsområden ett värdefullt analysarbete av biståndets roll, uppgifter och resultat. Det är hög tid att denna typ av utredningsarbete också hanteras på politisk nivå. Utskottet vill därför förorda att en bred u-landspolitisk utredning tillsätts i enlighet med det förslag som framförs i motion U203 (fp).

Mot denna bakgrund samt med hjälp av de erfarenheter vi nu har av över 35 års offentligt utvecklingsarbete bör den utredning utskottet föreslår på nytt pröva de biståndspolitiska målen. Utskottet menar att det är en angelägen uppgift att nu överväga vilken styrande verkan biståndsmålen bör och kan ha. Detta bör ges regeringen till känna.

Utredningen bör få en bred inriktning och behandla Sveriges samlade relationer med u-länderna samt prioritera innehåll och kvalitet i det biståndspolitiska förändringsarbetet. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U203 (fp) yrkande 1. Vidare bör regeringen med anledning av motionerna U210 (mp) yrkande 1 och U212 (v) yrkande 2 ges till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *de övergripande målen och en biståndspolitisk utredning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U203 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1998/99:U210 yrkande 1 och 1998/99:U212 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. De övergripande målen och en biståndspolitisk utredning (mom. 1)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet har tidigare" och på s. 19 slutar med "U212 (v) yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Sveriges bistånd behövs för att bekämpa fattigdom, undanröja krigsrisker och lidande, förebygga flykt, förhindra miljökatastrofer etc., allt i syfte att människors livschanser skall öka.

Utskottet anser att de biståndspolitiska målen blivit alltmer trubbiga som instrument eftersom deras antal ökat. Att ange att fattigdomsbekämpningen är ett överordnat mål framstår som missvisande då t.ex. miljöåtgärder och konflikthantering fått ökad betydelse. Det är viktigt att utvecklingsländerna ges större möjligheter att utvecklas efter sina egna förutsättningar och traditioner och i en takt som gör att människor inte känner sig utanför och främmande inför de förändringar som sker. Det är också en förutsättning för att demokratin skall kunna utvecklas i u-länderna.

Mot denna bakgrund samt med hjälp av de erfarenheter vi nu har av över 30 års offentligt utvecklingsarbete bör de biståndspolitiska målen på nytt prövas. Utskottet menar att det är en angelägen uppgift att nu överväga vilken styrande verkan biståndsmålen bör och kan ha.

Därmed tillstyrker utskottet motion U210 (mp) yrkande 1. Vidare bör regeringen med anledning av motionerna U203 (fp) yrkande 1 och U212 (v) yrkande 2 ges till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *de övergripande målen och en biståndspolitisk utredning* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U210 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1998/99:U203 yrkande 1 och 1998/99:U212 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. De biståndspolitiska målen (mom. 3)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet vidhåller ovan" och på s. 19 slutar med "vad utskottet anför." bort ha följande lydelse:

I motion U205 (m) yrkandena 1 och 2 anføres dels att det övergripande målet för biståndet skall vara att främja en uthållig tillväxt som leder till en snabb utrotning av fattigdomen, dels att bl.a. demokrati och respekt för mänskliga rättigheter skall vara centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländer. Utskottet instämmer i uppfattningen att tillväxt är en grundförutsättning för fattigdomsavvecklingen i tredje världen. Ett sådant mål låter sig inte mätas genom att studera hur stor andel av Sveriges BNP som avsätts

till bistånd utan mäts bäst genom att studera hur många människor i Sveriges samarbetsländer som uppnår en draglig levnadsnivå.

Erfarenheter från länder som relativt nyligen utrotat fattigdomen visar att en sådan utveckling är möjlig att genomföra inom en generation och med initialt ytterst begränsade medel. Förutsättningen är givetvis att en snabb ekonomisk tillväxt gör det möjligt för befolkningen att försörja sig på ett effektivare och mindre resursslösande sätt. Hög ekonomisk tillväxt är ett säkert tecken på att naturresurser tas till vara på ett effektivt och resurssnålt sätt. Med tillväxten lönar sig också investeringar i humankapital i allt större utsträckning.

Utskottet vill vidare framhålla följande. Förutsättningar för ekonomisk tillväxt är förekomsten av ekonomisk frihet, vilket inkluderar individuell frihet, äganderätt, fri företagsamhet, en rättsstat, grundläggande utbildning och hälsovård samt viss fysisk infrastruktur. Det svenska biståndet bör därför inriktas på de faktorer som krävs för en snabb ekonomisk tillväxt och därur följande utrotande av fattigdomen. Demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet är andra nödvändiga förutsättningar för utvecklingen.

Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet instämmer också i uppfattningen att det är viktigt att främja god miljö genom internationellt samarbete. Härvidlag har de rikare länderna en betydande moralisk skyldighet. Vidare vill utskottet i likhet med motionärerna framhålla värdet av tekniköverföring med miljöanpassad teknik.

Med vad som ovan anförts tillstyrker utskottet motion U205 (m) yrkandena 1 och 2 samt anser motion U203 (fp) yrkandena 2 och 16 besvarad med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande de biståndspolitiska målen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför samt förklarar motion 1998/99:U203 yrkandena 2 och 16 besvarad med vad utskottet anför,

4. De biståndspolitiska målen (mom. 3)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet konstaterar vidare" och på s. 19 slutar med "vad utskottet anför." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de biståndspolitiska målen blivit alltmer trubbiga instrument allteftersom deras antal ökat. Utskottet anser att man bör överväga att stryka det s.k. oberoendemålet, dvs. målet om "ekonomisk och politisk självständighet". I formell mening är det självklart att u-länder liksom andra länder skall vara ekonomiskt och politiskt självständiga, men detta mål kan inte nås med bistånd utan genom att av världssamfundet accepterade folkrättsliga regler upprätthålls.

De u-länder som har fört en utåtvänd politik har klarat sig klart bättre än de som fört en inåtvänd politik. Det har exempelvis konstaterats att under åren

1983–1989 hade starkt utåtvända länder en BNP-tillväxt på 7,7 % mot 2,2 % för starkt inåtvända.

Utskottet anser vidare att huvudmål för utvecklingssamarbetet är att de fattiga länderna skall integreras i en världsekonomi där frihandel och företagsinvesteringar är centrala drivkrafter för utveckling. Protektionism i alla sina former skall bekämpas. Handelns betydelse som utvecklingsmotor måste betonas långt starkare än vad som traditionellt skett i svensk debatt.

Som medlem i EU skall Sverige driva på för en liberal europeisk teko- och jordbrukspolitik. Nästa steg i arbetet på att liberalisera världshandeln bör tas snarast möjligt. Då måste hänsynen till u-länderna väga ännu tyngre än hittills. I detta perspektiv anser utskottet att det svenska biståndets gamla oberoendemål inte längre är en tillgång utan riskerar att snarare vara ett hinder för fortsatt utveckling. Långt efter att de nya staterna vunnit självständighet i formell mening betonades relationerna mellan u-länderna och de gamla kolonialmakterna, särskilt inom den s.k. beroendeskolan. Strävandena efter en brytning med västerländsk ekonomi och civilisation idealiserades. I de länder där denna inriktning prövades blev resultatet inte oberoende utan snarare biståndsberoende. Oberoendemålet riskerar i dag att skapa oklarhet kring synen på u-länderna och världsekonomin. Mot denna bakgrund anser utskottet att oberoendemålet bör granskas. Det bör då övervägas om detta mål helt kan strykas.

Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet vill också framhålla följande. Längre utgjorde biståndets demokratimål en dekoration snarare än ett mål med substans. Demokratimålets långsiktiga karaktär betonades till den grad att några krav på praktiska resultat i form av ökad pluralism knappast ställdes. Enpartisystem ursäktades. Det antyddes att politisk frihet inte hade någon vidare relevans för fattiga länders utveckling. Regleringar och centralstyrning ansågs näst intill nödvändiga för den resursmobilisering som skulle lyfta u-länderna ur deras armod.

Världen står i dag inför en historisk chans. Land efter land söker sig mot demokrati. Då är det Sveriges skyldighet att bistå. Utskottet anser att detta inte skall ske genom en värderingsfri förståelse för den utvecklingsväg länderna väljer utan genom att hjälpa dem som står för mänskliga rättigheter och demokrati. Demokrati är den enda styrelseform som garanterar att de flesta medborgares intressen tas till vara och att politiska ledare kan avsättas genom öppna och fria val. Utskottet vill vidare framhålla att om det svenska biståndet mot fattigdom, ökad rättvisa och mot krigshot skall få bestående effekter krävs det att det ges i en demokratisk atmosfär. Av dessa skäl bör demokratimålet bli överordnat delmålen inom biståndspolitiken.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med tillstyrkande av motion U203 (fp) yrkande 2 anser utskottet motionerna U203 (fp) yrkandena 6 och 16 och U205 (m) yrkandena 1 och 2 besvarade.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *de biståndspolitiska målen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U203 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar

motionerna 1998/99:U203 yrkandena 6 och 16 och 1998/99:U205 yrkandena 1 och 2 besvarade med vad utskottet anfört,

5. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet välkomnar därför" och på s. 22 slutar med "U212 (v) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Det är utskottets mening att Sverige snarast bör återgå till enprocentsmålet och att man i detta syfte uppdrar åt regeringen att utforma och för riksdagen redovisa en planerad återgång till detta mål.

Därmed tillstyrks motion U212 (v) yrkande 3. Delvis bifall tillstyrks också, med anledning av propositionens yrkande 1, motionerna U203 (fp) yrkande 26, U204 (c) yrkandena 2 och 8, U206 (kd) yrkande 1 samt U210 (mp) yrkande 18. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U212 yrkande 3 och med anledning av proposition 1998/99:1, volym 4 utgiftsområde 7, yrkande 1, motionerna 1998/99:U203 yrkande 26, 1998/99:U204 yrkandena 2 och 8, 1998/99:U206 yrkande 1 samt 1998/99:U210 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 22 slutar med "U212 (v) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen föreslår regeringen med stöd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet en biståndsram för 1999 motsvarande 0,705 % av BNI, att jämföra med 0,7 % av BNI för år 1998. Målsättningen är att höja biståndsni-
vån till 0,73 % av BNI i början av 2000-talet. Det är enligt utskottets åsikt svårt att tolka detta som tecken på en allvarligt menad ambition att åter nå upp till enprocentsmålet. Om samma takt hålls fortsättningsvis kommer det att dröja länge innan Sverige åter uppnår enprocentsmålet.

Sedan regeringsskiftet 1994 har regeringen med stöd av Moderata samlingspartiet och Centerpartiet kraftigt skurit ned biståndsni-
vån från fyrparti-
regeringens nivå på 0,9 % till dagens nivå på 0,7 %. Denna kraftiga nedskärning av biståndsni-
vån har regeringen föreslagit i en tid då den internationella solidariteten är satt under hård press. Detta finner utskottet oacceptabelt.

Regeringen har fjärrat sig från det moraliskt bindande enprocentsmålet, som en enig riksdag en gång ställt sig bakom. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av långsiktigt bistånd till stöd för spridande av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter samt eko-

nomiska reformprocesser är det fel att låta världens fattiga vara med och betala saneringen av Sveriges ekonomi.

Utskottet anser principiellt att den alltför låga biståndsnivån på 0,7 % bort avvisas och att höjningen av biståndsnivån redan tidigare bort påbörjas. Biståndsnivån måste framöver höjas i en helt annan takt än den regeringen antyder. Det finns utrymme för stegvisa höjningar under de närmaste åren.

Vägen som leder mot enprocentsmålet måste genast anträdas, om Sverige skall behålla sin trovärdighet vad gäller internationell solidaritet. Utskottet anser därför att en plan bör upprättas för hur återgången till enprocentsnivån skall ske. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed bifalls motion U206 (kd) yrkande 1. Delvis bifall tillstyrks också med anledning av propositionens yrkande 1, motionerna U203 (fp) yrkande 26, U204 (c) yrkandena 2 och 8, U210 (mp) yrkande 18 samt U212 (v) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U206 yrkande 1 och med anledning av proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkande 1, motionerna 1998/99:U203 yrkande 26, 1998/99:U204 yrkandena 2 och 8, 1998/99:U210 yrkande 18 samt 1998/99:U212 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 22 slutar med "U212 (v) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Ökad rättvisa mellan världens rika och fattiga är en förutsättning för fred och en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet anser att biståndsmålet på en procent av BNI stegvis skall återupprättas.

Utskottet vill framhålla att återgången till enprocentsnivån bör ske successivt och på ett planerat sätt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en redovisning i samband med 1999 års vårproposition för hur enprocentsnivån kan återtas.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med det tempo för höjningen som regeringen och dess samarbetspartier förespråkar skulle det ta 30 år att återta enprocentsmålet om ambitionerna för den kommande treårsperioden förverkligas. Trettioårstempot gäller under förutsättning att ökningarna av ramen 2000 och 2001 verkligen genomförs. Utskottet anser att ambitionsnivån för att återta enprocentsmålet bör ligga högre än regeringens förslag och att biståndsramen för åren framöver följaktligen bör höjas i en snabbare takt. För år 2000 anser utskottet att en nivå om 0,73 % av BNI, vilket beräknas vara 14 002 miljoner kronor, är lämplig. För budgetåret 2001 bör biståndsramen höjas till 0,75 % av BNI, eller beräknade 14 673 miljoner kronor.

Vad som ovan anförs om biståndsramen för åren 2000 och 2001 bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion U204 (c) yrkandena 2 och 8.

Delvis bifall tillstyrks också, med anledning av propositionens yrkande 1, motionerna U203 (fp) yrkande 26, U206 (kd) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 18 samt U212 (v) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U204 yrkandena 2 och 8 och med anledning av proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkande 1, motionerna 1998/99:U203 yrkande 26, 1998/99:U206 yrkande 1, 1998/99:U210 yrkande 18 samt 1998/99:U212 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 22 slutar med "U212 (v) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen föreslår regeringen att biståndsramen skall ligga på den för Sveriges del biståndshistoriskt låga nivån på 0,705 % av BNI för år 1999. Under de två påföljande åren föreslår regeringen att biståndet skall uppgå till 0,72 % resp. 0,73 % av BNI. Det är enligt utskottets mening svårt att tolka detta som tecken på en allvarligt menad ambition att inom rimlig tid åter nå upp till enprocentsmålet. Enligt regeringens förslag kommer det att dröja 30 år innan Sverige åter når upp till enprocentsmålet.

Sedan regeringsskiftet 1994 har regeringen med stöd av Moderata samlingspartiet och Centerpartiet kraftigt skurit ned biståndsnivån från fyrparti-regeringens nivå på 0,9 % till dagens nivå på 0,7 %. Den mycket blygsamma ökning av biståndet med 0,005 % som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår för 1999 visar inte på någon trovärdig viljeinriktning för återgång till enprocentsmålet. Denna låga biståndsnivå föreslår regeringen i en tid då den internationella solidariteten är satt under hård press. Detta finner utskottet oacceptabelt.

Regeringen har, tillsammans med Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, fjärrat sig från det moraliskt bindande enprocentsmålet, som en enig riksdag en gång ställt sig bakom. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av långsiktigt bistånd till stöd för spridande av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter samt ekonomiska reformprocesser är det fel att låta världens fattiga vara med att betala saneringen av Sveriges ekonomi.

Utskottet anser att den alltför låga biståndsnivån på 0,7 % borde ha avvisats från början. Biståndsnivån måste framöver höjas i en helt annan takt än den regeringen föreslår för 1999, 2000 och 2001.

Vägen som leder mot enprocentsmålet måste vara trovärdig. Det är inte fallet med regeringens förslag. Om Sverige skall behålla sin trovärdighet vad gäller internationell solidaritet måste biståndet öka snabbare. Utskottet anser därför att en plan för hur återgången till enprocentsnivån skall ske bör upprättas grundad på Folkpartiets budgetförslag. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U203 (fp) yrkande 26. Delvis bifall tillstyrks också, med anledning av propositionens yrkande 1, motionerna U204 (c) yrkandena 2 och 8, U206 (kd) yrkande 1, U210 (mp) yrkande 18 samt U212 (v) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U203 yrkande 26 och med anledning av proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkande 1, motionerna 1998/99:U204 yrkandena 2 och 8, 1998/99:U206 yrkande 1, 1998/99:U210 yrkande 18 samt 1998/99:U212 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 22 börjar med "Utskottet har vid" och på s. 22 slutar med "U212 (v) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser dock att den av regeringen aviserade återgången till enprocentsmålet är alltför långsam. Med den takt som regeringen och dess samarbetspartiet förespråkar skulle det ta 30 år att återta enprocentsmålet. Utskottet förordar därför att biståndsramen för år 2000 fastställs till 15 469 miljoner kronor och att ramen för år 2001 uppgår till 15 469 miljoner kronor. Det senare året beräknas då biståndsramen uppgå till 0,75 % av BNI.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion U210 (mp) yrkande 18. Delvis bifall tillstyrks också, med anledning av propositionens yrkande 1, motionerna U203 (fp) yrkande 26, U204 (c) 8, U206 yrkande 1 samt U212 (v) yrkande 3. Motion U204 (c) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *biståndsramen och enprocentsmålet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U210 yrkande 18, med anledning av proposition 1998/99:1, volym 4, utgiftsområde 7, yrkande 1, motionerna 1998/99:U203 yrkande 26, 1998/99:U204 yrkandena 8, 1998/99:U206 yrkande 1 och 1998/99:U212 yrkande 3 samt med avslag på motion 1998/99:U204 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. En ändrad anslagsstruktur (mom. 10)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Beträffande förslagen att" och på s. 45 slutar med "U213 (m) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nuvarande systemet med landramar bör avskaffas till förmån för ett avtalsbundet samarbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motionerna U205 (m) yrkande 10 och U213 (m) yrkande 1. Samtidigt anses motion U206 (kd) yrkande 13 besvarad.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *en ändrad anslagsstruktur*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:U205 yrkande 10 och 1998/99:U213 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och förklarar motion 1998/99:U206 yrkande 13 besvarad med vad utskottet anfört,

11. En ändrad anslagsstruktur (mom. 10)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Beträffande förslagen att" och på s. 45 slutar med "U213 (m) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör flexibiliteten i biståndet öka. De stora reservationer som uppkommit de senaste åren är inte ett tecken på minskande behov, utan snarare ett bevis på att vårt bistånd inte är tillräckligt flexibelt. Under fyrpartiregeringen vidtogs åtgärder för att komma bort från tidigare låsningar i form av automatiska landramshöjningar och alltför långa avtalsperioder på ända upp till fem år.

Utskottet anser det olyckligt att dessa långa avtalsperioder återinförts med mottagarländerna. Utskottet förordar i stället större flexibilitet och en ökad möjlighet att överföra delar av landramarna från länder, där mottagningskapaciteten visar sig vara begränsad, till andra behövande länder och regioner. På så sätt kan de medel som anslagits på ett effektivt sätt komma till nytta inom andra biståndsområden.

Vad utskottet anfört om fleråriga samarbetsavtal m.m. bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U206 (kd) yrkande 13. Motionerna U205 (m) yrkande 10 och U213 (m) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *en ändrad anslagsstruktur*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U206 yrkande 13 samt med avslag på motionerna 1998/99:U205 yrkande 10 och 1998/99:U213 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. En probleminriktad anslagsstruktur (mom. 11)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Utskottet har senast" och på s. 45 slutar med "avstyrks motion U204 (c) yrkande 10." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen i årets budgetproposition närmar sig en mer behovsfokuserad biståndspolitik. Det är dock utskottets uppfattning att det svenska biståndet bör bedrivas på ett mer probleminriktat sätt.

Den globala trenden är att i högre utsträckning arbeta problem- och programorienterat och mer med regionala strategier än med landramar. Genom en regional ansats kan biståndsinsatser stimulera till regional samverkan och gränsregionalt samarbete. Sverige bör aktivt stödja exempelvis det spirande regionala samarbetet i Afrika. Miljöproblem, klimatfrågor, ökenspridning och livsmedelsförsörjning är problemområden i stort behov av samlade grepp och regionala, gränsöverskridande samarbetsformer.

Det svenska biståndet måste även bli mer flexibelt. Nya angelägna projekt måste kunna startas, och samtidigt måste andra projekt eller landsamarbeten kunna minska i omfattning eller helt avvecklas.

Tonvikten i biståndsprioriteringarna måste ligga vid de problem som bör lösas. Landvalet eller regionvalet blir då beroende av var problemen uppträder.

Av de skäl som framgår ovan anser utskottet att en problemorienterad anslagsstruktur bör införas. Det som av regeringen kallas verksamhetsgrenar kan bilda bas för det bilaterala biståndet. Program skall tillskapas baserade på ämnesområden. Det som i dag är delposten Särskilda utvecklingsprogram skall i stället bilda en stomme för anslagspost A 1.2 Bilateralt utvecklings-samarbete. Regionala ramar skall ersätta landramarna. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrks motion U204 (c) yrkande 10.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *en probleminriktad anslagsstruktur*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U204 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Bistånd till diktaturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna (mom. 14)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Enligt utskottets bedömning" och på s. 48 slutar med "U602 (m) yrkande 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att svenskt bistånd inte bör ges till regimer som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna och utövar förtryck mot sina medborgare. Enligt utskottets uppfattning har det svenska agerandet hittills varit för svagt vad gäller ansvaret för att respekten för mänskliga

rättigheter och demokrati stärks och för att etablerade regler och principer efterlevs i de länder som mottar ett betydande svenskt bistånd.

Att från svensk sida ge bistånd till statsmakten i sådana länder, även när det gäller demokrati- eller MR-bistånd, bör endast tillåtas ske i mycket speciella undantagsfall, när andra möjligheter uttömts.

Det ovan anförda bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion U602 (m) yrkande 4. Motion U203 (fp) yrkande 4 tillstyrks delvis och motion U210 (mp) yrkande 8 anses besvarad med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. *beträffande bistånd till dikturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna*

att riksdagen med bifall till motion 1998/98:U602 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:U203 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1998/99:U210 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

14. Bistånd till dikturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna (mom. 14)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Enligt utskottets bedömning" och på s. 48 slutar med "U602 (m) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Då demokratibistånd och bistånd för spridande av mänskliga rättigheter skall bedrivas i diktaturstater skall detta ske via enskilda organisationer och till sådana grupper som är i opposition till rådande diktaturregim och som arbetar för mänskliga rättigheter och för demokratins genomförande.

Något absolut krav om att bistånd, exempelvis katastrofbistånd, inte bör ges till länder som grovt och systematiskt bryter mot de mänskliga rättigheterna och utövar förtryck mot sina medborgare kan utskottet dock inte ställa sig bakom.

Det ovan anförda bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U203 (fp) yrkande 4. Motion U602 (m) yrkande 4 tillstyrks delvis.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. *beträffande bistånd till dikturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna*

att riksdagen med bifall till motion 1998/98:U203 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:U602 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar 1998/99:U210 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört,

15. Världens vattenförsörjning m.m. (mom. 21)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 56 börjar med "Utskottet lyfte vidare" och på s. 57 slutar med "yrkandena 2–5 besvarade" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar vidare att miljöproblemen varierar i olika delar av världen beroende på ekonomiska och ekologiska förutsättningar. År 1988 beslutade riksdagen att det svenska biståndet skall bidra till en långsiktig hushållning med naturresurser och en omsorg om miljön. Det betyder att man skall ta hänsyn till miljöaspekter i bedömningen av alla biståndsprojekt. Utskottet anser att hänsyn till miljön och hållbar utveckling är nödvändig i all biståndsverksamhet och att en miljökonsekvensbeskrivning därför bör göras för alla biståndsprojekt.

En rad viktiga miljöpolitiska frågor är internationella eller globala problem, t.ex. försurningen, övergödningen av haven, uttunningen av ozonskiktet och ökningen av växthusgaser i atmosfären. För att lösa dessa miljöproblem behövs ett omfattande internationellt samarbete. Internationella avtal och konventioner är viktiga och bör utvecklas genom att man kopplar kontrollmekanismer och bindande beslut till undertecknandet. Internationellt samarbete med miljöförtecken är i många sammanhang en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling. Samarbetet måste vara flexibelt och öppet för nya tankar för att kunna lösa problemen i en föränderlig värld.

Upp till 15 000 människor dör varje dag på grund av vattenbrist eller förorenat vatten.

Tillgång till vatten är en grundläggande förutsättning för utveckling och god hälsa. Jordens vatten är konstant. Beräkningar visar att tre miljarder människor i världen kommer att bo i områden med vattenbrist år 2025. Något måste göras för att jordens färskvatten skall räcka till alla. En ny syn på vattnet formulerades i Agenda 21 under miljökonferensen i Rio 1992.

Miljöpartiet anser att regeringen bör verka för ett integrerat synsätt, vad avser vatten och mark, och inte behandla markfrågor för sig och vattenfrågor för sig. Vatten eller snarare bristen på vatten utgör också en risk för konflikter mellan länder som delar på vattenmagasin. Därför bör regeringen verka för att vattenfrågorna även tas in i FN:s säkerhets- och konfliktarbete.

Den marina miljön är hotad av okontrollerat fiske, föroreningar och direkt fysisk förstörelse. Mellan en och två miljarder människor får sitt primära proteinintag från de kustnära marina ekosystemen. Den växande befolkningen utgör ett starkt miljöhot om inte livsstilen anpassas till vad den känsliga kustmiljön kan tåla. Hav och kustområden är dessutom ofta den slutliga mottagaren av föroreningar. Miljöproblem som påverkar hav och floder kräver ofta åtgärder i samverkan mellan länder och regioner och mellan olika aktörer inom ett land.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion U210 (mp) yrkandena 2–5. Motionerna U203 (fp) yrkande 9 (delvis) och U206 (kd) yrkande 3 anses besvarad med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *världens vattenförsörjning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U210 yrkandena 2–5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1998/99:U203 yrkande 9 i berörd del och 1998/99:U206 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,

16. U-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll (mom. 24)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med ”Utskottet delar de” och på s. 60 slutar med ”och U210 (mp) yrkande 13.” bort ha följande lydelse:

Skuldavskrivningar får inte ske så att misshushållning och korruption främjas. Enligt utskottets bedömning utgör skuldavskrivningar den mest problematiska formen av bistånd såväl praktiskt som moraliskt. Svårt skuldsatta länder har ofta lånat upp stora summor utomlands i tider när man haft gott inflöde av oljeinkomster eller biståndspengar. Därmed har framtiden intecknats. Sällan har de upplånade pengarna använts på ett sätt som kommit befolkningen till godo. Utskottet anser att det är moraliskt problematiskt och orättfärdigt att belöna ett ansvarslost och ofta korrupt beteende genom skuldavskrivningar. Det praktiska problemet består i att en skuldavskrivning kan skapa utrymme för ny upplåning och fortsatt ansvarslös politik. Utskottet anser därför att skuldavskrivningar bör reserveras för fall då en ny demokratisk regim efterträder en äldre korrupt och skuldsatt sådan. I denna situation kan ofta skuldavskrivning vara den avgörande insatsen för att skapa en snabb positiv utveckling.

Det ovan anförda bör ges regeringen till känna.

Utskottet anser det värdefullt att också enskilda organisationer och kyrkor är intresserade av och engagerade i skuldfrågorna, inte minst för den ökade uppmärksamhet dessa frågor på detta sätt kan få hos allmänheten. Ett stort intresse och engagemang, hos enskilda organisationer, kyrkor och allmänhet, i dessa viktiga frågor välkomnas.

Utskottet tillstyrker därför motion U205 (m) yrkande 6. Motionerna U202 (v) yrkandena 1–5, U206 (kd) yrkande 5 och U210 (mp) yrkande 13 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *u-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1998/99:U202 yrkandena 1–5, 1998/99:U206 yrkande 5 samt 1998/99:U210 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Minskning av bistånd vid stora kapitalflöden (mom. 26)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 60 börjar med "I motion U205 (m) yrkande 7" och på s. 60 slutar med "motion U205 yrkande 7 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Det är, vilket påpekas i motion 1998/99:U205 (m) yrkande 7, angeläget att dra ner biståndsflödena för länder som – via direktinvesteringar och andra privata satsningar – har ett stort kapitalinflöde. I sådana, för investeringar, attraktiva länder är absorptionsförmågan ofta ansträngd. Biståndstillförseln kan då belasta redan knappa resurser och tränga ut mer väsentliga satsningar.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U205 (m) yrkande 7.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *minskning av bistånd vid stora kapitalflöden*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 (m) yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Biståndets procentandel av u-ländernas BNP (mom. 27)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar med "I motion U205 (m) yrkande 8" och på s. 60 slutar med "avstyrks motion U205 yrkande 8." bort ha följande lydelse:

Biståndet till statsmakten bör behandlas med särskild varsamhet. De samlade biståndsflödena till ett utvecklingslands statsmakt bör knappast överstiga 10 % av BNP. Inom denna ram ryms gott och väl satsningar på en grundutbildning och en grundläggande hälsovård för alla. Den samlade offentliga konsumtionen i ett fattigt utvecklingsland under stark tillväxt ligger erfarenhetsmässigt just kring 10 %.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U205 (m) yrkande 8.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *biståndets procentandel av u-ländernas BNP*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete (mom. 30)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera" och på s. 64 slutar med "och U212 (v) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Fria och frivilliga organisationer gör goda insatser, särskilt vad gäller kunskapsöverföring. Sådant bistånd har, genom personligt engagemang, egna arbetsinsatser och lokal erfarenhet, ett betydligt större värde än den nominella ekonomiska volymen. Enligt utskottets mening kompletterar biståndet genom frivilliga organisationer det bilaterala utvecklingssamarbetet på ett angeläget och framgångsrikt sätt. Via dessa organisationer når svenska insatser direkt ut till de behövande befolkningarna utan omvägar via statsapparaten. Vidare fyller bistånd genom enskilda organisationer den viktiga uppgiften att genom kunskapsöverföring stödja utvecklingen av enskilda organisationer i samarbetsländerna och stärka det civila samhällets institutioner.

Utskottet menar samtidigt att det är viktigt att de fria organisationerna behåller sin karaktär. Varsamhet med offentliga biståndsmedel till frivilliga organisationer och krav på egeninsatser bör därför iaktas. Därigenom slår man vakt om fördelarna med denna biståndsform.

I enlighet med vad som anförs i motion U205 (m) yrkande 5 anser utskottet att fria och frivilliga organisationer bör ges en utökad roll i biståndet, samtidigt som krav på egeninsatser upprätthålls.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U205 (m) yrkande 5. Motionerna U206 (kd) yrkande 9 och U212 (v) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. *beträffande stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 yrkande 5 samt med avslag på motionerna 1998/99:U206 yrkande 9 och 1998/99:U212 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Bistånd till Östtimor (mom. 35)

Lars Ohly, Murad Artin (båda v), Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 70 börjar med "Utskottet har inhämtat" och på s. 70 slutar med "motion U618 (mp, v, c, fp) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Östtimor är sedan mer än 20 år ockuperat av Indonesien. Konsekvenserna av detta är förödande för alla delar av samhällslivet. Självklart måste fortsatta ansträngningar göras för att nå en lösning där det östtimoresiska folket självt får avgöra sin framtid. Men innan en sådan uppgörelse har nåtts måste omvärlden bidra med konkret stöd. Utskottet har i olika sammanhang påpekat behovet av stöd till humanitära projekt och insatser för att främja mänskliga rättigheter. Hittills har den svenska insatsen inte varit särskilt omfattande. Möjligheten att utöka detta stöd bör prövas.

Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion U618 (mp, v, c, fp) yrkande 4.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *bistånd till Östtimor*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U618 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Bistånd till Cuba (mom. 38)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Utskottet har i" och på s. 73 slutar med "U604 (v) yrkande 5 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Även om små steg kan skönjas vad gäller vissa mycket begränsade ekonomiska reformer i Cuba finns inga motsvarande tecken på framsteg på det politiska planet eller inom mänskliga rättighetsområdet. Trots detta säger sig regeringen vilja bedriva bistånd i landet.

En förutsättning för att bistånd till Cuba över huvud taget skall komma i fråga är att sådant bistånd inte förmedlas via statliga organ utan genom enskilda organisationer, och då till krafter som arbetar för ett demokratiskt Cuba samt för mänskliga rättigheter i landet. Det bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion 1998/99:U203 yrkande 22.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *bistånd till Cuba*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U203 yrkande 22 samt med avslag på motion 1998/99:U604 yrkandena 3-5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Administration av biståndet m.m. (mom. 41)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 81 börjar med "Det svenska biståndet" och på s. 81 slutar med "U206 (kd) yrkande 8 anses besvarade." bort ha följande lydelse:

För all framgångsrik verksamhet inom bistånd krävs, enligt utskottets mening, en förtrogenhet med de villkor under vilka verksamheten sker. Att i en i-landsmiljö administrera och bestämma inriktningen på biståndsprojekt är erfarenhetsmässigt svårt. Afrika söder om Sahara är en del av världen där fattigdomen fortfarande ökar, och det är därför som huvuddelen av de svenska biståndsinsatserna görs där. Därför bör en särskild enhet med ansvar för fattigdomsavveckling, mänskliga rättigheter och demokratiutveckling förläggas till södra Afrika, så att verksamheten kan utformas i den afrikanska miljön. Det programriktade biståndet bör samtidigt successivt koncentreras

på Afrika, medan bistånd till andra delar av världen främst bör ges via det multilaterala systemet och via EU. Detta bör i enlighet med motion U202 (m) yrkande 12 ges regeringen till känna.

Med vad som ovan anförts tillstyrker utskottet motion U205 (m) yrkande 12 samt anser motionerna U205 (m) yrkande 11 och U206 (kd) yrkande 8 besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *administration av biståndet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U205 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför samt förklarar motionerna 1998/99:U205 yrkande 11 och 1998/99:U206 yrkande 8 besvarade med vad utskottet anför,

23. Utvärdering och uppföljning (mom. 42)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö, Sten Tolgfors (alla m), Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med ”I och med” och på s. 81 slutar med ”avstyrks motion U206 (kd) yrkande 12.” bort ha följande lydelse:

Även om Sidas utvärderingsenhet har stärkts och Expertgruppen för utvecklingsfrågor, EGDI, tillsatts, kan detta enligt utskottets mening inte ersätta ett självständigt och oberoende utvärderingsinstitut liknande Sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska utvecklingsbiståndet (SAU). Utskottet anser det beklagligt att det oberoende sekretariatet för analys och utvärdering av det svenska biståndet, som inrättades under fyrtipartiregeringen, lagts ner. Detta innebär att Sida åter utvärderar denna del av sin egen verksamhet.

Utskottet noterar att Riksrevisionsverket (RRV), som reviderar Sidas förvaltning, har riktat anmärkningar mot Sidas årsredovisning. RRV har bl.a. pekat på brister avseende kopplingen mellan mål och resultat, redovisningen av prestationer och kostnader samt kvalitetssäkring av underlaget för redovisningen. Sida har bl.a. kritiserats av RRV i samband med en granskning av Östeuropastödet för att inte tillräckligt följa upp hur biståndsmedel används. Enligt RRV saknades en dokumenterad uppföljning av de finansiella insatserna i nästan samtliga de akter som ingått i RRV:s granskning. RRV ansåg att bristerna gör att Sida snarast bör se över sina rutiner för att förbättra kontrollen.

Utskottet anser att de anmärkningar som RRV riktat mot Sidas redovisning pekar på det orimliga i att en myndighet på ett objektiva sätt förväntas utvärdera den egna verksamheten. När det gäller den ekonomiska redovisningen och resultatredovisningen finns i och för sig RRV:s revision, men utskottet menar att ett självständigt och oberoende utvärderingsinstitut, liknande SAU, fristående från Sida och UD, bör skapas i syfte att granska, utvärdera och följa upp det svenska biståndet. En sådan granskning bör gälla såväl små enskilda projekt som större insatser.

Enligt utskottets mening är en extern oberoende analys och utvärdering av det svenska biståndet angelägen för att det skall vara ställt utom allt tvivel att biståndsresurserna hanteras på ett effektivt och oklanderligt sätt och för att man skall kunna försäkra sig om att det svenska biståndet svarar mot högt ställda kvalitetskrav.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Motion U206 (kd) yrkande 12 tillstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *utvärdering och uppföljning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U206 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Anslagsstrukturen (mom. 43)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 81 börjar med ”Utskottet anser att” och på s. 81 slutar med ”U210 yrkande 17 anses besvarad.” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är olyckligt att Sidas verksamhet försvåras av begränsningar att använda egen personal på ett flexibelt sätt. Egen personal som arbetar på biståndsbassad belastar enligt gällande regler förvaltningsanslaget i stället för biståndsanslaget även då den arbetar uteslutande med ett visst program, vilket försvårar användandet av egen personal även i fall då detta skulle vara mer lämpligt än att anlita konsulter. Utvecklingsarbetet förändras i riktning mot mer kunskapsintensiv och mindre kapitalintensiv verksamhet. Institutionsuppbyggnad, kompetenshöjning, demokrati, mänskliga rättigheter och forskningssamarbete blir allt viktigare. Denna verksamhet är givetvis mer personalintensiv än exempelvis kraftverksbyggen. Möjligheten att flexibelt utnyttja egen personal blir viktigare när personalen alltmer blir en del av själva biståndet.

Den försöksverksamhet som nu tillämpas med begränsad möjlighet att få använda egen personal till vissa arbetsuppgifter och låta kostnaderna belasta biståndsanslaget, i stället för att upphandla konsulter, är långt ifrån tillräcklig. Det är utskottets uppfattning att Sida redan i dag bör ges rätt att använda sin personal på ett mer flexibelt sätt.

Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion U210 (mp) yrkande 17.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. beträffande *anslagsstrukturen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U210 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Anslaget Samarbete och utveckling i Östersjöregionen (mom. 48)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Utskottet har tidigare" och på s. 88 slutar med "U802 (m) yrkande 2 (delvis)" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att anslaget Samarbete och utveckling i Östersjöregionen kom att hanteras av Statsrådsberedningen, vid sidan av övriga samarbetsprogram med Central- och Östeuropa. I oktober 1997 överfördes visserligen förvaltningsansvaret för detta anslag till Närings- och handelsdepartementet, men det hanteras alltjämt vid sidan av övrigt stöd till Central- och Östeuropa. Utskottet anser att en sådan ordning inte är acceptabel. Enligt utskottets uppfattning medför ordningen bl.a. att riktlinjerna för anslagets användande inte överensstämmer med riktlinjerna för det reguljära östsamarbetet.

Utskottet menar vidare att de olika målsättningar som anslaget skall uppfylla är svåröfrenliga. Bl.a. vill utskottet peka på att grundtanken som är att stödja projekt i andra länder för att öka sysselsättningen i Sverige får olyckliga konsekvenser. Det skapar konkurrensnedvridningar och motverkar strävan att åstadkomma en rationell resursanvändning.

Utskottet vill även framhålla att det anser att det är felaktigt att på det sätt som har skett ställa medel till statsministerns förfogande för internationella utspel. Att så var syftet framgår av att propositionen var oklar vad beträffar beskrivningen av anslagets innehåll.

Vidare menar utskottet att det kan ifrågasättas om en del av projekten skall vara föremål för finansiering via skattemedel. Utskottet anser att större projekt inom infrastruktur bör finansieras via den internationella kapitalmarknaden.

Vad som ovan anförts bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U802 (m) yrkande 2 (delvis).

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *anslaget Samarbete och utveckling i Östersjöregionen*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U802 yrkande 2 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

26. Administrationen av östsamarbetet (mom. 49)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 88 börjar med "Utskottet kan inledningsvis" och på s. 89 slutar med "U806 (m) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att stödet till Central- och Östeuropa är av väsentligen annan karaktär än det stöd till utvecklingsländer som Sida annars hante-

rar. De aktuella länderna i Öst- och Centraleuropa integreras fortlöpande i det europeiska samarbetet. Utskottet menar därför att de svenska insatserna bör inriktas på hjälp till kandidatländerna att möta de krav som ett EU-medlemskap ställer. Utskottet anser att stödet till Öst- och Centraleuropa bättre bör integreras i UD och att en särskild enhet bör byggas upp för att administrera detta.

Vad som anförts bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion U806 (m) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *administrationen av östsamarbetet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U806 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. Insatser för barn inom östsamarbetet (mom. 53)

Ingrid Näslund, Jan Erik Ågren (båda kd) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Utskottet kan inledningsvis" och på s. 97 slutar med "U628(kd) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Med tanke på de grava missförhållanden som sedan flera år råder när det gäller många barn i vårt närområde anser utskottet att omedelbara insatser måste göras för att åstadkomma en förändring.

Sociala missförhållanden, försämrat hälsotillstånd bland såväl barn som vuxna, minskad tillgång till hälso- och sjukvård, minskad tillgång till vaccinationer, dramatisk uppgång av antalet barn på institutioner samt en ökande användning av droger och tobak är några av problemen. Mellan 5 och 10 % av barnen går inte i skolan i vissa av länderna. Vad detta kan betyda för framtiden för många av dessa barn är inte svårt att föreställa sig. Gatubarnens antal har stigit till förfärande proportioner med tanke på att sexuellt utnyttjande av barnen och kriminalitet lätt kan bli följden. Den hänsynslösa reklamen för alkohol och tobak, där även svenska företag deltar, vänder sig till och attraherar speciellt ungdomar. Utskottet anser därför att regeringen bör driva frågan om denna reklams negativa effekter, i synnerhet på barn och ungdom, gentemot företag och i internationella forum.

Vi i Sverige har ett omfattande bistånd inriktat på vårt närområde. Det gäller i synnerhet förvaltningsbistånd och kunskapsuppbyggnad. Ett av målen är att utveckla demokratin. Det finns stor risk att själva demokratin och respekten för människovärdet undergrävs, om inte stora insatser omedelbart görs för att komma dessa barn, som far så illa, till hjälp. De försummade barnen kan lätt bli förlorade barn, barn som får mycket svårt att bidra till en positiv samhällsutveckling.

Vissa insatser görs redan, inte minst av ideella organisationer och av en del kyrkor, men än så länge är det en droppe i havet. Regeringen har i en proposition våren 1998 framfört att särskild tonvikt skall läggas på insatser med syftet att förbättra barnens situation i vårt närområde. Insatser har också genomförts men enligt utskottet har det skett i en alltför begränsad omfatt-

ning. Enligt utskottets mening kräver den akuta sociala situationen i vårt närområde omedelbara biståndsinsatser, och utskottet föreslår därför att dessa finansieras med hjälp av reservationer som uppstått i anslaget till Central- och Östeuropa.

Utskottet anser även att kunskapsspridningen via Sida till kommunerna bör intensifieras för att vänortssamarbetet skall kunna utvidgas i syfte att på olika sätt komma barnen till hjälp. Här kan kyrkor och ideella organisationer spela en ännu större roll än hittills. Kommunförbundet uppger att de kommuner som varit engagerade i vänortsprojekt tenderar att söka nya pengar, medan få nya kommuner hör av sig. Medel från Sidas informationsanslag bör användas till att stimulera nya kommuner att starta vänortsprojekt och enskilda organisationer till att öka sina sociala insatser, framför allt beträffande barn och ungdom.

Detta bör ges regeringen till känna.

Med vad ovan anförts tillstyrker utskottet motion U628 (kd) yrkandena 1–3.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *insatser för barn inom östsamarbetet* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U628 yrkandena 1–3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

28. Kärnsäkerhet och radioaktivt avfall (mom. 56)

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som börjar på s. 101 börjar med "För budgetåret 1999" och på s. 101 slutar med "yrkande 15 är besvarade." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner att detta arbete är bra men inte tillräckligt. Utskottet kan konstatera att problemet med det radioaktiva avfallet i Murmanskområdet är mycket omfattande. Som framhålls i flera av motionerna handlar det inte bara om ett stort antal kärnreaktorer som måste tas om hand utan även om omfattande mängder radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. Det behövs således krafttag inte bara inom ramen för IAEA utan även mellan de nordiska länderna. Utskottet förordar därför att Sverige och övriga nordiska länder förhandlar fram ett saneringsprogram för det radioaktiva nedfallet i Murmanskområdet.

Utskottet kan även konstatera att den radioaktiva föroreningen av Östersjön har nått alarmerande nivåer. Utskottet ställer sig därför bakom motion U810 yrkande 7 och menar att regeringen snarast bör ta initiativ till aktioner för att minska den radioaktiva föroreningen av Östersjön.

Vad som ovan framförts bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motionerna U210 (mp) yrkande 16 och U810 (mp) yrkande 7 samt betraktar motionerna MJ782 (m) yrkande 15, U210 (mp) yrkande 15 och U803 (m) besvarade med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *kärnsäkerhet och radioaktivt avfall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:U210 yrkande 16 och 1998/99:U810 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motionerna 1998/99:U210 yrkande 15, 1998/99:U803 samt 1998/99:U803 yrkande 15 besvarade med vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

I motion U205 yrkandena 1 och 2 anför Moderata samlingspartiet att det övergripande målet för biståndet skall vara att främja en uthållig tillväxt som leder till en snabb utrotning av fattigdomen. Det är en bakvänd ordning att låta avstämningen av ett sådant mål ske genom att mäta hur mycket pengar som budgeteras i Sverige. Det relevanta måttet är en bedömning av hur många människor i Sveriges samarbetsländer som varje år uppnår en dräglig levnadsnivå. Utgiftsmål skapar inte effektivitet.

2. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)

Marianne Andersson (c) anför:

Centerpartiet och Socialdemokraterna tvingades under den mödosamma saneringen av de offentliga finanserna genomföra besparingar också på Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Det var nödvändigt om än beklagligt. Däremot är Centerpartiet kritiskt till att regeringen och dess samarbetspartier, nu när statsfinanserna visar överskott, har så låga ambitioner för det svenska biståndet.

I propositionen beräknas biståndsramen för 1999 till 12 840 miljoner kronor, dvs. 0,705 % av bruttonationalinkomsten, BNI. Det innebär förvisso en höjning av biståndsanslaget, mätt i förhållande till BNI, med 0,005 % jämfört med 1998. Men i förhållande till vad som i proposition 1997/98:150 förväntades bli biståndsram, innebär regeringens förslag en sänkning med 5 miljoner kronor.

Mot denna bakgrund framstår propositionens stolta skrivningar om en höjning av biståndsanslaget med 100 miljoner kronor i en annan och mindre glansfull dager.

Centerpartiet anser att biståndsramen för 1999 bör uppgå till 12 942 miljoner kronor, eller till 0,71 % av BNI. För år 2000 föreslår Centerpartiet en biståndsram om 0,73 % av BNI och för budgetåret 2001 en biståndsram om 0,75 % av BNI.

3. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

I riksdagen finns en majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartisterna och Miljöpartisterna för förslagen i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1) beträffande ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Moderata samlingspartiet förordar ett snabbt utrotande av fattigdomen i världen genom effektivare svenska insatser, särskilt i södra Afrika.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 7.

För budgetåret 1999 förordar vi vad som föreslagits i våra parti- och kommittémotioner.

4. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anför:

Biståndsramen

Kristdemokraterna yrkar i sin partimotion 1998/99:U206 att till anslaget Internationellt bistånd anslås 1,7 miljarder kronor för 1999 utöver regeringens förslag. Detta yrkande har avslagits i och med att riksdagen fattat beslut om betänkande 1998/99:FiU1. När det gäller år 2000 har Kristdemokraterna föreslagit 2,4 miljarder kronor mer och för år 2001 ytterligare 2,6 miljarder kronor utöver regeringens förslag.

Kristdemokraterna reagerar starkt mot urholkningen av det svenska biståndet som pågått sedan regeringsskiftet 1994. När Sverige sanerat sin budget har världens fattigaste fått vara med och betala. Under de tre senaste åren har biståndet drabbats av de största besparingarna i jämförelse med övriga utgiftsområden i den statliga budgeten. På flera andra områden har nu en återhämtning börjat ske men detta gäller inte biståndet.

Multilateralt utvecklingssamarbete

Förenta nationerna utgör ett unikt aktions- och diskussionsforum för fattigdomsbekämpning, befolkningsfrågor, militära konflikter, aids och andra hälsofrågor, skuldproblematiken och andra globala utmaningar. De långtgående reformförslag som lagts fram av generalsekreterare Kofi Annan måste genomföras för att ge organisationen tillräcklig handlingskraft. I reformpaketet ingår en effektivisering av organisationen, men det krävs också tillräckliga resurser. Sverige bör därför även fortsättningsvis vara en generös bidragsgivare till FN.

Kristdemokraterna föreslår därför att ytterligare medel tilldelas de FN-organ som berörs av reformer och behöver förstärkas, nämligen UNDP,

UNCDF, Unicef, WFP, UNHCR, UNWRA, UNDCP, WHO/PSA och UNAIDS.

Även posten Övrigt multilateralt samarbete bör få mer medel än vad regeringen föreslår. Delposterna Miljöinsatser, Konfliktförebyggande insatser, Utsatta barn i fattiga länder och Särskilda jämställdhetsinsatser bör samtliga få mer medel, och Kristdemokraterna tilldelar i sitt förslag posten Övrigt multilateralt samarbete 350 miljoner kronor eller 132 miljoner kronor utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag. Samtliga dessa delposter fyller en extremt viktig funktion i utvecklingssamarbetet. Barn och kvinnor är två grupper som är särskilt hårt utsatta och drabbas värst av fattigdom och katastrofer. Miljöinsatserna är av grundläggande betydelse för en hållbar utveckling. Konfliktförebyggande insatser kan spara ett stort antal människoliv och är dessutom kostnadseffektiva. Genom att åstadkomma ett batteri av olika insatser och åtgärder, vilka genom sin flexibilitet anpassas till den hotande konfliktens karaktär, kan förhoppningsvis framtida konflikter och oroshärdar kvävas i sin linda.

Samtidigt som regeringen och utskottsmajoriteten anger barn i fattiga länder som en av de mest prioriterade målgrupperna har anslaget till Unicef sänkts med en tredjedel sedan 1994. Även om det höjs något för 1999 är anslagsnivån fortfarande långt under nivån före 1998. Med tanke på att detta FN-organ brukar få beröm för effektivitet och goda resultat, rimmar budskap och handling illa. Unicef bör få mer medel, och Kristdemokraterna föreslår därför ett anslag på 290 miljoner kronor för 1998, vilket är 25 miljoner kronor utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag.

Bilateralt utvecklingssamarbete

För att biståndets kvalitet skall bestå måste en större koncentration och fokusering ske på de allra fattigaste länderna. Kristdemokraterna föreslår att det bilaterala biståndet tilldelas 1 444 miljoner kronor utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag eller totalt 8 789 miljoner kronor. I vårt förslag följer anslagsvolymerna principen om att de fattigaste länderna, med en effektiv mottagarkapacitet och klart fastställda strategier och mål, prioriteras.

Respekten för *demokratiska och mänskliga rättigheter* är fundamental för biståndsländernas trygghet, säkerhet och utveckling. Kristdemokraterna vill understryka vikten av insatser för att förbättra kunskaperna om, och därmed respekten för, dessa rättigheter. Ett riktat demokratistöd bör prioritera rättsväsendet, utbildningssektorn och de offentliga institutionerna. Alla människor har lika värde, och därför borde grundläggande rättigheter och trygghet vara alla människor förunnat. Vi föreslår därför att delposten *Demokrati och mänskliga rättigheter* tilldelas 50 miljoner kronor utöver vad utskottsmajoriteten föreslår, vilket innebär totalt 180 miljoner kronor.

För att stimulera privata investeringar i de fattigaste länderna bör ett system införas som bygger på extra förmånliga *krediter*. Vi är övertygade om att biståndskrediter tillsammans med införandet av en garantigivning inom biståndet blir till nytta för mottagarländerna och kan komma att spela en viktig roll för uppbyggnaden av bl.a. ett fungerande näringsliv.

I framför allt de fattigaste låginkomstländerna utgör *skuldbördan* ett enormt problem som kraftigt begränsar och ibland omöjliggör deras utveckl-

ing. För att dessa länder skall ta sig ur skuldkrisen krävs att de för en konsekvent ekonomisk politik som kan främja utveckling och tillväxt. För att klara detta krävs självklart att de länder som genomför ekonomiska reformer stöds i sina ansträngningar genom ökade resursflöden och skuldlettningar. Vi får inte vara kravlösa, men länder som har ambitionen och viljan till en hållbar utveckling bör ges en god start i och med det nya millenniet. Kristdemokraterna välkomnar kampanjen Jubel 2000 som förespråkar en radikal skuldavskrivning av de fattigaste ländernas skulder. Kampanjen bör aktivt stödjas av Sverige. Vi anser därför att delposten Ekonomiska reformer inom det bilaterala utvecklingssamarbetet, där skuldavskrivningen ingår, för 1999 bör tilldelas 530 miljoner kronor utöver vad utskottsmajoriteten föreslår eller totalt 1 000 miljoner kronor.

Under senare år har biståndets *reserverade outbetalda medel* ökat dramatiskt, speciellt vad avser det bilaterala biståndet.

I syfte att förbättra förutsättningarna att rätt bedöma och föreslå de olika budgetposternas relevanta beloppsnivåer föreslår Kristdemokraterna att storleken på reservationerna skall anges i propositionen för respektive budgetpost inom såväl det bilaterala som det multilaterala biståndet.

Miljöproblemen är globala och gränsöverskridande. Att bekämpa dessa kräver internationellt samarbete där varje land måste bidra utifrån sin egen ekonomiska bärkraft. Ansvaret för de växande globala miljöproblemen får inte överlätas till de resurssvaga fattiga länderna utan måste i större utsträckning än hittills utkrävas av de rika länderna. Sverige har dels som stor biståndsgivare, dels som föregångsland avseende hanteringen av miljöfrågor ett särskilt stort ansvar i att verka för att världens fattiga ges tillräckliga resurser och möjligheter att förbättra sin miljö. Vi vill tilldela delposten Särskilda miljöprogram inom det bilaterala biståndet 70 miljoner kronor utöver vad utskottsmajoriteten föreslår, vilket innebär totalt 275 miljoner kronor.

De enskilda organisationerna utgör enligt Kristdemokraterna en ytterst viktig del av det bilaterala biståndsarbetet. Enskilda organisationers kunskap, erfarenheter och kompetens som gör detta bistånd så effektivt bör enligt Kristdemokraterna tas i ökat anspråk, bl.a. vid utformandet av landstrategier samt genom fortlöpande kontakter genom Folkrorelserådet.

Vi föreslår därför att budgetramen till enskilda organisationer höjs med 150 miljoner kronor till totalt 1 000 miljoner kronor.

Kristdemokraternas förslag till medelsfördelning framgår av till betänkan- det fogade tabeller 3 och 4.

5. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5)

Marianne Andersson (c) anför:

Biståndet från världens rika länder till världens fattiga är ett uttryck för solidaritet och rättvisa och för det gemensamma ansvaret att, efter förmåga, medverka till att lösa globala problem. Sverige är i jämförelse med de flesta andra länder ett oerhört rikt och välmående land. Det är en självklarhet att

Sverige skall ta på sig sin del av ansvaret också för de globala problemens lösning. I motion U204 utvecklar Centerpartiet sin syn på Sveriges internationella bistånd.

För utgiftsområde 7 Internationellt bistånd har regeringen föreslagit att anslaget sänks till 11 900 miljoner kronor jämfört med förslaget i proposition 1997/98:150, där anslaget för utgiftsområdet beräknades till 12 002 miljoner kronor. Centerpartiet var i våras överens med regeringen om denna utgiftsram för utgiftsområde 7 och ser ingen anledning att ändra vår hållning på denna punkt. Centerpartiet menar därför att ramen för utgiftsområde 7 borde höjas med 102 miljoner kronor. Ett tillkännagivande med denna innebörd återfinns i Centerpartiets ekonomisk-politiska motion.

Centerpartiet gör ingen annan bedömning än regeringen vad gäller de kostnader för EU:s gemensamma bistånd, för mottagande av asylsökande samt för administration som avräknas från biståndsramen. Centerpartiet förespråkar en höjning av anslag B inom utgiftsområde 7 Samarbete med Central- och Östeuropa med 25 miljoner kronor för 1999 och beräknar samma höjning för år 2000. Anslaget för utgiftsområde 7 anslagsposten A Internationellt utvecklingssamarbete bör för 1999 höjas med 77 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslagsposten A 1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete

Starka principiella skäl talar för multilateralt bistånd snarare än bilateralt. Det bilaterala biståndet skapar lätt beroendeförhållanden mellan givare och mottagare och kan få karaktär av välgörenhet. Det multilaterala biståndet är ett uttryck för ett gemensamt ansvar att, efter förmåga, medverka till att lösa globala problem. Med det ökade koordineringsansvar för FN respektive EU som Centerpartiet ovan pläderat för bör de problem som är förknippade med den bilaterala biståndsgivningen minska. Centerpartiet förespråkar för anslagsposten A 1.1 samma volym och fördelning som regeringen föreslår.

Det är angeläget att FN förmår göra kraftsamlingar och agera problemorienterat. Multilaterala biståndsansträngningar är utomordentligt viktiga, exempelvis för att bemästra gemensamma miljö- och resursproblem, såsom bristen på rent vatten, ökenutbredningen, jordförstörelsen eller storskaliga insatser vid exempelvis naturkatastrofer. FN-biståndet spelar också en viktig roll för fattigdomsbekämpningen.

EU-medlemskapet har skapat en ny arena för den svenska biståndspolitik. Dels har EU en av världens största biståndsbudgetar, dels finns ambitionen att åstadkomma en samordning av alla medlemsländers bistånd, vilka omfattar mer än hälften av allt offentligt bistånd i världen. Det är viktigt att Sveriges agerande i EU blir en integrerad del av vår biståndspolitik. Sveriges bidrag till EU:s gemensamma utvecklingssamarbete uppgår 1999 till 741 miljoner kronor. Centerpartiet välkomnar att regeringen deklarerar att den avser ägna ökat engagemang åt EU:s utvecklingssamarbete. Det är viktigt att Europeiska utvecklingsfonden blir föremål för en kritisk granskning på liknande sätt som skett vad beträffar Världsbankens verksamhet.

Centerpartiet har i särskild reservation ställt sig kritiskt till modellen med landramar och förespråkar en problemorienterad anslagsmodell kombinerad med regionala anslag. En sådan omläggning har riksdagsmajoriteten tidigare avvisat. Något detaljerat förslag till omfördelning mellan olika landramar lämnar därför Centerpartiet inte. Vi förespråkar däremot en omfördelning från landramarna till de regionala anslagen för Afrika respektive Asien genom en generell neddragning av respektive landram med 10 %. Regeringen bör dessutom återkomma till riksdagen med förslag till hur det bilaterala anslaget kan problemorienteras och regionaliseras.

Centerpartiet vill höja anslagen för särskilda utvecklingsprogram på miljö- och demokratiområdena. På så sätt kan insatser kanaliseras till projekt med global och regional inriktning. Enskilda organisationers arbete på miljö- och demokratiområdena kan därmed ges ökat stöd. Angelägna vatten- och markvårdsprojekt kan tillåtas expandera. Centerpartiet menar att anslaget till särskilda miljöprogram borde ökas med 47 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag och att 15 miljoner kronor ytterligare avsätts till program för demokrati och mänskliga rättigheter.

Centerpartiet står bakom regeringens beslut om uppsägning av samarbetsavtalet med Indien efter landets provsprängningar av kärnvapen. Det är rimligt att en ny avstämning görs av relationerna till Indien och Pakistan. För att ge möjlighet till insatser, i det fall avstämningen ger stöd för detta, bör resurser avsättas för regionala insatser i Asien.

Till följd av revolten i Guinea-Bissau har Sverige avbrutit sitt utvecklingssamarbete med landet. I stället har Sverige givit humanitärt stöd. Centerpartiet gör bedömningen att Guinea-Bissau även framgent är i akut behov av bistånd. Mot bakgrund av de stora värden som raserats i landet till följd av kriget finner Centerpartiet det inte välbetänkt att i detta läge ytterligare minska landramen till Guinea-Bissau. Den nya inriktning av biståndet till Guinea-Bissau, som regeringen förespråkar, är alltför snäv. Medel motsvarande landramen för 1998, med en tioprocentig reduktion, bör reserveras i det fall utvecklingen gör det möjligt att återuppta annat bistånd än det rent humanitära.

Stödet till de av Europas länder som klassas som utvecklingsländer behöver samordnas inom EU och FN. Sida kommer nu att utvärdera det hittillsvarande biståndet till Bosnien-Hercegovina. Avtalet om Kosovo kan öppna möjligheter för samordnade och långsiktiga återuppbyggnadsinsatser samt för stöd till demokratisk utveckling. Regeringen lyfter i propositionen fram flera angelägna samarbetsprojekt för Europas utvecklingsländer. Mot denna bakgrund finner Centerpartiet skäl att för 1999 höja anslaget för samarbete med Europas utvecklingsländer.

Regeringen har i sin proposition föreslagit en storsatsning på forskningssamarbete inom ramen för biståndet. Regeringen vidhåller också fjolårets generösa ram för information till allmänheten om det svenska biståndet. Regeringen vill också anslå mer pengar för rekrytering och vad man kallar resursbasutveckling. Mot bakgrund av att regeringen, enligt Centerpartiet, satsar otillräckliga resurser på det svenska biståndet, bör en hårdare priorite-

ring göras av de svenska insatserna. Det svenska biståndet bör kraftsamlas där det gör störst nytta. Centerpartiet motsätter sig ovan nämnda prioriteringar.

Fattigdoms- respektive miljöinriktningen skall förstärkas och insatser skall i högre grad koncentreras på att ge människor på den lokala nivån möjlighet att i första hand tillgodose sina grundläggande behov. Sveriges folkrörelser och frivilligorganisationer framstår vidare som bättre budbärare och marknadsförare av svenskt bistånd än vad Sida är eller bör bli. Centerpartiet anser slutligen att det mycket vällovliga initiativet med stipendier och utbytesprogram för studenter och forskare i utvecklingsländerna bör göras till ett europeiskt projekt i stället för ett svenskt. Regeringen bör verka för att det inom ramen för EU:s utbildningsprogram Sokrates skapas möjlighet för denna typ av studentutbyte och utbildningsstipendier.

Givetvis är det glädjande att regeringen föreslagit att delpost 8 *Enskilda organisationer* ökas med 20 miljoner kronor till 850 miljoner kronor för 1999. Men Centerpartiet förespråkar, mot bakgrund av den viktiga roll enskilda organisationer spelar, att anslaget till dessa ökas med ytterligare 50 miljoner kronor till 900 miljoner kronor.

Centerpartiet stödjer regeringens ambition att aktivt verka för att det år 2000 finns beslut eller en plan som erbjuder en tillräcklig skuldreduktion. Centerpartiet anser mot denna bakgrund att 30 miljoner kronor utöver regeringens förslag bör tillföras delpost 10 *Ekonomiska reformer*.

Jämfört med regeringen föreslår Centerpartiet bl.a.:

- + 50 miljoner kronor till bistånd genom Enskilda organisationer
- + 47 miljoner kronor till miljöprogram
- + 15 miljoner kronor till program för demokrati och mänskliga rättigheter
- + 30 miljoner kronor till Ekonomiska reformer
- + 20 miljoner kronor till Europas utvecklingsländer
- + 25 miljoner kronor till samarbete med Central- och Östeuropa
- + 116 miljoner kronor till regionala insatser i Afrika
- + 63 miljoner kronor till regionala insatser i Asien

Centerpartiets förslag till ändringar inom anslagsposten A 1.2 framgår också av de bilagda tabellerna 3 och 4.

6. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna har i motioner föreslagit en alternativ budget för 1999. Vårt budgetförslag innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för fler jobb genom ökat företagande och höjd tillväxt med utgiftsökningar framför allt när det gäller vård och omsorg men även för utbildning, bistånd, miljö och rätts-säkerhet (för en utförligare redovisning se reservationerna nr 1, 29 och 34 i bet. 1998/99:FiU1). För utgiftsområde 7 föreslog vi 1 360 mkr utöver Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag. Vårt förslag till

utgiftsram har emellertid avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg och vi är nu förhindrade att fullfölja våra anslagsyrkanden.

Folkpartiet liberalerna avvisar utskottsmajoritetens förslag att nivån på det svenska biståndet endast skall uppgå till 0,705 % av BNI, vilket Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställt sig bakom. I varje sparpaket som den socialdemokratiska regeringen lagt fram har besparingar gjorts på biståndet till utvecklingsländerna. Folkpartiet liberalerna håller fast vid att enprocentsmålet för det totala svenska u-landsbiståndet skall vara något mer än bara vackra ord. För oss är det ett moraliskt grundat åtagande mot de fattiga länderna som åter bör uppfyllas snarast möjligt. I en situation med enorma behov av katastrofhjälp och omfattande behov av bistånd till stöd för ekonomiska reformprocesser är det inte svårt att se angelägna ändamål för u-hjälp. Enligt Folkpartiet liberalerna skall vägen mot enprocentsmålet anträddas omedelbart. Folkpartiet liberalerna anslår därför i sitt budgetalternativ ytterligare 1 360 miljoner kronor till anslag A Internationellt utvecklings-samarbete för 1999 utöver regeringens och utskottsmajoritetens förslag.

De ytterligare 1 360 miljoner kronor som Folkpartiet liberalerna tillför biståndet fördelas enligt följande.

Multilateralt utvecklingssamarbete

De internationella biståndsorganisationerna befinner sig i omvandling och brottas med stora ekonomiska bekymmer. Utvecklingen i världen gör att nya hot har uppstått och många nya problem skall hanteras. Speciellt konflikthantering har under de senaste åren varit ett område där det fordras ett radikalt omtänkande. Att de flesta väpnade konflikter nu är interna ställer ökade krav på ett effektivt konfliktförebyggande bistånd. Om de spirande nya demokratierna skall ha en chans måste skuldåttnader ske. Folkpartiet liberalerna menar att det är olyckligt att i detta läge dra ner på Sveriges bidrag till detta arbete.

Folkpartiet liberalerna sa nej till den neddragning av anslaget till *Unicef* som utskottsmajoriteten ställde sig bakom för budgetåret 1998. Regeringen har föreslagit en viss uppräknig för 1999. Men med tanke på den angelägna verksamhet för u-landsbarnen som organisationen bedriver föreslår vi ett anslag på 285 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Katastroferna och flyktingsituationen i världen innebär en kraftig ökning av *UNHCR*:s arbetsuppgifter. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att ytterligare 20 miljoner kronor utöver regeringens förslag tillförs *UNHCR*. Totalbeloppet för *UNHCR* för budgetåret 1998 blir då 290 miljoner kronor.

Folkpartiet liberalerna har under lång tid pläderat för att befolkningsfrågan skall få en mer framskjuten plats inom det svenska biståndet. Sverige tog aktiv del i FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994. Nu gäller det att gå från ord till handling. Mot den bakgrunden föreslår Folkpartiet liberalerna att FN:s befolkningsfond *UNFPA* får ett högre bidrag än det utskottsmajoriteten beslutat, nämligen ett påslag på 40 miljoner kronor. Totalbeloppet för *UNFPA* under budgetåret 1998 skulle då bli 180 miljoner kronor.

Att förebygga ohälsa och bekämpa sjukdomar är vidare en av biståndets huvuduppgifter. Bland de största hälsoproblemen märks infektionssjukdomarna, hiv/aids utgör ett särskilt problem, främst för utvecklingsländerna. Det är viktigt att förebygga hiv/aids genom information om spridningssätt och rekommendation om kondom användning. Folkpartiet föreslår att ytterligare 20 miljoner kronor anslås till UNAIDS.

Internationella *IDEA* är ett nyinrättat institut med säte i Stockholm. Institutets syfte är bl.a. att befästa demokratin i världen, underlätta genomförandet av fria och rättvisa val, vara idé- och resursbank för svaga demokratier etc. Folkpartiet liberalerna anser att den verksamhet som bedrivs vid Internationella *IDEA* är mycket angelägen. *IDEA* har under sina första år brottats med bristande inbetalningar från stiftarländerna. En garantifond skulle lösa dessa initialproblem. Den skulle kunna användas för att överbrygga sena inbetalningar från andra länder och därmed eventuella underskott. Folkpartiet liberalerna föreslår därför en insats inom anslaget Övrigt multilateralt samarbete med 25 miljoner kronor som öronmärks för att Internationella *IDEA* skall kunna inrätta en garantifond. Detta belopp skall vara utöver det grundbelopp som institutet förväntas få.

Skall världen lyckas hantera sina konflikter bättre i framtiden måste det ske på internationell bas. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att delposten *Konfliktförebyggande insatser* ökas med 50 miljoner kronor.

Den globala miljön är en överlevnadsfråga för mänskligheten. Sverige bör spela en pådrivande roll i det internationella miljöarbetet. Även här säger Folkpartiet liberalerna nej till vidare neddragningar och föreslår att multilaterala *miljöinsatser* får ytterligare 100 miljoner kronor.

Folkpartiet liberalernas övriga påslag utöver utskottsmajoritetens förslag inom det multilaterala biståndet framgår av tabellerna, vilka fogats som bilaga till detta betänkande.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Vad gäller det bilaterala utvecklingssamarbetet anser Folkpartiet liberalerna att *demokrati, miljö och kvinnors situation* skall genomsyra detta. Under delposten Särskilda program, som just finansierar demokrati, miljö och kvinnoprogram samt näringslivsutveckling och mänskliga rättigheter, föreslår Folkpartiet liberalerna en ökning med 400 miljoner kronor. Totalbeloppet blir då 1 470 miljoner kronor för budgetåret 1999.

Folkpartiet liberalerna vill än en gång framhålla att partiet har en i grunden kritisk hållning till bundet bistånd. Vi utgår därför ifrån att det i detta sammanhang är fråga om *krediter* utan bindning till upphandling i Sverige. Stor återhållsamhet bör råda vad gäller kreditgivning till de allra fattigaste länderna. Sverige bör normalt inte medverka till att ytterligare öka på deras skuldbörda. I sådana länder bör gävobistånd vara den dominerande biståndsformen.

De utomordentligt allvarliga skuldproblem som flera av våra fattigaste mottagarländer brottas med utgör starka skäl för att stora belopp skall finnas tillgängliga för bl.a. *skuldlättnadsinsatser*. För att säkerställa denna av Folkpartiet liberalerna prioriterade biståndsform föreslår vi att 200 miljoner kro-

nor tillförs stödet för ekonomiska reformer. Den totala nivån blir då 670 miljoner kronor.

Enskilda organisationer

Det bistånd som förmedlas via *enskilda organisationer* har stor betydelse bl.a. för att stärka det civila samhället i mottagarländerna. Olika undersökningar visar dessutom att utvecklingsbistånd förmedlat via enskilda organisationer är effektivt både organisatoriskt och ekonomiskt. Den neddragning som tidigare ägt rum under posten Enskilda organisationer vill Folkpartiet liberalerna återställa. Vi föreslår därför att anslagsposten i fråga tillförs ytterligare 150 miljoner kronor. Totalsumman blir då 1 000 miljoner kronor.

Vad gäller *landramar* förespråkar Folkpartiet liberalerna en starkare inriktning på Afrika än den utskottsmajoriteten förordar. Folkpartiet liberalerna föreslår ett påslag på 210 miljoner kronor. Fördelningen på länder framgår av tabell "Landramar, planerade 1999" (som fogats som bilaga till detta betänkande).

Folkpartiet liberalerna föreslår att anslaget Latinamerika ökas med 50 miljoner kronor till 435 miljoner kronor.

Mot bakgrund av Folkpartiets kritiska uppfattning om bristen på demokrati- och trävanden i Vietnam och Laos finner Folkpartiet liberalerna det påkallat att sänka biståndet till dessa båda länder. Pengarna kan bättre användas exempelvis i Sydafrika där den demokratiska processen behöver ett omfattande stöd. Folkpartiet liberalerna föreslår mot den bakgrunden en neddragning av biståndet till Vietnam med 40 miljoner kronor och till Laos med 10 miljoner kronor.

Vad gäller övriga ramar framgår de av sammanställningen av tabellerna som bifogas detta betänkande. Programländernas landramar bör kunna användas med stor flexibilitet för att på så vis uppnå största möjliga effektivitet. De reservationer som finns för vissa länder är ett tecken på att detta är en god idé.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Världen står i dag inför en historisk chans. Då land efter land söker sig mot demokrati är det Sveriges skyldighet att bistå. Demokrati är den enda styresform som garanterar att de flesta medborgares intressen tas till vara. Om det svenska biståndet mot fattigdom, ökad rättvisa och mot krigshot skall få bestående effekter krävs att det sker i en demokratisk atmosfär. Av dessa skäl bör demokratimålet bli överordnat inom biståndspolitik.

Biståndsdialogen med mottagarländerna måste vara ett kraftfullt instrument för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Budskapet skall vara entydigt även till länder, där vi har starka exportintressen, såsom Kina. Inslaget av villkor i biståndsgivningen bör i denna mening öka.

Då demokratibistånd skall bedrivas i diktaturer skall det ske genom enskilda organisationer.

Stöd till uppbyggande av demokratiska institutioner, såsom lokal självstyrelse, parlament och politiska regelsystem bör ha hög prioritet.

Kampen för människors frihet blir aldrig inaktuell. Sverige får inte tveka att reagera när de mänskliga rättigheterna hotas i andra länder. Att medvetet tigrande se på hur människor torteras, avrättas, försvinner etc. är att ge sitt samtycke. Sverige bör på alla nivåer i alla sammanhang ihärdigt ta upp frågorna om de mänskliga rättigheterna i samtal med de stater som bryter mot dessa grundläggande rättigheter.

Demokrati och mänskliga rättigheter kan aldrig vara ett mål bland andra för svensk biståndspolitik, utan måste vara det centrala målet. Det handlar då både om människors grundläggande värdighet och om att demokrati och mänskliga rättigheter i sista hand är förutsättningen för att alla andra mål för biståndet skall kunna förverkligas.

7. Stöd via FN och Bretton Woods-institutionerna (mom. 9)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Det öppna internationella handelssystemet och dess institutioner, främst WTO, IMF och Världsbanken, måste stödjas. Frihandeln skall värnas och öppen eller dold protektionism motarbetas. Inte sällan döljs protektionistiska strävanden i idealistisk form. Omsorg om mänskliga rättigheter, miljö eller arbetstillfällena har fått utgöra motiv för att avbryta eller minska importen från fattiga länder, när i stället ett friare internationellt utbyte skulle ha skapat impulser till en bättre utveckling. Det är naturligt att investeringskapital från i-länderna söker sig till u-länderna. Det kan ge viktiga bidrag till fattigdomsutrotningen. Av särskild betydelse är direktinvesteringarna som erfarenhetsmässigt medför den största kunskapsöverföringen och har den största effektiviteten i förhållande till insatta resurser.

Internationella normer för mänskliga rättigheter, rättsstaten och demokratin måste bättre efterföljas. Inom FN, i regionala organisationer med bilaterala kontakter bör mänskliga rättigheter och demokrati särskilt beaktas.

FN och dess specialorgan har viktiga uppgifter för att främja internationellt koordinerade insatser på utvecklingsområdet. Mathjälp vid svältkatastrofer, omhändertagande av flyktingar, samordnat utrotande av sjukdomar och gemensam normsättning är exempel på detta.

En särskild, viktig roll har Bretton Woods-institutionerna när det gäller att utforma utvecklingsstrategier och föreslå u-länderna stöd och hjälp för att skapa en hållbar ekonomisk utveckling. Att byta bistånd mot utveckling och att noga utvärdera effekter är framgångsrikt. De krav som Världsbanken och Internationella valutafonden – på asiatiskt initiativ – ställer har starkt stimulerat utvecklingen.

Bistånd vid katastrofer är ofta av livsavgörande betydelse. Särskilt viktig är samordning mellan olika biståndsgivare så att den gemensamma insatsen får den bästa effekten. Ökad beredskap till snabba insatser, bättre mekanismer för samordning samt planering för avveckling när insatserna inte längre behövs, är en väsentlig del av katastrofbiståndet. UNHCR spelar härvidlag en särskilt framträdande roll.

Som anförts i motion U205 (m) yrkande 4 anser Moderata samlingspartiet att det multilaterala biståndet i huvudsak bör kanaliseras genom FN och Bretton Woods-institutionerna.

8. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 16)

Marianne Samuelsson (mp) anför:

I propositionen betonar regeringen att stödet till demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna utgör ett alltmer prioriterat område inom svenskt utvecklingssamarbete. Miljöpartiet anser att demokrati och mänskliga rättigheter alltid bör integreras i olika delar av utvecklingssamarbetet.

Kvinnor i u-länder bär en tung börda. De har ofta ansvar för hem, barn och familjens jordbruk. Miljöpartiet anser därför att mer av biståndet skall satsas på kvinnorna, deras arbete och utbildning. De familjerådgivningsprogram som finns i tredje världen behöver starkt stöd. Vi vill att Sverige genom FN och andra organisationer skall gå i spetsen för en kraftigt ökad utbildning i familjeplanering.

En viktig aspekt är att det måste finnas ett jämställdhetsperspektiv i alla projekt. I många länder finns ett kvinnoförtryck, kvinnorna är inte jämställda med männen; därför är det extra angeläget att satsa på kvinnoprojekt.

9. Främjandet av demokratiska och mänskliga rättigheter (mom. 16)

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

För att bedriva ett bra arbete med demokratibistånd krävs en definition av vad detta bistånd kan innehålla och vad det innebär. Som framgår av Folkpartiet liberalernas motion 1998/99:U203 har svenskt demokratibistånd varit alltför vagt och försiktigt. Det är skillnad mellan *demokratibistånd* vars primära mål är att bygga upp demokratins ramverk och dess primära aktörer (partier och aktiva opinionsbildande organisationer) och *bistånd för demokrati* vars sekundära syfte är människors deltagande i olika organisationer etc. Svenskt bistånd är, enligt Folkpartiet liberalerna, i dag koncentrerat till den senare inriktningen. Denna tyngdpunkt bör förskjutas till ett mer jämnt stöd till de olika delarna av en fungerande demokrati. Regeringen bör få i uppdrag att presentera ett särskilt åtgärdsprogram för hur så kan ske.

Det måste vidare stå klart för mottagarländerna att biståndets omfattning och inriktning kan påverkas av hur demokratifrågan hanteras. Inslaget av villkor i biståndsgivningen bör därför öka. Folkpartiet liberalerna anser att Sverige bör undvika stora biståndsenagemang i länder vars regimer inte strävar efter demokratisering.

Folkpartiet liberalerna har också tidigare framfört det angelägna i att ett program för att främja högre kvalitet på biståndet tas fram. Tre grundläggande byggstenar för ett sådant program omtalas i motionen: dels att biståndet måste bidra till att krympa och effektivisera staten i många afrikanska

mottagarländer, dels att biståndets innehåll och kvalitet måste prioriteras och dels att kvinnornas situation måste uppmärksammas.

10. Befolknings- och hälsofrågor m.m. (mom. 18)

Ingrid Näslund och Jan Erik Ågren (båda kd) anför:

Andelen kvinnor i förhållande till män har, speciellt i Asien, sjunkit dramatiskt de senaste årtiondena. Enligt vissa beräkningar saknas det 60 miljoner kvinnor i den världsdelen. Orsakerna är aborter av flickfoster, undernäring och överarbete bland kvinnor. I exempelvis Indien är spädbarnsdödligheten högre bland flickor än bland pojkar. Flickor får sämre vård och behandling redan som spädbarn.

Hittills har det i internationella och nationella sammanhang varit ganska tyst om den prenatala könsdiskrimineringen. Sverige bör som ett föregångsland i arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter ta initiativ till att frågan om prenatal könsdiskriminering lyfts upp på FN:s dagordning. Frågan bör också lyftas inom det bilaterala utvecklingsarbetets ram.

Stöd bör ges till kvinnoorganisationer, läkare, jurister och vetenskapsmän som förenats i kampen mot könsbestämning av foster. Stöd bör också ges till allmän utbildning och upplysningskampanjer för att ändra attityder till flickors/kvinnors människovärde och mänskliga rättigheter.

11. U-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll (mom. 25)

Marianne Samuelsson (mp) anför:

Miljöpartiet anser att Världsbanken och andra Bretton Woods-institutioner spelar en central roll i det internationella utvecklingssamarbetet. De utgör en del av FN-systemet. För att det svenska agerandet i FN skall ha ett så brett stöd och en så bred förankring som möjligt deltar under några veckor varje höst representanter för riksdagspartier och folkrörelser i FN-delegationen i generalförsamlingen i New York. Till stora FN-konferenser inbjuds på samma sätt partier och folkrörelser till samråd och deltagande. Detta bidrar till att Sverige tar upp frågor som har stort folkligt stöd.

För samarbetet med Bretton Woods-institutionerna äger ett visst informellt samråd, framför allt i fråga om skuldfrågorna, rum med vissa enskilda organisationer. Däremot saknas helt parlamentariskt inflytande.

Miljöpartiet anser att det skulle vara värdefullt att inrätta ett speciellt råd med deltagande från de politiska partierna och enskilda organisationer för samråd angående det svenska agerandet vad beträffar frågor som rör Världsbanken och de övriga Bretton Woods-institutionerna.

Det är viktigt att alla ekonomer som arbetar inom Världsbanken har kunskap om de specifika problem som finns i tredje världen.

12. Triangelsamarbete (mom. 29)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet anser att s.k. triangelsamarbete mellan Sverige, ett afrikanskt land och ett f.d. u-land som framgångsrikt utrotat fattigdomen på kort tid, bör prövas. Som påpekas i motion 1998/99:U205 yrkande 9 bör kunskapsutbytet kunna ske också med andra länder än enbart Sverige. För många u-länder finns det större erfarenheter att hämta från andra mer framgångsrika u-länder som t.ex. Taiwan och Sydkorea.

13. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 33)

Lars Ohly och Murad Artin (båda v) anför:

Guinea-Bissau har lidit under ett förödande inbördeskrig. Svenska biståndsinsatser har varit svåra att genomföra sedan juni 1998 på grund av den väpnade konflikten och osäkerheten i landet. Det är nu ytterst angeläget att biståndet och utvecklingssamarbetet återupptas efter avbrottet... Hjälpbehoven i landet är enorma och ett återuppbyggnadsbistånd bör därför komma till stånd snarast. Enligt Vänsterpartiet är det olyckligt att den svenska ambassaden flyttas från landet när den skulle kunna spela en stor roll i biståndet under en uppbyggnadsperiod.

14. Administration av biståndet m.m. (mom. 42)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Sveriges utrikespolitik måste i högre grad präglas av en helhetssyn. Utrikesdepartementet bör ha den centrala funktionen för utvecklingssamarbetet och det sammanhållande ansvaret för relationerna till samarbetsländerna och till internationella organisationer. Ambassaderna har en viktig roll i utvärdering och kontroll. Som anförts i motion U205 (m) yrkande 11 bör Utrikesdepartementet ha det centrala ansvaret för utvecklingssamarbetet och relationerna till samarbetsländerna och internationella organisationer och erhålla resurser härför.

15. Åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö (mom. 54)

Marianne Samuelsson (mp) anför:

Även om vissa åtgärder vidtagits menar Miljöpartiet de gröna att miljöproblemen vad gäller Östersjön är långt ifrån lösta. Omfattande problem med algblooming, miljögifter och övergödning visar att balansen är rubbad i detta innanhav. Stora delar av Östersjöns botten är döda eller döende. Miljöpartiet de gröna vill därför att arbetet med Östersjöns miljö ges en ännu högre prioritet.

Detta är inte minst tydligt när det gäller utsläpp av olja och oljeförorenat vatten i Östersjön och under 1995 dödades enbart på Gotland 26 000 fåglar av oljeutsläpp. Varje år upptäcks omkring 500 olagliga oljeutsläpp i Östersjön. I Sverige finns mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall i många hamnar och därmed räddas många fågelliv. Liknande anläggningar finns i Danmark, Finland och Tyskland men för att utnyttja anläggningarna tas extra avgifter ut. Därför avstår många fartygsbefälhavare från att utnyttja dessa. Miljöpartiet menar att de skall kunna utnyttjas utan extra pålagor utöver hamnavgift. I Ryssland, Polen, Baltikum och i östra Tyskland finns inga anläggningar alls av denna typ. Enligt Miljöpartiets uppfattning bör därför Sverige ta initiativ till att mottagningsanläggningar för miljöfarligt maskinrumsavfall byggs upp i dessa länder.

Ett likaledes stort problem är att det fortfarande finns orenade utsläpp från tätorter och industrier ut i Östersjön. Vissa anläggningar har byggts eller är under uppbyggnad men detta är långt ifrån tillräckligt. Miljöpartiet vill att Sverige initierar krafttag mot dessa orenade och miljöfarliga utsläpp från tätorter och industrier.

Stora delar av den förstörelse av Östersjön som har pågått och fortfarande pågår är relaterad till industrialiseringen i området och ett hänsynslöst utnyttjande av naturresurser. När det gäller jordbruket i Baltikum och Polen är det till stora delar småskaligt och kemikaliefritt. Miljöpartiet menar att det i framtiden finns anledning att hysa oro för utvecklingen härvidlag. En anslutning av dessa länder till EU:s gemensamma jordbrukspolitik skulle med en kraftigt ökad användning av gödningsmedel och kemikalier kunna få förödande konsekvenser för natur och miljö i Östersjöområdet. Miljöpartiet menar därför att det är en mycket väsentlig svensk uppgift att hjälpa till med rådgivning och andra insatser för att hjälpa dessa länder att skapa ett långsiktigt ekologiskt hållbart jordbruk.

16. Kärnsäkerhet och radioaktivt avfall (mom. 56)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet menar att utbyggnaden av elförbindelserna runt Östersjön ger oss möjlighet att använda våra samlade elproduktionsresurser på ett mer effektivt sätt, vilket gagnar både konsumenterna och miljön. Utbyggnaden av Baltic Ring för energiförsörjning är ett viktigt led i denna strävan. En sådan utbyggnad ger dessutom Baltikum en trygg och stabil energiförsörjning.

Västländerna har hittills gjort stora åtaganden för att öka kärnsäkerheten i Öst- och Centraleuropa, Baltikum och Ryssland. Sedan 1990 har mer än en miljard ecu avsatts för att öka reaktorsäkerheten (exklusive avfallsfrågor). Särskilda medel från G 7- och G 24-länderna har bl.a. administrerats via Europeiska utvecklingsbankens (EBRD) kärnsäkerhetskonto (NSA). Omfattande bilateralt stöd har även givits, inte minst av Sverige. Sverige har särskilt koncentrerat sig på de båda RBMK-reaktorerna i Ignalina.

Västlänternas insatser har otvivelaktigt fungerat när det gäller att höja säkerhetsnivån på sovjetiska kärnreaktorer. Samtidigt kan man emellertid konstatera att ingen reaktor ännu har stängts tack vare västliga insatser. För att nå dit är det tänkbart att Sverige och andra länder måste sätta mer press på regeringarna som styr över de före detta sovjetiska kärnreaktorerna. Enligt NSA bör stödet från EU för en stängning av Ignalina även inbegripa hjälp med rivning av reaktorn, vilket beräknas kosta 100 miljoner US-dollar enbart för en reaktor.

En förtida avveckling i Sverige försvårar dock en stängning av ryska reaktorer på andra sidan Östersjön. Redan nu finns tydliga tecken på att man i Litauen vill fortsätta att driva Ignalina vidare långt in på 2000-talet.

Moderata samlingspartiet förordar att Sverige med anledning av detta bör se över de nuvarande formerna för svenska stödprojekt till sovjetiska reaktorer. När det gäller reaktorer, vars grundkonstruktion alltid kommer att vara farlig, kan fortsatta insatser riskera att underlätta förlängt utnyttjande av dessa, menar Moderata samlingspartiet.

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning. Företrädarna för (m), (kd), (c) och (fp) har avgivit särskilda yttranden.

Verksamhetsområde	Utskottets
Anslag	förslag
A Internationellt utvecklingssamarbete	
A 1 Bistandsverksamhet (<i>res.</i>)	10 731 461
A 2 Bistandsförvaltning (<i>ram</i>)	418 143
B Samarbete med Central- och Östeuropa	
B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa (<i>res.</i>)	744 000
B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier (<i>res.</i>)	6 000
Summa för utgiftsområdet	11 899 604

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslagsfördelning för utgiftsområde 7
Internationellt bistånd

Nedan presenteras regeringens budgetförslag samt övriga riksdagspartiers budgetförslag – även i de fall där beloppen enbart är indikativa och inte nödvändigtvis motsvaras av specifika motionsyrkanden.

Belopp i tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
A 1 Biståndsverksamhet	(res.)	10 731 461	-1 343 000	+1 700 000	+77 000	+1 360 000
A 2 Biståndsförvaltning	(ram)	418 143	+538 709			
B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa	(res.)	744 000	+272 100 ¹		+25 000	
B 2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	(res.)	6 000				
Nytt anslag			+538 709 ²			
Summa för utgiftsområdet		11 899 604	-532 191	+1 700 000	+102 000	+1 360 000

¹ Medel överförs från "Östersjömiljarden".

² C Fredsfrämjande verksamhet. Anslag A 2 Fredsfrämjande truppinsatser (utgiftsområde 6) och anslag B 4 Fredsfrämjande verksamhet (utgiftsområde 5) överförs till utgiftsområde 7. Yrkandet behandlas av finansutskottet.

Tabell 1: Basbudget till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet budgetåret 1999
(*motsvarar tabell på s. 19 i budgetpropositionen*)

1998/99:UU2
Bilaga 3

	Proposition 1998/99:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	490 000	- 250 000 ¹		+ 20 000			+ 23 000
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	42 000						+ 10 000
FN:s barnfond, Unicef	265 000	- 50 000		+ 20 000			+ 25 000
FN:s befolkningsfond, UNFPA	140 000			+ 40 000			
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	180 000						+ 20 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	270 000	+ 140 000		+ 20 000			+ 20 000
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, UNRWA	150 000	- 45 000		+ 10 000			+ 5 000
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet (UNCTAD, WTO, ITC)	12 000						
Narkotikainsatser genom FN- systemet (UNDCP, WHO/PSA, förberedelser till UNGASS 98)	47 000						+ 8 000
UNAIDS	37 000			+ 20 000			+ 3 000
FN:s industriutvecklings- organisation (Unido)	8 000	- 8 000 ²					
TOTALT	1 641 000	- 213 000		+ 130 000			+ 114 000

Beloppen anges i tusental kronor

¹ Avser både UNDP och UNCDF.

² Anslaget föreslås avskaffat.

Tabell 2: Internationella finansieringsinstitutioner
(motsvarar tabell på s. 21 i budgetpropositionen)

1998/99:UU2
Bilaga 3

	Proposition 1998/99:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
Världsbanksgruppen	960 000						
Regionala utvecklingsbanker	23 000						
Övriga utvecklingsbanker och fonder	223 000						
TOTALT	1 206 000						

Beloppen anges i tusental kronor

Tabell 2 B: Övrigt multilateralt samarbete

	Proposition 1997/98:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
TOTALT	218 000			+ 240 000 ³			

Beloppen anges i tusental kronor

³ Avser ytterligare satsningar på multilaterala miljöinsatser (100 miljoner kronor), särskilda jämställdhetsinsatser (20 miljoner kronor), konfliktförebyggande insatser (50 miljoner kronor), ytterligare medel till FN:s utvecklingsfond för kvinnor, Unifem (10 miljoner kronor), WHO (10 miljoner kronor), Idea (25 miljoner kronor) och till utsatta barn i fattiga länder (25 miljoner kronor).

Tabell 3: Anslagsposten för det bilaterala utvecklingsarbetet
(*motsvarar tabeller på s. 32–33 i budgetpropositionen*)

1998/99:UU2
Bilaga 3

	Proposition 1998/99:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
Afrika	1 670 000	- 380 000		+ 210 000			+ 129 000
Asien	900 000	- 615 000		- 20 000			+ 190 000
Latinamerika	385 000	- 285 000		+ 50 000			+ 15 000
Europa	295 000		+ 20 000	-			+ 55 000
Särskilda utvecklingsprogram	1 070 000			+ 400 000			+ 175 000
Varav:							+ 50 000
• Näringslivsutveckling	400 000 ⁴	- 50 000 ⁵					+50 000
• Demokrati och mänskliga rättigheter	130 000		+ 15 000				
• Snabb fattigdomsavveckling i Afrika		+ 250 000					
• Demokratiutveckling i södra Afrika		+ 65 000					
• Skuldavskrivningar		+ 972 000					
• Särskilda miljöprogram	205 000		+ 47 000				+ 70 000
• Programutveckling	220 000	- 220 000					
• Rekrytering och utbildning av fältpersonal och multilaterala experter	115 000	- 115 000	- 15 000				+ 5 000
Krediter för utveckling	400 000	- 200 000					+ 150 000
Forskningsarbete	470 000	- 100 000	- 60 000				
Enskilda organisationer	850 000	+ 63 000	+ 50 000	+ 150 000	(+ 100 000)		+ 150 000
Humanitärt bistånd	790 000		-				+ 50 000
Ekonomiska reformer	470 000	- 470 000 ⁶	+ 30 000	+ 200 000			+ 530 000
Information	45 000	- 45 000 ⁷	- 10 000				
TOTALT	+ 7 345 000	- 1 130 000	+ 77 000	+ 990 000			+ 1 444 000

⁴ Inkluderar Kontraktfinansierat tekniskt bistånd och Internationella kurser.

⁵ Nytt anslag som benämns Tillväxtorienterat bistånd (tidigare posterna Näringslivsutveckling, Kontraktfinansierat tekniskt bistånd och Internationella kurser).

⁶ Anslaget föreslås avskaffat.

⁷ Anslaget föreslås avskaffat.

Tabell 4: Landramar, planerade 1999
(motsvarar tabell på s. 33 i budgetpropositionen)

1998/99:UU2
Bilaga 3

	Proposition 1998/99:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
Afrika							
Angola	100 000		- 10 000				
Botswana	-						+ 5 000
Eritrea	20 000		- 2 000	+ 20 000			+ 14 000
Etiopien	130 000		- 13 000				
Guinea-Bissau	5 000		+ 27 000				
Kenya	65 000		- 7 000	- 20 000			
Moçambique	260 000		- 26 000	+ 20 000			+ 20 000
Namibia	65 000		- 7 000				+ 20 000
Sydafrika	200 000		-20 000	+ 120 000			+ 20 000
Tanzania	240 000		- 24 000	+ 40 000			
Uganda	125 000		- 13 000	+ 50 000			
Zambia	100 000		- 10 000				+ 20 000
Zimbabwe	110 000		- 11 000	- 20 000			+ 30 000
Regionalt/Övrigt	250 000		+ 116 000				
Summa	1 670 000	380 000^s	+/- 0	+ 210 000			+ 129 000
Asien							
Bangladesh	120 000		- 12 000	+ 10 000			+ 30 000
Indien	-		-	-			+ 100 000
Kambodja	80 000		- 8 000				+ 20 000
Laos	100 000		- 10 000	- 10 000			
Sri Lanka	40 000		- 4 000				+ 20 000
Vietnam	170 000		- 17 000	- 40 000			
Västbanken/Gaza	120 000		- 12 000	+ 20 000			+ 20 000
Regionalt/Övrigt	270 000		+ 63 000				
Summa	900 000	615 000^s	+/- 0	- 20 000			+ 190 000
Latinamerika							
Nicaragua	80 000						
Centralamerika	190 000			+ 50 000			
Sydamerika	115 000						+ 15 000
Summa	385 000	285 000^s		+ 50 000			+ 15 000

^s Moderata samlingspartiet anser att systemet med landramar bör avskaffas.

Tabell 5: Biståndsramen, avräkningar och biståndsanslag
(motsvarar tabell på s. 15 i budgetpropositionen)

	Proposition 1998/99:1	(m)	(c)	(fp)	(v)	(mp)	(kd)
Biståndsram	12 840		12 942	14 200			
Avräkningar	1 690						
<i>Varav:</i>							
Asylkostnader	660						
EU-bistånd	741						
Adm. m.m.	290						
A Internationellt utvecklingsarbete	11 150	9 388	11 227	12 510			12 850

Beloppen anges i miljoner kronor.

Förkortningslista

1998/99:UU2
Bilaga 4

	Svenska	Engelska
ACBF		African Capacity Building Foundation
AfDB	Afrikanska utvecklingsbanken	African Development Bank
ASEAN		Association of South East Asian Nations
AVS	Länder i Afrika, Västindien och Stilla Havsområdet inom Lomé-samarbetet	African, Caribbean and Pacific Countries (ACP)
BNI	Bruttonationalinkomst	
DAC	OECD:s biståndskommitté	Development Assistance Committee
ECHO	Europeiska byrån för humanitärt bistånd	European Community Humanitarian Office
Ecu		European currency unit
EU/EDF	Europeiska utvecklingsfonden	European Development Fund
EG	Europeiska gemenskaperna	The European Communities
EGDI	Expertgruppen för utvecklingsfrågor	
EKN	Exportkreditnämnden	
ESCAP		United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
EU	Europeiska unionen	European Union
FN	Förenta nationerna	United Nations
GEF	Globala miljöfonden	Global Environment Facility
HABITAT		UN Conference on Human Settlements
HELCOM	Helsingforskommissionen	The Baltic Marine Environment Protection Commission
HIPC		Highly Indebted Poor Countries
ICRC	Internationella Rödakorskommittén	International Committee of the Red Cross
IDA	Internationella utvecklingsfonden	International Development Association
IFAD	Internationella jordbruksutvecklingsfonden	International Fund for Agricultural Development
IFC	Internationella finansieringsbolaget	International Finance Corporation
ILO		International Labour Organization
IMF	Internationella valutafonden	International Monetary Fund
International IDEA	Internationella Institutet för demokrati och fria val	International Institute for Democracy and Electoral Assistance
IPU	Interparlamentariska unionen	Inter-Parliamentary Union
ITC		International Trade Centre
IPTF		International Police Task Force
MIGA	Världsbankens garantiorgan	Multilateral Investment Guarantee Agency
MR	Mänskliga rättigheter	Human Rights
NAI	Nordiska Afrikainstitutet	The Nordic Africa Institute
NDF	Nordiska utvecklingsfonden	Nordic Development Fund
NGO	Icke-statlig enskild organisation	Non-Governmental Organization
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	Organization for Economic Cooperation and Development
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (f.d. ESK)	
PHARE	EU:s program för samarbete	Poland and Hungary: Economic

	med Centraleuropa och de baltiska staterna	Reconstruction Aid
PSA		Programme on Substance Abuse
RGSL		Riga Graduate School of Law
SADC	Gemenskapen för utveckling i södra Afrika	Southern African Development Community
SFOR	NATO-ledda styrkan i Bosnien	Stabilization Force
SI	Svenska Institutet	Swedish Institute
Sida	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	Swedish International Development Co-operation Agency
SKI	Statens kärnkraftinspektion	Swedish Nuclear-Power Inspectorate
UNAIDS	FN:s aidsprogram	UN Aids Programme
UNCDF	FN:s kapitalutvecklingsfond	UN Capital Development Fund
UNCED	FN:s konferens om miljö och utveckling	UN Conference on Environment and Development
UNCTAD	FN:s konferens för handel och utveckling	UN Conference on Trade and Development
UNDCP	FN:s narkotikaprogram	UN Drug Control Programme
UNDG		UN Development Group
UNDP	FN:s utvecklingsprogram	UN Development Programme
Unesco	FN:s organisation för utbildning, forskning och kultur	UN Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	FN:s befolkningsfond	UN Fund for Population Activities
UNGASS		United Nations General Assembly Special Session
UNHCR	FN:s flyktingkommissarie	UN High Commissioner for Refugees
Unicef	FN:s barnfond	UN Children's Emergency Fund
UNIDO	FN:s organisation för industriell utveckling	UN Industrial Development Organization
Unifem	FN:s utvecklingsfond för kvinnor	UN Development fund for Women
UNRWA	FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar i Mellanöstern	UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
WFP	Världslivsmedelsprogrammet	World Food Programme
WHO	Världshälsoorganisationen	World Health Organization
WMU	Internationella sjöfartsuniversitetet	
WTO		World Trade Organization

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	3
Utskottet	15
Internationellt utvecklingssamarbete	15
Verksamhet under utgiftsområdet.....	15
Propositionen (avsnitten 2 och 3.1–3.4 s. 9–15).....	15
Motionerna	17
Utskottets överväganden	18
Biståndsramen samt avräkningar från denna.....	20
Propositionen (avsnitt 3.4 s. 15).....	20
Biståndsramen	20
Avräkningar från biståndsramen.....	20
Motionerna	20
Utskottets överväganden	21
Fördelningen inom utgiftsområdet.....	22
Propositionen (avsnitt 1 s. 5–7).....	22
Motionerna	23
Utskottets överväganden	23
Multilateralt utvecklingssamarbete.....	25
Anslagsposterna, prioriteringar m.m.....	25
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 17–30).....	25
Regeringens prioriteringar.....	25
FN:s ekonomiska och sociala verksamhet.....	26
Internationella finansieringsinstitutioner.....	28
De internationella finansieringsinstitutionerna.....	28
Världsbanksgruppen	28
Interamerikanska utvecklingsbanken.....	29
Asiatiska utvecklingsbanken	29
Afrikanska utvecklingsbanken.....	30
Övriga utvecklingsbanker och -fonder	30
Övrigt multilateralt samarbete.....	31
Multilaterala miljöinsatser.....	31
Multilaterala konfliktförebyggande insatser.....	31
Särskilda multilaterala insatser: jämställdhet.....	31
Särskilda multilaterala insatser: barn.....	32
Övriga multilaterala insatser.....	32
Motionerna	32
Utskottets överväganden	33
EU:s gemensamma utvecklingssamarbete	34
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 28–30).....	34
Motionerna	35
Utskottets överväganden	35
Bilateralt utvecklingssamarbete	37
Medelstilldelning, prioriteringar och anslagsstruktur.....	37

Propositionen (avsnitt 3.6 s. 30–52).....	37
Motionerna	43
Medelstildelning, prioriteringar och anslagsstruktur	43
Utskottets överväganden	44
Verksamhetsgrenar	45
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 34–43).....	45
Demokrati, mänskliga rättigheter och gott styrelseskick	45
Motionerna	46
Utskottets överväganden	47
Sociala sektorer	48
Motionerna	49
Utskottets överväganden	50
Infrastruktur och näringsliv	52
Motionerna	52
Utskottets överväganden	53
Naturbruk.....	54
Motionerna	54
Utskottets överväganden	55
Ekonomiska reformer	57
Motionerna	58
Utskottets överväganden	59
Forskningssamarbete	61
Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	61
Motionen	61
Utskottets övervägande	62
Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete	62
Motionerna	62
Utskottets överväganden	63
Information, rekrytering och resursbasutveckling	64
Samarbetet med länder och regioner.....	64
Propositionen (avsnitt 3.6 s. 43–48).....	64
Afrika	64
Motionerna	66
Utskottets överväganden	67
Guinea-Bissau	67
Västsahara	68
Asien	68
Motionerna	69
Utskottets överväganden	69
Indien och Pakistan.....	69
Östtimor.....	70
Kambodja	70
Mongoliet	71
Mellanöstern.....	71
Latinamerika.....	71
Motionerna	72
Utskottets överväganden	73
Cuba	73

Guatemala.....	73
Europa.....	74
Motionen.....	75
Utskottets övervägande.....	75
Övrigt.....	75
Svenska Institutet.....	76
Utredningar.....	76
Övriga insatser.....	76
Svenska institutet i Alexandria.....	76
Swedfund.....	77
Budget för avgiftsbelagd verksamhet.....	77
Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	77
Slutsatser och konsekvenser för anslag.....	78
A 2 Biståndsförvaltning.....	79
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI).....	79
Motionerna.....	80
Utskottets överväganden.....	81
Samarbetet med Central- och Östeuropa.....	82
Samarbetets inriktning, samarbetsländer m.m.	82
Propositionen (avsnitt 4.1 s. 57–62).....	82
Motionerna.....	83
Utskottets överväganden.....	84
Anslag B 1 Samarbete med Central- och Östeuropa.....	89
Propositionen (avsnitt B 1 s. 62–65).....	89
Anslag.....	89
Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida.....	90
Motionerna.....	91
Infrastruktur.....	91
Barns hälsa.....	91
Miljöfrågor, kärnsäkerhet m.m.	92
Utskottets överväganden.....	94
Infrastruktur.....	94
Barns hälsa.....	95
Miljöfrågor, kärnsäkerhet m.m.	97
B 2 Avsättning för förlustrisker avseende garantier för finansiellt stöd och exportgarantier.....	101
Propositionen (avsnitt B 2 s. 65–67).....	101
Motionen.....	102
Utskottets överväganden.....	102
Hemställan.....	102
Reservationer.....	109
1. De övergripande målen och en biståndspolitisk utredning (mom. 1).....	109
2. De övergripande målen och en biståndspolitisk utredning (mom. 1).....	110
3. De biståndspolitiska målen (mom. 3).....	110
4. De biståndspolitiska målen (mom. 3).....	111

5. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	113
6. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	113
7. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	114
8. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	115
9. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	116
10. En ändrad anslagsstruktur (mom. 10)	116
11. En ändrad anslagsstruktur (mom. 10)	117
12. En probleminriktad anslagsstruktur (mom. 11).....	117
13. Bistånd till diktaturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna (mom. 14)	118
14. Bistånd till diktaturer och länder som kränker de mänskliga rättigheterna (mom. 14)	119
15. Världens vattenförsörjning m.m. (mom. 21).....	119
16. U-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll (mom. 24)...	121
17. Minskning av bistånd vid stora kapitalflöden (mom. 26).....	122
18. Biståndets procentandel av u-ländernas BNP (mom. 27).....	122
19. Stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete (mom. 30)	122
20. Bistånd till Östtimor (mom. 35).....	123
21. Bistånd till Cuba (mom. 38).....	124
22. Administration av biståndet m.m. (mom. 41)	124
23. Utvärdering och uppföljning (mom. 42)	125
24. Anslagsstrukturen (mom. 43).....	126
25. Anslaget Samarbete och utveckling i Östersjöregionen (mom. 48)	127
26. Administrationen av östsamarbetet (mom. 49)	127
27. Insatser för barn inom östsamarbetet (mom. 53).....	128
28. Kärnsäkerhet och radioaktivt avfall (mom. 56).....	129
Särskilda yttranden	130
1. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	130
2. Biståndsramen och enprocentsmålet (mom. 4)	130
3. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5).....	131
4. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5).....	131
5. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5).....	133
6. Anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd för budgetåret 1999 (mom. 5).....	136
7. Stöd via FN och Bretton Woods-institutionerna (mom. 9)	140
8. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet (mom. 16)	141
9. Främjandet av demokratiska och mänskliga rättigheter (mom. 16).....	141
10. Befolknings- och hälsofrågor m.m. (mom. 18)	142
11. U-ländernas skuldsanering och Världsbankens roll (mom. 25)...	142
12. Triangelsamarbete (mom. 29).....	143
13. Bistånd till Guinea-Bissau (mom. 33).....	143

14. Administration av biståndet m.m. (mom. 42)	143	1998/99:UU2
15. Åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö (mom. 54)	143	
16. Kärnsäkerhet och radioaktivt avfall (mom. 56).....	144	
Bilaga 1		
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	146	
Bilaga 2		
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslags- fördelning för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	147	
Bilaga 3		
Tabeller	148	
Bilaga 4		
Förkortningslista	153	